Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Falster, Christian.; udgivne og ved Anmærkninger oplyste af Christen Thaarup.
Titel | Title:	Christian Falsters Satirer med en Afhandling om Digterens Levnet og Skrifter
Alternativ titel | Alternative title:	Satirer med en Afhandling om Digterens Levnet og Skrifter.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : Samfundet til den danske Literaturs Fremme, 1840
Fysiske størrelse | Physical extent:	XXXVI, 214 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at krediterе ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

53,-262,-8° EX 2 (o.m.t.: Skr: ffl...)

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 53 8°
1 1 53 0 8 05382 3

+ REX

BIBLIOTHECA REGIA HAVNIENSIS

Skrifter

udgivne

af

Samfundet til den danske Literaturs Fremme.

1ste Hefte.

Kjobenhavn.

Paa Samfundets Forlag

trykt hos F. D. Qvist, Bog- og Nodetrykker.

1840.

10234

Andre Goder timedes Andre,
Thi ved Guddommens Bistand føre
Mange Veie til Hæder —

Pindar, Olymp. X v. 12—14.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

I det den nuværende Bestyrelse for Samfundet til den danske Literaturs Fremme herved lader udgaae „**Christian Falsters Satirer med en Af-handling om Digterens Levnet og Skrifter udgivne og med Anmærkninger oplyste af Christen Thaarup**" som den første egentlig literære Frugt af vor Forenings Virksomhed siden dennes Reorganisation, føle vi en Trang til offentligen at frembære vor Tak til Alle som ere blevne denne, til et værdigt Formaal gjenoprettede Forening troe.

Med Hensyn paa Andre af vore hæderlige Medborgere som ikke hidtil ere traadte i noget Forhold til denne Forening, mene vi det baade i vort Samfunds Aand og i dets Interesse at erklære, at dette forlængst, ved gjensidig Billighed, er udgaaet af al Anfegtelse, at det har Fred med Alle og nærer stedse i sit Skjød den Spire til gavnlig Virksomhed i vort skjønne Sprogs og dets Skrifters Tjeneste, som nok, maaskee, kan voxe frem til kraftig Vext og til gode Frugter.

Til dette Haab slutter sig et andet, hvis Opfyldelse vi see imøde med Fortrøstning: at stedse Flere af vore Medborgere ville forene sig med os for et fælleds værdigt Formaal og til at fremme

mangt et gavnligt Foretagende. At Samfundet har udført et saadant ved at understøtte nærværende Skrifts Udgivelse, vil neppe Nogen gjøre det stridigt, efterdi en anstændig og med fornoden Oplysning forsynet Udgave af vor Falsters Satirer længe er savnet i den danske Literatur.

Ogsaa troe vi at kunne love, at det andet Hefte af disse ved Samfundet udgivne Skrifter, hvis Indhold imidlertid først maa forelægges en nær forestaaende Generalforsamling, ikke vil blive Literaturens Venner i Almindelighed og vor Forenings Medlemmer i Særdeleshed mindre velkommen.

I Bestyrelsen af Samfundet til den danske Literaturs Fremme, den 12te August 1840.

Bröndsted. *Riis-Lowson.* *H. Beck.*
Rafn. *J. Deichmann.* *C. Hall.*

Christian Falsters

Satirer

med en Afhandling

om Digterens Levnet og Skrifter

udgivne

og

ved Anmærkninger oplyste

af

Christen Thaarup.

Hans gamle Laurbærkrands fik stedse nye Blade.

Ambrosius Stub.

Kjobenhavn.

Forlagt af Samfundet til den danske Literaturs Fremme.

Trykt hos J. D. Qvist, Bog- og Nodetrykker.

1840.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Min ærværdige Fader

Frederik Thaarup,

som for et halvt hundrede Aar siden

begyndte

sin hæderlige Skribentbane

med et Verk,

der erhværvede ham Regjeringens Hædersløn,

Medborgeres Bifald,

Udlændinges Ros;

hvis seneste større Verk,

Bornholms Beskrivelse,

som en moden Efteraarsfrugt,

røber,

at Træet, der frembar den,

endnu har Kraft,

er dette lille Arbejde

til hans Forfatter-Jubelfest

helliget

med sønlig Ærefrygt

og

inderlig Kjærlighed

af

Christen Thaarup.

Forord.

Ligesom Menneskelivet har sine Vexelaar, saaledes finde vi ogsaa i Bogverdenen visse climacteriske Tidspunkter. Som en saadan har i vor senere Literatur det Aar 1785 været udhævet, men ikke mindre mærkeligt, nærmest for den satiriske Green af Literaturen, var Aaret 1719. Hvad der nemlig af dansk Satire er ældre end fra dette Aar, savner vel ikke vittige Indfald og enkelte lysende Partier, men kan ingenlunde som heelt betragtet tilfredsstille en mere uddannet Smag. Men fra 1719 fremkom (eller undfangedes, for i de følgende Aar at see Lyset) en Række af satiriske Skrifter, alle anonyme eller pseudonyme (skjønt Forfatterne skimtedes bag Sløret og hurtig bleve bekjendte), som ikke have været overtrufne i en senere Tids ogsaa i denne Retning rigt uddannede Literatur. Stødet, om jeg saa maa udtrykke mig, udgik denne Gang fra en Udkant af Riget, fra Ribe, og Begyndelsen skede (som jeg i det følgende skal vise) med Falsters ægte Fordanskning af Juvenals 14de Satire, hvortil han maaskee blev tilskyndet ved sin Ven Carsten Worms Oversættelse af Boileaus 5te, om Adelskab, thi efter Thura skal denne alt være udkommen anonym i 1718. Derefter fulgde Peder Paars, Hans Michelsens Skjemtedigte, Zille Hansdatters Forsvar for Qvindekjønnet, og — omtrent samtidig med disse Holbergs Mesterverker — fra 1720 af de Falsterske Satirer.

Disse sidste modtoges med et saa overordentligt Bifald, at den Forrang, som den Tids Literatorer, en A. Højer og en Alb. Thura, gave dem, endog over en Holbergs, deri maa finde sin Retfærdiggjørelse. Af Falsters første Satire, „disse Tiders onde Optugtelse", solgtes i fire Aar, i hvilken Tid ikkun 3 Oplag vides at være udkomne, over 6000 Exemplarer, et efter Odin Wolffs Udsagn maaskee mageløst Exempel i den danske Boghandel, og at Afsætningen ikke dermed var standset, bevise fem senere Optryk. Et lignende Antal af Udgaver vidner ved flere af de følgende Satirer, at de have fundet en ikke mindre gunstig Optagelse.

At en saadan Afsætning ikke kan have været uden tilsvarende Virkning paa Læserne, og at Aandsproducter, der følgelig i en mærkelig Grad have indvirket paa Folket og Tiden, hvori de bleve skrevne, maae have en vedvarende Betydning i dette Folks Literatur, og ene derfor fortjene at bevares, eller at deres Erindring opfriskes, dette trænger ikke til Udvikling. Men disse Satirer have et Værd, som ikke indskrænker sig hertil; de have i deres Indhold det, der er passende og træffende for enhver Tid. Derfor have de ogsaa blandt en senere Tids Æsthetikere fundet varme Lovtalere. Ingen af disse har dog oftere og mere begejstret udbredt sig til Falsters Ros end Rahbek, som i ham erkjendte „en af de allervittigste blandt vore ældre Digtere", som fandt ham „at staae som Satiriker ovenfor alt, hvad vor Literatur har i dette Fag at fremvise", og som stedse gjentog „sit gamle og vedvarende Ønske, at vi i det mindste af hans Satirer maatte faae en ordentlig og net Udgave".

En saadan har det været min Hensigt at levere Almenheden i denne Bog. Men naar Rahbek tillige, paa et

andet Sted, udpeger en Nyerup, en Wandal, en G. Baden, som dem, af hvem han ønskede en saadan Udgave, saa har han ikke utydelig tilkjendegivet de Fordringer, han gjorde til sin Yndlingsdigters Udgiver. Jeg er ikke saa ubeskeden, at jeg troer at have opfyldt disse Fordringer; men jeg har stedse foreholdt mig dem, som det Maal, hvorefter jeg arbejdede. Og den Ulejlighed, det ikke sjælden har kostet mig, skjønt ikke ubevandret i Faget, ved mangen i sig selv ubetydelig Ting at forskaffe mig fornøden Oplysning — en Oplysning, som jeg stundum uagtet al anvendt Flid ikke fik, og som for lidt over et Decennium siden havde kostet et Spørgsmaal til Vedkommende, og intet andet — har overbeviist mig om, at mit Arbejde ikke er ubetimeligt.

Dette gik for det første ud paa at levere en fejlfri Text, til hvilken Ende jeg har confereret saa mange Udgaver, som jeg har kunnet opspore, hvorhos det var mig magtpaaliggende, at erhværve mig den nøjagtigste Kundskab om Falsters øvrige Verker. Da man nu ingensteds har en samlet fuldstændig Fortegnelse paa disse og deres forskjellige Udgaver, har jeg meddeelt en saadan, og nærer det Haab, at Udbyttet af mine Undersøgelser ikke vil være Literatoren uvelkomment. Den Skizze af Falsters Levnet, som gaaer forud for denne Fortegnelse, gjør ogsaa ene Fordring paa literær-historisk Interesse.

Jeg har dernæst gjennemgaaet en betydelig Mængde af Falsters Samtidiges Skrifter og andre mit Emne angaaende Verker, og deels deraf uddraget, deels af mit eget Forraad hentet, hvad jeg troede i antiqvarisk, historisk eller lingvistisk Henseende kunde oplyse min Autor. Da jeg ikke torde antage alle mine Læsere saa bibelfaste, som Falsters Samtidige vare, har jeg ikke forsømt at notere de Steder

af den hellige Skrift, hvortil han efter sin Tidsalders Skik saa hyppig sigter. Endelig har jeg, for at lette Citationen, betegnet Stroferne eller Verslinierne med Tal.

De Anmærkninger, der saaledes ere opstaaede, ere ligesaa lidet skrevne for Lærde af Faget, som de selv gjøre nogen Paastand paa Lærdom. Men da jeg har troet, at burde tage Hensyn til Læsere af forskjellig Dannelse og med forskjelligt Tarv, indseer jeg fuldkommen, at ligesom jeg herved har gjort mig mit Arbejde vanskeligere, saa tør jeg saameget mindre smigre mig med at finde alle Læseres Bifald.

En eller anden af Falsters Venner vil maaskee savne den vidtløftige Diatribe: „Nyttig og absolut nødvendig Betænkning om Frieri og Giftermaal", der plejer at opføres med imellem denne Forfatters Satirer. Uden at dele Rahbeks om denne „Betænknings" Authenti ytrede Tvivl har jeg, som jeg troer, med Føje, udeladt den, fordi den paa ingen Maade kan kaldes en Satire. Det er en velmeent, i højeste Alvor udført, men med al hine Tiders Snakkesalighed udtværet versificeret Advarsel om de ulykkelige Følger af et ubesindigt Giftermaal.

Med Hensyn til Orthographien mødte mig adskillige Vanskeligheder. Det simpleste havde været, at aftrykke Texten med diplomatisk Nøjagtighed; men saa uomtvistelig rigtigt dette end er ved saadanne Sprogmonumenter, som dem, af hvis Udgivelse Justitsraad Molbech har erhværvet sig saa megen Fortjeneste, og hvor Orthographien ofte er af Vigtighed for at erkjende Ordformerne og disses Overgange, saa hensigtsløst var det at optage alle Inconsequentser hos en Forfatter, der er saa nær ved vore Tider, ja saa hensigtsstridigt her, hvor Materien er Hovedsagen. Hertil kommer, at Orthographien i de mange Udgaver af hver

enkelt af de Falsterske Satirer er meget afvigende, og i de senere ingenlunde forbedret. Jeg har da i det væsentlige fulgt den Retskrivning, som hersker i de ældste Udgaver; men søgt at gjennemføre den noget mere consequent og lempet den, især i Brugen af Consonanterne, efter den Skrivebrug, der nu er almindeligst. Naar jeg f. Ex. hos Falster finder hafde og havde, skriver jeg stedse det sidste; naar han har Prins, Prinds, Printz, Prindz, skriver jeg Prinds; finder jeg mælder, melt, forandrer jeg det sidste til mældt o. s. v.

Den største Afvigelse, man vil finde, er, at jeg heelt igjennem har brugt Jod (Je) foran Vokalen, altsaa: gjør, Gjerning; en Brug som A. E. Boye i Fortalen til sine Holbergiana, af mig ubegribelige Grunde, erklærer for „aldeles urimelig i det danske Sprog". Vel er det sandt, at Brugen af i i dette Tilfælde har været ganske almindelig i ældre Tider, og at den endnu har, rigtig nok faa, men vægtige Autoriteter for sig i Boye selv, Molbech, Oehlenschläger, Mynster og nogle flere; men Brugen af Jod er saa almindelig, ja i den hele yngre Generation saa eneherskende, at den, uden at tale om, hvad der er sagt og kan siges for dens Rigtighed, neppe vil fortrænges igjen, og jeg kunde derfor maaskee spare den Undskyldning, at jeg ikke vilde have tilladt mig denne Afvigelse fra ældre Tiders Brug, naar jeg ikke havde frygtet for at jeg, ved at forandre mit Manuscript i dette Stykke, skulde af gammel Vane henfalde til min sædvanlige Skrivemaade, og altsaa blive uconsequent.

Brugen af Jod efter Vokalen isteden for y eller det nyere fra Tydsken indkomne i (altsaa plejer for pleyer eller pleier) er saa fremherskende i de Udgaver, jeg har gjort mig til en Regel at følge, at jeg, som desuden an-

tager den for rigtigst, uden Betænkning har fulgt den. Saaledes er da opstaaet den af Boye med Udtrykket „svensk" for Had lagte Jodorthographi, den samme, som heelt igjennem følges i Holbergs udvalgte Skrifter, og som ingenlunde er saa ny, som den af mange antages for. Den følges, ikke ved Skribentens eller Sætterens Skjødesløshed, men med sjælden Nøjagtighed, f. Ex. af Biskop Gunnerus, i hans Fortale til C. Worms fordanskede Boileau, og hvad mere er, ligesaa consequent af Falsters Biskop, L. Thura, i hans „Poetiske Sager", 1721, 4to. Dog,

hvo spørger nu, om Ord er bogstaveret ret?
Nej, man sig tager nu alt saadant meget let.

Jeg mener kun, at man ikke fremmer Conformiteten i vor Retskrivning ved samvittighedsfuldt at følge Molbechs Ordbog endog i dens Trykfejl; jeg holder for, at de stridige Partier gjorde bedre i at give indbyrdes efter i deres Fordringer, og at de i det mindste ikke burde lade Eensidigheden stige til et bittert Had, som forleder til fornærmende Udfald paa og „daarlige og grundløse" Beskyldninger for Ubesøjelse mod anderledes tænkende.

Men har jeg tilladt mig en, jeg troer, beskeden Frihed i Retskrivningen, da har jeg ingenlunde anmasset mig en saadan med Hensyn til Grammatiken. Naar Falster derfor, som Holberg siger om sin Tids Poeter, sjælden "in verbis distingverer numerum singularem fra plurali", saa har jeg, der troer, at min Falster nok vidste, hvad han gjorde, heri og i mere fulgt ham samvittighedsfuldt; thi dette er ikke Retskrivning.

Kjøbenhavn, i Juli 1840.

Chr. Thaarup.

Om Falsters Levnet og Skrifter.

I.

Christian Falster blev fød den 1 Januar 1690 i Brandeslev paa Laaland, hvor hans Fader, Christian Falster, der var fra Skaane og en Tid lang havde været Rector paa Bornholm, dengang var Præst. Alt i sit fjerde Aar blev han faderløs, men hans gudfrygtige Moder, Marie Pedersdatter Staal, som havde givet den døende Fader det Løfte, at Sønnen skulde blive opdraget til den gejstlige Stand, satte ham, efterat hun allerede fra hans sjette Aar havde holdt Huuslærer til ham, i Aaret 1700 i den latinske Skole i Nykjøbing paa Falster. Denne freqventerede han under tre Rectorer, og havde den Lykke, at alle tre vare dygtige Mænd. I 1708 blev han dimitteret til Universitetet, hvor han ved den academiske Examen aflagde Prøver paa en Modenhed, som i høj Grad tildrog ham Professorernes, især den daværende Rector Magnificus C. Reitzers Opmærksomhed.

Kun eet Aar tilbragte Falster ved Universitetet; thi i det følgende Aar, 1709, vendte han tilbage til Nykjøbing, for at modtage den ham af hans forrige Rector tilbudte Plads som Hører og Cantor ved Skolen.

I de tre paafølgende Aar finde vi ham i Nykjøbing, hvor han, efter hans ældste Biografs [1]) Vidnesbyrd, med udmærkede

[1]) Falsters Levnet er først beskrevet af hans Discipel Hans (Johannes) Hansen, i 3 Skoleprogrammer: De vita et rebus Chr. Falsteri commentariolus. Particul. I. II. III Flens-

Læregaver og Flid i sit Kald, gavnede paa sin Post, medens han tillige dyrkede sit Yndlingsfag, den græske og romerske Philologi [2]) og derhos, for at føje sin Moder, studerede til theologisk Atteſtats. Han fortæller selv [3]), at han i sin Ungdom havde prædiket et Par Gange og, naar han torde slutte fra Tilhørernes Bifald, ikke uden Held; men at, i 1712, da han var færdig til at gaae op til Examen, indtraf en uventet Begivenhed, ifølge hvilken han opgav den gejstlige Bane, og helligede sig ganske til den ham saa kjære Philologi. Conrectoren i Ribe var nemlig yderst svagelig, og Biskoppen sammesteds, Hans Ocksen, tilbød Falster hans Plads, naar den blev ledig. Han forlod da strax Nykjøbing og gik til Kjøbenhavn, for der at fortsætte sine philologiske Studier, men havde neppe været der to Maaneder, da han ved Biskoppens Brev af 1ste October 1712 blev kaldet til det nu ledige Conrectorat i Ribe, hvortil han allerede ankom inden Maanedens Udgang.

---

burgi 1769, 1770. 4to. Af denne Hovedkilde leverede Nyerup et Uddrag i sin Historie af de latinske Skoler, Khvn 1804, 8, S. 167—180, med Tilføjelse af adskillige Efterretninger, laante fra den paa Kbhvns Universitets Bibliothek i det mindste for en Deel opbevarede Falsterske Brevvexling. Et kortere Uddrag findes i Nyerups og Rahbeks Danske Digtekunsts Historie, 4de Deel, S. 228 ff. Alle disse, tillige med de Oplysninger, som vare at hente fra Ribe Skoles Protocoller og Brevskaber, samt af Falsters egne Skrifter, har Hr. Professor og Rector Dr. P. N. Thorup benyttet til den Biographi af sin berømte Forgænger, som han har skjenket os i „Blandede Efterretninger angaaende Ribe Cathedralskole. Femte Fortsættelse". Ribe 1828, 8. At jeg efter disse Forgængere ikkun har kunnet gjøre en ringe Efterhøst, vil ikke forundre nogen. Hvor jeg i enkelte Angivelser afviger fra dem, grunder det sig for en Deel paa Falsters egen lærde Brevvexling.

2) Han fuldendte her sin Fordanskning af Ovids Klagesange, hvorom mere nedenfor.

3) I Amoenitat. philol. Tom. I pag. 7.

Ribe Skole, som paa den Tid var i en meget maadelig Forfatning, blev af Falster inden kort Tid — som hans enthusiastiske Lovtaler Hansen udtrykker sig — forvandlet til et andet Athenen. Han ophjalp Disciplinen, indførte Disputerøvelser, fik et betydeligt Skolebibliothek skaffet tilveje, og Skolen blev snart en af de berømteste i Riget [4]).

Imidlertid havde Falster, som 1714 var bleven Magister [5]), fra 1717 af ved adskillige philologiske Arbejder gjort sig bekjendt baade inden- og udenlands, og stod i Brevvexling med mange af de lærdeste Philologer baade i og udenfor Fædrelandet. Hans Rygte bragte snart Misundelsen til at forstumme, som vilde udsprede Mistanke om at Værker, der vidnede om en saa dyb Lærdom, neppe kunde være udgangne fra saa ung en Mands Forraad, og hans herover opstaaede Mismodighed veg for hans Velynderes Opmuntring. I Kjøbenhavn vare Biskop Chr. Worm, og Professorerne Gram, Reitzer og Lintrup især hans Venner, og disse tænkte saa alvorlig paa hans videre Forfremmelse, at to af dem paa hans Vegne havde opsat en Supplik om et Professorat, „som vel allerede", tilskrev Lintrup ham i et Brev af 27 Febr. 1719, „er Hans Majestæt forestillet". Man ansaae det allerede for saa godt som afgjort, at Falster vilde være vundet for Universitetet, da dettes Patron Gehejmeraad Wibe, som gjorde Forestillingen derom, uformodentlig fik en Skrivelse fra ham, hvori han frabad sig den tiltænkte Naade, undskyldende sig med den daværende Skik ved

---

[4]) Herved er at erindre, at Falsters Rector, Mag. Sirich, først var bleven indsat et Par Maaneder før ham. Kunde altsaa Skolens sørgelige Tilstand end ikke tilregnes Rectoren, saa bliver det dog kun saa meget mærkeligere, at Fortjenesten af denne velgjørende Forandring alene tilskrives hans Underordnede, den beskedne og tilbageholdne Falster. Cfr. Thorups Efterretn. om Ribe Cath. Skole 4de Forts. S. 66.

[5]) — **Brabeuta Casp. Bartholino** — skriver Hansen. Forresten har jeg intet Spor kunnet finde til hans Disputats.

Universitetet, ifølge hvilken Professorerne fra Tid til anden maatte bytte Videnskab, og saaledes ved indtræffende Vacance bleve nødte til at opgive deres Yndlingsfag for et andet, hvori de mulig ikke vare bevandrede. Sagen maa imidlertid have staaet hen i nogen Tid, og Falster selv været tvivlraadig; thi i et Brev af 13 Nov. 1719 fortæller han sin Ven N. P. Sibbern i Glückstadt, at hans Patroner, og iblandt dem Poul Løvenørn, kappedes om at gjøre ham til Professor, og at han stred imod af alle Kræfter; men tilføier dog: Skee Guds Villie!

At Falster saaledes ikke nokſom syntes at paaskjønne sine Mæcenaters Bevaagenhed, blev taget ham temmelig unaadig op [6]). Dog manglede han ikke derfor Venner og Patroner, hvis Velvillie og Yndest han vidste at bevare, eller erhværve sig ny Adkomst til. Hans Navn, som i den lærde Verden stedse blev berømtere, har sikkert i denne Periode, da han fremstod som dansk Digter, ogsaa levet i Folkets Mund. I et Brev til J. A. Fabricius af 6 Dec. 1721 fortæller han, at han har udgivet Satirer i Modersmaalet, men anonymt, og at han med det første skal til at file paa Matth. Moths efterladte Oversættelse af Ovids Metamorphoser, et Arbejde, som Chr. Ranzau har paalagt ham at lægge sidste Haand paa.

Under 26 Decbr. 1722 tilmældte Fr. Rostgaard, da Obersecretair i det danske Cancelli, ham i et venskabeligt Brev, at hans Rector var befordret til et Præstekald, og Falster udnævnt til hans Eftermand. „Til begge disse Promotioner", slutter Rostgaard, „gratulerer jeg enhver især og tillige min Ven H. H. Biskop Thura, som ofte haver ønsket, at dette gode Nyt kunde spørges i Ribe."

---

[6]) See Amoen. phil. T. III pag. 189 sqq. Falster gjør her Universitetet den, siden af andre saa lydelig gjentagne Bebrejdelse, at Theologien næsten var den eneste Videnskab, som ved det holdtes i Ære.

Men Rectoratets Indtægter vare for ringe, til at en Mand kunde leve anstændig deraf. Af den Grund havde Conrectoratet fra 1698 til 1712 været ubesat, og Conrectors Indkomster været anvendte til at forbedre Rectorens Løn. Falster ansøgte om at dette atter maatte finde Sted, men traf paa en uventet og næsten uovervindelig Forhindring. Biskoppen, der altid havde viist sig som hans Ven, og som først havde lovet at anbefale hans Ansøgning, forandrede sin Beslutning og ønskede dette Conrectorat til sin Søn, den lærde Albert Thura, som nylig havde fuldendt sin Udsigt over den danske Literærhistorie. Falster blev saaledes bragt i den ubehageligste Stilling. Han anstrængte sig forgjæves igjennem sine Venner i Hovedstaden; thi Kongen var stemt for Biskoppens Ønske. Men da dette Anliggende var en Velfærdssag for Falster, besluttede han at forsøge det yderste. Han rejste da, som Hansen beretter, uden nogens Vidende, og med den Beslutning, ikke at vende tilbage uden han fik sit Ønske opfyldt, til Kjøbenhavn, og henvendte sig til Rostgaard, som antog sig hans Sag og paa det varmeste anbefalede ham til to Herrer i Conseillet, J. G. Holstein og Chr. Lente, og disse udvirkede endelig med Møje, at Kongen, hvor sjælden han ellers plejede at forandre en tagen Beslutning, bevilgede Falsters Ansøgning om at beholde Conrectorens Indkomster, dog med det Vilkaar, at han selv skulde lønne en Subrector. Han kom da igjen til Ribe med velforrettet Sag, og blev i Juli Maaned 1723 indsat i sit nye Embede. Det geraader Thura ikke mindre end Falster til Ære, at de i deres Embedsforhold vedbleve at virke i uforstyrret Harmoni [7]).

---

[7]) Med Hensyn til Thuras Opførsel mod Falster bemærker Hansen, at han maaskee har antaget, at det forenede Embede oversteg Falsters Kræfter, og da han i sin dygtige Søn kunde give ham en passende Medhjælp, vilde han heller see paa Skolens og Sønnens Vel tillige, end ene paa Falsters. — Denne vedblev at staae i et udvortes venskabeligt Forhold til sin Biskop, men

Nu havde Falster opnaaet Maalet for sine Ønsker i Henseende til verdslig Lykke, og fra denne Tid tragtede han ej alene ikke efter nogen videre Befordring, men de Tilbud, der gjordes ham, vægrede han sig ved at modtage. Saaledes var han, i 1726, igjennem Gram bleven underrettet om, at man havde tiltænkt ham Rectoratet i Roeskilde, som var „aflagt med mere end biskoppelige Indtægter", men frabad sig denne Befordring, hvilket atter, efter hans eget Vidnesbyrd, vakte nogles Fortrydelse. Universitetet tilbød ham — som han selv fortæller i et Brev til den bekjendte hollandske Lærde S. Havercamp, dat. 15 Maj 1732, i dette Aar et Professorat, denne Gang i Veltalenheden; men ogsaa dette Tilbud afslog han.

Falster forblev altsaa i sit kjære Ribe, hvor han havde den Glæde, ved Biskop Thuras virksomme Bistand og adskillige Venners og Videnskabsynderes Gavmildhed, at faae en ny Skolebygning opført, som han d. 13 Janv. 1727 højtidelig indviede. Han havde alt fra 1718 arbejdet paa sin Commentar til Gellius, allerførst opmuntret dertil af sin fortroligste Ven Lintrup, og siden tilskyndet af Joh. Gram og J. A. Fabricius. Den udgivne Prøve modtoges med Bifald, Arbejdet fortsattes med Iver, og væntedes i den lærde Verden med Længsel. Men da han omsider blev færdig dermed, fandt det ingen Forlægger. Imidlertid udarbejdede og udgav han fra 1729 til 1732 sine saakaldte **Amoenitates philologicæ**. Men efter den Tid udgav eller forfattede han intet [8]), uden nogle danske

---

hvad han bar i sit Hjerte, kan sees af Digtet: Om falske Venner, ligesom han derimod i sine Breve er uudtømmelig i Taknemmeligheds-Ytringer mod dem, der befordrede hans Vel.

[8]) Intet er Hansens Udtryk. Dette er naturligviis ikke saaledes at forstaae, som om han fra den Tid aldeles intet skrev. I et Brev af 30 Sept. 1732 beretter han t. Ex., at man snart kan vænte hans latinske Version af Christian VItes ny Universitetsfundats, oversat efter Universitetspatronen Ivar Rosenkrantzes Befaling, og i et andet, af 23 Marts 1734, til-

Vers. Hvorfor han, endnu i sine bedste Aar, ophørte at skrive, er, bemærker Hansen, ej let at gjætte; men man fejler vel neppe ved at antage, at Mismod over at see sin Flid ubelønnet, har været en Hovedaarsag.

Falster levede siden 1717 i et lykkeligt, men barnløst Ægteskab med en from og huuslig Kone, Margrete Baggesen. Disse Omstændigheder tillode ham desto mere uforstyrret at hellige sin Tid og Kraft til sin Skole og sine Studier, og gjorde at han, med sit nøjsomme Sind, blev en velhavende Mand. Da han dertil, som en Mand, der i det selskabelige Liv [9]) forenede en behagelig og underholdende Conversation med et smukt Udvortes (hvilket han ved en omhyggelig og smagfuld Paaklædning fremhævede), overalt var vel optaget, og stod i venskabelige Forhold til mange af Stedets og Omegnens lærde eller dannede Mennesker, ogsaa af de højere Stænder, kunne vi ikke undres over, at han fandt sig saa vel tilfreds med sine ydre Leveforhold [10]). Aarlig plejede han, som han selv for-

---

byder han J. M. Gesner Tillæg til en mulig udkommende ny Udgave af Fabri Thesaurus.

[9]) Til de Talenter, han besad, hørte ogsaa en mere end almindelig Indsigt og Færdighed i Musikken. Han forsømte ikke heller, i de Testimonier, han som Rector udstædte, at anføre det som en Anbefaling, naar nogen af hans Disciple havde lagt sig efter Musik.

[10]) Naar derfor Riegels, i sin Fjerde Frederiks Historie, med et Sidehug til Vedkommende ytrer, at Falster, „uagtet der taltes mere om ham udenlands, end om de fleste Fakulteters Lærere ved Universitetet i Kjøbenhavn, var og blev Rector i Riber Skole" — saa kan, som vi have seet, ingen Dadel herfor hvile enten paa Regjeringen eller paa Universitetet. Ligesaa ugrundet er Riegels's Paastand, at „Falster var den første, som udbredte god Smag i Danmark blandt andre Stænder end blot de Lærde" og at han „gav Almuen og Borgerne Lejlighed til at undervises i de Ting, de Lærde hidtil havde indesluttet i deres latinske Skrifter". Selv det Skrift, han anfører som Falsters vigtigste Værk: „Udkast til Romernes Lærdoms Historie" er skrevet paa Latin.

tæller, at tilbringe nogen Tid — formodentlig af Sommerferierne — paa Landet hos en Velynderinde (Gehejmeraadinde Harboe til Støvringgaard), og af hans lærde Brevveksling sees, at han undertiden gjorde kortere eller længere Udflugter, som til sine lærde Venner i Flensborg, eller til Kjøbenhavn. Ja i Foraaret 1732 havde han paatænkt en Reise til Holland, hvor han i sin Ven Havercamps Huus i Lejden kunde vænte den venskabeligste Modtagelse. „Jeg meente saa godt som at have Foden i Vognen", skriver han til Havercamp, „eller rettere, inden for eders Grændser, da min Rejse fik en Ende". Han kunde nemlig ikke faae Tilladelse „fra Hoffet".

Falster havde undertiden lidt af farlige Sygdomme, og tiltroede sig ikke nogen stærk Constitution. Dog nød han i det hele en god Helbred indtil sit 63de Aar, da han efter over to Maaneders Sygelighed døde, den 24 October 1752, og blev begravet i Ribe Domkirke. Hans Enke, der endnu levede, da Hansen skrev hans Biografi, vedgik, i en Alder af henved 80 Aar, at hun ene havde den Sorg i sin Alderdom, at skulle overleve en saadan Mand.

Om hans Testament see man Thorups foranførte Program, S. 52. Sin Bogsamling havde han 3 Aar før sin Død skjenket til Universitets-Bibliotheket i Kjøbenhavn, som med samme Donation tillige erholdt hans Manuskripter og lærde Brevveksling.

Falsters Portræt haves i Kobberstik af J. G. Schleuen, i folio. Det er udentvivl en stor Sjældenhed, men findes i F. Ad. Müllers Pinakothek paa det store kongl. Bibliothek, den 39te Plade i det Bind, der indeholder Literati, Artifices & Cives, Litr. A-M. Malet opbevares det i Ribe Skole[11]),

[11]) Dette Maleri er dog kun en Copi af Kobberstikket. Den for sin Skoles Hæder saa nidkjære Rector Thorup indbød, i 1826, Ribe Skoles forhenværende Disciple og andre Velyndere til at tegne sig for Bidrag til Anskaffelse af L. Thuras og Chr. Falsters Portræter, og disse Bidrag indløb saa rigelig, at ikke

og af dette Maleri findes en Copi i den frederiksborgske Portrætsamling.

Hvad Falster var for den Skole, han i 40 Aar helligede sin Iver og sin Dueligheb, er udførligen viist af Rector Thorup. Skolens Indtægter bleve ikke blot vel bestyrede, men ogsaa anseelig forøgede. Den vigtigste Tilvært fik disse 1740, ifølge den kgl. Forordn. om Skolernes Reduction, men denne hensigtsmæssige Forordning har netop Falster givet den første Anledning til. Desuden blev Skolen under hans Rectorat beriget med adskillige Legater, og Thorup bemærker med Grund, at denne private Velgjørenhed kaster en ikke ufortjent Glands paa Falsters Bestyrelse. „Om hans Fortjenester af Underviisningen og Disciplinen [12]) var der", siger hans nysnævnte værdige Efterfølger, „paa hans Tid, og har indtil denne Tid neppe

---

alene begge Portræter kunde anskaffes, men at endog et „Thura-Falstersk Legat" for Overskuddet er blevet oprettet. See Thorups Efterr. om Ribe Cath. Skole, 6te Fortsf. S. 51.

[12]) Skulde nogen fra den gjentagne Ros, Falster erholder for sin Disciplin, forestille sig ham som en plagosus Orbilius, saa tage de fejl. Han var en stor Børneven. „Ferlen", siger Hansen, „lagde han tidlig, og brugte sjælden strængere Midler, saa at faa af hans Disciple have hørt ham skjende, ingen, uden for en høj Grad af Dovenskab, faaet corporlig Straf af ham." At han i denne Henseende ikke fulgde sine egne Læreres Exempel viser følgende Sted i eet af hans Testimonier: „Quum superiora vitæ meæ scholasticæ tempora reputo, quem ad modum discipulus a magistris quibusdam haberer, quam indigne misera cuticula et scapulæ errores sæpe levissimos expiarent — — — tum vero juniores nostri perbeati mihi videntur, qui mulcentur magis quam mulcantur, qui ex liberaliore disciplina inviolato interdum corpore exeunt". Jeg anfører her, af Mangel paa et mere passende Sted, Rector Nissens Tale: de εὐθυμία quadam Falsteri, sive humanitate atque liberalitate animi, i Metropolitanskolens Program til Oct. Examen 1838, 4to.

været meer end een Stemme [13]), og denne har stedse ytret sig i de stærkeste Lovpriisninger".

Hans Fortjenester som Lærd, især som græsk og romersk Philolog, fremlyse af den gunstige Modtagelse, hans Skrifter fandt, og den store Agtelse, han nød i den lærde Verden. At denne i en endnu langt højere Grad vilde have befæstet sig, naar ikke ugunstige Forhold havde berøvet Literaturen de modneste Frugter af hans Lærdom og Flid, og standset ham paa Skribentbanen, er klart.

Hans Værd endelig som dansk Digter erkjendes ikke blot af hans Samtidiges Domme [14]) og af de mangfoldige Oplag,

[13]) Herimod kunde vel indvendes, at Falster, som synes ikke stedse at have været streng nok i Valget af sine Medlærere, ved et kngl. Rescr. af 12te Juni 1733 faaer en Irettesættelse herfor (see Thorup, 5te Forts. S. 22, Anm. **) og at J. G. Holstein, i et Brev, dat. 15de Sept. 1736, ytrer, at Skolen „formedelst hans Collegers usædvanlige Opførsel geraadede i slet Tilstand, saa det er at befrygte, at den mere og mere vil forfalde" (cfr. J. Møller i Skand. Lit. Selsk. Skr. 23de Bd., S. 212 og 213). Men hin Irettesættelse turde let være paadraget Falster ved hans daværende Biskops Ugunst, og Holsteins Paastand gjendrives baade af Discipelantallet paa den Tid, og de Dimitteredes Characterer. Naar i øvrigt J. Møller paa flere Steder antager, at Christian VI. yndede Falster og efter Fortjeneste belønnede ham, og støtter disse Paastande paa Falsters egne Ord:

„Christian den Sjette
Forbedrede endnu min Lykkes tynde Kaar" —

saa maa herved bemærkes, at han, som Ribe Skoles Rector, fik en Forhøjelse i sin Gage ved den ovenfor omtalte almindelige Reduction i de lærde Skolers Tal (see Thorup, l. c. S. 30, Anm) og altsaa ikke paa Grund af hans særskilte Fortjeneste eller af personlig Yndest.

[14]) Disse turde mange, med Hensyn paa, hvad man dengang ansaae for Poesi, lægge liden Vægt paa. Dog savnes her ikke saadanne Autoriteter, hvis Dom ikke saa let kan forkastes. Den fortræffelige A. Højer roser i det sidste Nummer af sine Nova lit., Falsters to første Satirer paa Holbergs Bekostning.

de fornemste af hans digteriske Arbejder til sin Tid oplevede, men er i de varmeste Udtryk gjentagne Gange fremhævet af en senere Tids Æsthetikere. Men den Ros, der saaledes er tildeelt Falster, tilkommer ham ingenlunde for alle hans versificerede Frembringelser. Medens de fleste af hans Satirer ere saa rige paa Vittighed, saa fulde af træffende Bemærkninger, og med alt det bidende Salt, de ere besprængte med, dog, som Holberg kaldte det, saa honette og uskyldige, d. e., efter min Fortolkning, saa frie for personlige Stiklerier [15]), saa almindelige, saa behagelig formildede ved en vis godmodig Jovialitet, at de endnu maae læses med Behag; medens endvidere hans Oversættelse af Ovid kan siges at være en for sin Tid mærkelig

---

Denne finder sig opfordret til Selvforsvar, værner sig eftertrykkelig mod Højers Sidehug, men vedgaaer angaaende Falster: „Jeg er desforuden en af dem, der rose den gode Vens Skrifter, og tilstaaer gjerne, at hans Vers ere honette og uskyldige." Vi ville ogsaa ved Stykket „Om falske Venner" høre Holberg med Agtelse omtale Falster, og naar han i „det lykkelige Skibbrud", 2 Act, 2 Sc., lader sin saa ædel skildrede Philemon, denne hans egen „personlige Repræsentant" have skrevet en Satire: „den daarlige Udenlandsrejse", saa kan man udentvivl med Føje anse det som en Compliment til Falster. Dennes (og Holbergs) store Velynder, den berømte Statholder i Norge, Grev Christian Ranzau, tilbød Falster i et venskabeligt Brev af 11te Maj 1721 (som Nyerup har bevaret, og som er et interessant Bidrag til den 1ste Satires Oplysning og i denne Udgave benyttet), at naar han vilde gjøre ham den Ære at vise ham Manuskriptet, skulde han med Oprigtighed og efter bedste Skjønsomhed mælde „sin Betænkning om, hvor vidt ham synes, uden Vovelighed kan gaaes".

[15]) Vist nok kan man af nogle Ytringer i Grev Ranzaus Brev og af enkelte Steder (see f. Ex. den daarlige Udenlandsrejse Str. 10, og 1ste Anm. til den lat. Skriverstue), hvortil vi nu have tabt Nøglen, slutte, at hans Samtid ikke ganske fritog ham for personlige Hentydninger; men hvo ved ej, at dette er Satirikernes almindelige Skjæbne, ikke at tale om, at slige Hentydninger ikke kunne ubetinget fordømmes.

Prøve paa ægte Dansk i den ældre Stiil, mærkelig, fordi han saa vel har vidst at vedligeholde Originalens vemodige og rørende Grundtone, og medens man endelig i Klagepsalmerne over Biskop Thura ikke vil savne et til Gjenstanden passende og ofte ret smukt Udtryk, ere Falsters øvrige mange, tildeels vidtloftige og meest alvorlige Vers, hvori vi som oftest kun høre den smagløse Enkomiast, nuomstunder næsten uden alt andet Værd, end det tilfældige, som nogle af dem i historisk Henseende kunne have.

II.

Fortegnelse

paa

Falsters Verker.

I. Philologiske Skrifter.

1. *Supplementum linguæ latinæ.* Flensburgi 1717. 366 S. 8. foruden Ind. rerum. [16])
2. *Animadversiones Epistolicæ in tres partes divisæ, quarum prima selecta quædam loca præfationis Stübelii examinat, secunda mantissæ Stübelianæ manifest. plagium coarguit, tertia supplementum secundum exhibet.* (Flensb.) 1717, 124 S. 8.

---

[16]) Jo. Møller, i Cimbr. lit. Tom. 2, og efter ham Worm og Nyerup aabne Fortegnelsen paa de Falsterske Skrifter med en Epistola brevis de lexico suo λεξικωτέρῳ, Flensb. 1713, 4to. Formodentlig har man tillagt Brevet denne Titel efter dets Indhold; det eneste Exemplar deraf, som jeg har seet, er uden Titel, Aarstal og Trykkested overskrevet: Salvete Bibliothecæ spirantes et inanimæ, dateret: Ripis, 21 Dec. 1713, og udgjør kun 2 Blade i 4to. Det bebuder et Lexicon lexicoteron, d. e. det her anførte Supplementum til Cellarii Udgave af Fabri Thesaurus, hvortil han alt havde samlet over 5000 Ord, og angiver nogle Bøger, som han savner, og ønsker til Laans eller til Kjøbs.

Dette Fejdeskrift er meget bittert, og Falster fortrød det siden, som han selv (i Amoen. phil. Tom. I. p. 14) vidner. Men ihvorvel der var dem iblandt hans lærde Venner, der havde fraraadet ham at indlade sig med Stübel, saa vare der ogsaa andre, som æggede ham, og foruden den Undskyldning, han kan hente fra den unge, uforskyldt og uretfærdigen angrebne Forfatters saarede Selvfølelse, er Angriberens Uværdighed beviislig. I et Par andre smaa Tvistigheder med værdigere Modstandere viste han baade Beskedenhed og Maadehold.

3. a. *Quæstiones Romanæ, s. Idea Historiæ literariæ Romanorum, quam claudunt Memoriæ obscuræ.* Lips. et Flensb. 1718. 360 og 48 S. 8. foruden Index.

Den tilføjede Afhandling har, ligesom særskilt Paginering, saa og særskilt Titel, nemlig:

b. *Memoriæ obscuræ clarissimorum quorundam ingeniorum et monumentorum apud Romanos, ex latebris suis erutæ et renovatæ.* 1719. 48 S. 8.

4. *Cogitationes variæ philologicæ tripartitæ.* Lips. & Flensb. 1719. 183 S. 8.

5. *Sermo panegyricus, in quo de variarum gentium bibliothecis scholasticis breviter disseritur, anno 1720, d. 20 Junii, in inauguratione bibliothecæ scholasticæ Ripensis recitatus.* Flensb. & Lipsiæ 1720, 56 S. 8.

6. *Vigilia prima noctium Ripensium s. Specimen annotationum in Gellium, quo liber huius octavus deperditus in lucem vocatur. Adjecto specimine lexici Gelliani et Indice triplici.* Havn. 1721, 120 S. 8.

Dette Arbejde var en Forløber for Falsters Hovedverk: *Noctes Ripenses in Noctes Atticas A. Gellii,*

et Verk, der udentvivl, saavel som den Plan, hvorefter han udarbejdede det, har undergaaet endeel Forandringer i den lange Tid, han arbejdede derpaa. Thl i 1724 haabede han „som snareſt" at udgive det, i eet Bind i „større" Format, og i 1725 havde han fremmet det saavidt, at han i Brev af 1ſte Juni beder Havercamp i Lejden om hans Biſtand til at erholde en Forlægger. Efter dennes Forlangende sendte han nu et Par Prøver, med en Udſigt over det hele Arbejde, som skulde beſtaae af Prolegomena, et Aftryk af Gronovii Text, og et latinſk saavel som et græſk Lexicon. Da imidlertid Havercamp under 8de Juni 1726 har mældt ham, at der i Amſterdam paatænktes en ny Udgave af den gronoviſke Gellius, har han formodentlig forandret ſin Plan noget, og endelig sender han, under 26de Febr. 1728, ſine „latinſke Lucubrationer" over Gellius, fuldkommen færdige til Trykken. De græske, samt Prolegomena, skulde følge, og Verket var anlagt til 3 Bind i fol. (see Amoen. phil. Tom. 2. p. 243). Men af et følgende Brev, af 2 Aug. ſ. A., seer man, at Havercamp imidlertid har mældt ham, at Forlæggeren ikke torde paatage ſig et Verk af saa stort Omfang; thi Falſter beder heri om snareſt muligt at faae ſit Arbejde tilbagesendt, et Arbejde, som han aldrig havde paataget ſig, naar ikke Gram og J. A. Fabricius havde skyndet ham dertil; men som han dog ikke fortryder, fordi han deraf har lært ſin Latin. Da nu ogsaa hans tydske Venner (cfr. den leipzigſke neue Zeitung f. gelehrte Sachen, 1728, S. 900. [17]) for-

[17]) Paa samme Sted, S. 899, staaer det meſte af et latinſk Brev fra Falſter (som findes heelt i hans haandſkrevne latinſke Brevveerling) om Khyns Ildebrand 1728.

gjæves bestræbte sig for at overvinde Forlæggernes „Vindesyge", blev dette i den lærde Verden saalænge imødeseete og med Længsel ventede Arbejde henlagt. Falsters Manuskript, zirlig afskrevet med hans egen kalligrafiske Haand, opbevares paa Universitetsbiblioteket i Khvn, som et stupend Minde om Mandens lærde Flid, og udgjør to Tomer i eet stort Foliobind. Det indeholder imidlertid kun den latinske, lexicalsk ordnede og forfattede Commentar; til den græske og til Prolegomena er der intet Spor [18]).

7. *Memoriæ obscuræ, quarum pars 1ma: scriptores quosdam Romanos hactenus fere incognitos, 2da: ingenia quædam Romana, quæ literarum gloria atque scriptis floruerunt, 3tia: monumenta nonnulla incertorum auctorum, 4ta: urbes imperii Romani literarum laude florentissimas complectitur.* Hamb. 1722. 246 S. 8.

Dette er en Forøgelse og Udvidelse af det foran, under Nr. 3. b. nævnte, lille Skrift.

8. *Amoenitates philologicæ sive discursus varii.* Amstelodami 1729, 1731, 1732. 3 voll. 8.

Den ulatinske Titel maa ikke tilregnes Falster, som havde kaldt sit Skrift: Sermones varii. Til dette Verks 2det Bind er tilføjet (S. 243—272) hans Afhandling: de vita et rebus Auli Gelli, og til 3die Bind (S. 213—344): Admonitiones ad

---

[18]) Nemlig i Manuskriptet. Thi i den til Amoen. phil. knyttede Afhandling om Gellii Levnet har man dog en Deel af det, der var bestemt for Prolegomena. Men at Falster endnu var langt fra at have fuldendt sit Arbejde, vidner et Brev til Dan. Wilh. Triller (af 14 Nov. 1729), hvori han siger: Gellius meus, quem Lugdunum miseram, Agellius rediit. Indignaris, V. C. — Ego profecto non indignor. nam nisi noctes meas perdidissem, noctes meæ me perdidissent.

interpretes A. Gellii, tildeels et Uddrag af det ovenomtalte store og lærde Verk. Falsters Honorar for disse Amoenitates var 20 indbundne Exemplarer; omtrent et lignende havde han forlangt for sin Gellius.

9. *Juvenalis Satyra XIV, cum interpretatione, annotatiunculis et versione danica ligata.* Hafniæ 1731. 4to.

Texten med latinsk Paraphras og Noter udgjør 21 Sider. Den tilføjede Oversættelse, 28 Sider, har sin egen Paginering og egen Titel, nemlig

D. Junii Juvenalis Fjortende Satyra, Af det Latinske I Det Danske Sprog, oversat af *Christian Falster*. Kjøbenhavn, Trykt udi Hans Kongl. Majestets og Universitets Bogtrykkerie af Joh. Jørgen Høpffner, og findis hos hannem til Kjøbs. (1731).

At der har været en tidligere Udgave af denne Oversættelse, formodentlig udkommen 1719, eller maaskee 1718, det vidner Falster selv i sine Cogitt. phil., 1719, p. 133, hvor det hedder: edidi et ipsemet novissime in honorem et gratiam illustrissimi Herois Chr. Ranzau satiram XIV, vernaculo metro conversam, samt i Fortalen [19]) til den ovenfor beskrevne

---

[19]) Denne Fortale begynder saaledes: „Endskjønt det lader ikke Poeten Juvenalis vel, at have to Tunger i een Mund, den ene latinsk, den anden dansk, den første reen og flydende, den sidste tykmælet og stammende, saa er han dog nødt til i begge Tungemaal at lade sig høre. Hvorfor? De tvende berømmelige og lærde udenlandske Professores, Jo. Alb. Fabricius i Hamborg, og Jo. Gottl. Krause til Wittenberg, hin udi sit andet vol. Bibliothecæ latinæ, 1721, pag. 736, denne udi sine latinske Novis liter. Ao. 1718, pag. 85, have mældet om bemældte Juvenalis 14de Satire, ligesom den allerede med min danske Oversættelse paa den Tid var kommen for Lyset. Paa det nu velbemældte brave Mænds Beretning ikke skulle be-

Udgave, og at denne ikke er et uforandret Optryk af hin, sees deraf, at i det mindste et Par Anmærkninger maae være tilkomne, saasom den 1ste, hvori han taler om Satiren „Disse Tiders onde Optugtelse" som „en for nogle Aar siden i Trykken udkommen Digt".

10. **P. Ovidii Nasonis Klagebreve udi vort danske Sprog oversatte. Khvn. 1719, 1726, 1738.**

Det er Falsters tidligste Skrift; han vidner i et Brev til sin Ven N. P. Sibbern, at han har begyndt det i 1711 og fuldført det 1712. Fortalen er underskrevet: Nykjøbing d. 21de Juni 1712; i et Brev til Prof. Kortholt i Kiel, dateret 18 April 1716, fortæller han, at Trykningen er begyndt; men i et andet til Sibbern af 15 Nov. 1718 mældes, at det da først var færdigt fra Pressen; det udkom først i Foraaret 1719, og modtoges med overordentligt Bifald.

Til Fabricii Bibliotheca lat. 2den Tome (1721), har Falster leveret: Emendationes quædam in M. Vitruvium e codice Ripensi. See herom Thorups Efterretn. 5te Forts. S. 15. [20])

---

drage enten dem selv eller Efterkommerne — — — haver jeg taget mig for at spendere en liden Part af min Tid paa ermældte Arbejd", osv. — Saavidt Falster, hvem jeg i min: Fortegnelse paa danske Oversættelser af græske og lat. Skribenter, Khvn 1836, S. 58, Not. har misforstaaet. „Ermældte Arbejd" er naturligviis ikke den danske Oversættelse.

20) Iblandt de Manuskripter, der fulgde med den Falsterske Donation til Univ. Bibl. findes: Christiani Falsteri Apologia pro epigrammate suo de episcopo Ocksenio, Arrhusium abeunte (Codd. Mss. ex donat. Varior., nyt Nummer 215, i 4to). Epigrammet, Falsters eneste mig bekjendte latinske Poem, hvori han, som Conrector, hædrende tiltaler sin ny Biskop L. Thura, begynder saaledes:

II. Satirer og moralske Sermoner.

1. Disse Tiders onde Optugtelse. 1720, 1721, 1722, 1733, 1736, 1739, 1749.

   Den første Udgave har Aarstallet 1716; men efter A. Højers Forsikring i hans Nova literaria, No. 13, antager man, at dette er en Trykfejl isteden for 1720. Udgaven af 1721 har paa Titelbladet „anden Gang oplagt"; den af 1722: „Trykt 3die Gang"; den af 1733 „tredie Gang oplagt". Baade den af 1736 og den af 1739 hedde: „fjerde Gang oplagt", og den fra 1749, som er den syvende, jeg kjender i særskilt Aftryk, kaldes: „femte Gang oplagt". Endelig er denne Satire optrykt i Wielandts Samling af smukke danske Vers, 8de Bind (1726) S. 299—317. Om dens overordentlige Affætning see lærde Efterretn. 1726, S. 410.

2. Daarers alamodiske Leveregler. 1721, 1722, 1734, 1736, 1740, 1749.

   Ogsaa af denne Satire kjender jeg syv forskjellige Optryk; thi i 1721 udkom tvende, som skjelnes, blandt andet, ved at det ene i 3die og fjerde Strofe har {tydske / franske}, medens det andet blot har: franske.

3. Den daarlige udenlandske Rejse og modige Hjemkomst. 1721, 1722, 1735, 1737, 1752.

Ocksen avaritiam clero cum laude reliquit,
Te præsente minus clerus avarus erit.

Det tvetydige eller spidse i disse Linier gav en Aarhuser Anledning til i et latinsk Vers at angribe Falster, som i dette lille Skrift forsvarer sin, vist nok noget søgte, Brug af avaritia for desiderium. Anden Linie forklarer han: Tu Thura voti nostri avaritiam explevisti. Det lille Skrift er i øvrigt ret morsomt at læse.

I et Exemplar af Udgaven fra 1735, som bevares paa det store kongl. Bibliothek, har en gammel Haand noteret, at denne Satire ogsaa er trykt 1724[21]), med samme Typer og i samme Format, som den fra 1735.

4. **Den utidige Rangsyge.** 1722, 1734, 1736, 1740, 1750.

Af den ældste Udgave (1722) findes to Optryk, det ene kjendeligt paa Trykfejlene Diogønes og Zebedeer, paa første Side, som have forplantet sig til de følgende Udgaver, medens det andet har Diogenes og Zebedæer. Dette sidste Optryk har i 24de Strofe: Sterfbo, og er af alle ser det eneste, der i 48de Str. har: laugt. Denne Satire er ogsaa optrykt i „Danske Originaliteter", en Samling af Skjemt, Synderligheder osv. af C. F. Wichmann, 1 Bd. 1837.

5. **Den uforsvarlige Recommendation.** 1722, 1734, 1736, 1739, 1749.

Denne Satire er ogsaa aftrykt i det 15de (ved Khyns Ildebrand, 1728, med tredie Ark afbrudte) Bind af Wielandts Samling af smukke danske Vers, S. 144—163.

6. **Det daarlige Giftermaal.** 1722.
7. **Gjerrigheds Afmaling.** 1722.
8. **Verden som et Dolhuus.** 1730, 1736, 1751.
9. **Betænkning om Frieri og Giftermaal.** 1734, 1737, 1750.

Rahbek har opkastet Tvivl om denne Sermons Ægthed, fordi den hverken hos Worm, eller af Raarup i Fortalen til Castrum Doloris, eller af Krarup i Minerva 1797 nævnes som Falsters Arbejde.

---

[21]) Denne Udgave, og den ovenfor under I. 9. omtalte ældste Udg. af den juvenalske Satire ere de eneste i denne Fortegnelse anførte, om hvis Tilværelse jeg ikke ved Autopsi har forvisset mig.

10. (Om falske Venner — 1739).

Dette Digt er ikke særskilt udgivet, men findes i: Tredie Prøve af ziirlige og smukke danske Vers, efter Anonymi (Holbergs) Invitation og udlovede Gevinst, aflagt in Aprili 1739, in 4to, S. 25. Om dets Authenti cfr. nærværende Udgaves S. 155 og 169.

11. Den latinske Skriverstue (1742?)

Denne Satire, som er Falster vindiceret af Literatoren N. B. Krarup (see denne Udgaves S. 171), kjendes kun af den Lürdorphske Udgave af Wielandts Saml. af smukke danske Vers, 1742, 2det Bind, S. 123. At Lürdorph ikke har antaget Falster for Forf., kan sluttes af Indholdslisten til dette Bind, hvor Satiren siges: „forestillet af H. H. H. i Wiborg".

III. Vers af blandet Indhold og versificerede Taler.

1. Til Jomfru Frederike Fosс. Trykt i den Lürdorphske Saml. af smukke danske Vers, 1742, 3die Bd., S. 207.

(Jeg formoder, at denne „smukke og velbyrdige" Jmfr. Fosс var en Datter af Niels Fosс, som var Præsident i Under-Admiralitetsretten og 1726 blev Etatsraad.)

2. Til Fru Chr. M. Worms Fødselsdag. Ribe den 13de April 1719. Trykt i den Lürdorphske Saml. af smukke danske Vers, 1742, 3 Bd. S. 209.

3. Til Generalmajor Poul v. Løvenørn (dat. Ribe 12 Juli 1720). Trykt paa et Ark i folio; ogsaa indrykket i Wielandts Saml. af smukke d. Vers, 5te Bind (1726), S. 121—124.

4. Til Frederik Rostgaard, da han blev Obersecretair (dat. Ribe d. 12 Decbr. 1721), trykt i 5te Deel af den

høpffnerske Samling af udvalgte danske Riim, Sept. 1728, S. 300—302 [22]).

5. Supplik til Kongen (1723?), trykt i den Lürdorphske Saml. af smukke danske Vers, 1742, 3 Bd. S. 211.
6. C. Falsters Brudevers til sit eget Bryllup, holdet med Riber Domskole ved sin Indtrædelse til Rectoratet. 1723. 1 Ark i fol.
7. Supplication til Velyndere og Venner „om Hjælp til Riber forfaldne Skoles Bygning" i de fem Høreres Navn. 1723. Trykt i Bland. Efterretn. om Ribe Cathedralskole, af Adjunct P. T. Hansen. 1823. S. 8—11.

   I den Samling af Falsters Vers, som findes blandt de Rostgaardske Manuskripter paa Universitetsbibliotheket, gjemmes et Autographum af F., 2 Ark i fol., hvori denne Supplik er tilskrevet Gen.-Lieutn. Palle Krag og Frue. „Paa foregaaende Supplication", skriver han derpaa, „fulgde en Gave af 100 Daler, og derpaa igjen følgende Taksigelse". Denne afskrives nu, hvorpaa F. atter bemærker: „Herpaa behagede Hs. Exc. at regalere mig med 10 Ducater, hvorfor jeg takkede med følgende Vers." I dette Vers fortæller han, at han vil anvende Gaven til at forskaffe sig en „til sin Studering høj nødvendig Bog", hvori han vil skrive Krags, som Giverens, Navn.
8. Sørgelige Tanker ved Fru Helle, fød Friherrinde af Trolle, Palle Krags Ægtefælles Død. Trykt paa et Ark i fol., s. l. & a.
9. Tale til sine høje og fornemme Tilhørere af begge Kjøn, med hvilken han Ao. 1727 indviede den nye Domskole i Ribe; den højvelb. Fru Kirstine

---

22) Nyerup omtaler, i Danske Digtek. Hist. IV. S. 230, tvende Vers til Rostgaard iblandt dennes Samlinger af danske Vers i Mskrpt., det ene skrevet af Falster „strax han var bleven Student". Jeg har ikke fundet disse.

Harbo, fød Friherrinde af Fuiren, tilskrevet. Khvn. (1727). 4 Ark i folio.

Aftrykt i Thorups Efterretn. om Ribe Cathedralskole, 5te Fortsættelse.

10. Supplik til Kong Christian den Sjette. 1730.

Trykt paa et Blad i fol., overskrevet: „Stormægtigste, allernaadigste Arvekonge og Herre, og dateret Ribe den 30te Dec. 1730. Det er en Ansøgning om at maatte beholde sit „Tvilling-Rectorat".

11. Allerunderdanigst Opvartning paa Nyaarsdag 1731 til Kong Christian den Sjette. Trykt paa 2 Ark i folio.

12. Et Guds Barns christelige Misfornøjelse med Verden og hjertelige Forlængsel — — — da M. Laur. Thura 1731 til sit Hvilested i Riber Domkirke blev gelejdet af en Christelig Forsamling. (Khvn.) 1731. 8 Blade i 8.

Dette er de hos Worm og Nyerup anførte „Klagepsalmer ved Biskop Thuras Begravelse", eller, som Raarup i Fortalen til Castr. Doloris siger, „Arier, hvori Falsters Røst høres endnu (1770) ved de fleste fornemme Grave her i Provindsen og maaskee i de andre med". Raarup nævner til Exempel fire, hvoraf den: „Naar skal da min Tid faae Ende", af Falster selv kaldes: salig Hr. Biskoppens anden Psalme (den staaer ogsaa trykt i Laur. Thuras Poet. Sager, 1721, 4to), og en anden: „Lykkalig Dag paa hvilken", hverken findes i dette Skrift eller andetsteds er mig forekommet.

13. Riber Skoles aarlige Taksigelsesfest, højtideligholdt Ao. 1732, den 24 April, da Hs. Exc. Hr. Chr. Carl v. Gabells priselige Communitets-Stiftelse og Tog paa Colberg Hejde blev ihukommet af C. F. Kbhvn. (1732), 8 Blade i 4to.

14. Taksigelses-Qvittering til Chr. Carl v. Gabell for hans Communitets-Underholdning fra d. 21 Marts 1729 indtil Aarsdagen 1735. Paa vedkommende Umyndiges Vegne udg. af C. F. Khvn. (1735). 2 Ark i folio.

15. Chr. Carl v. Gabells naadige Gavebrev med Tak tilbageleveret. Khvn. 1737. 6 Blade i 4to.

Om den Gabelske Stiftelse cfr. Thorups Efterretn. Femte Fortsf. S. 37. Versets rober, at Gabel formedelst forandrede pecuniære Forhold tilbagetog sin Gave.

16. Castrum Doloris, forestillende paa det allerkorteste Kong Frederik den Fjerdes højst priselige Regimente i de trende Hovedstænder.

Dette, Falsters længste, Poem udgjør haandskrevet i den forannævnte Rostgaardske Samling, 8 Ark i folio; det er tilegnet Christian den Sjette, under Dato: Ribe d. 9 Dec. 1737; men blev først trykt 1770, under Titel:

Rector Falsters Vers over Kong Frederik den Fjerde. Udgivet af Andr. Raarup. Aar 1770. Khvn. 43 S. 4to.

Udgiveren, en Discipel af Falster, tillægger det historisk Værd, fordi F. har haft sine Efterretninger om Krigshistorien af Gabel, „som var med paa Flaaden".

17. Skyggeverk af Illuminationer, allerunderdanigst præsenteret af C. F. (Khvn.) 1743, 2 Ark i fol.

Dette Digt, skrevet i Anledn. af Prinds Frederik (den Femtes) og Prindsesse Lovises Indtog, er ogsaa indrykket i: „Dannemarks Glæde og Engellands Fornøjelse", hos J. C. Groth. Khvn 1743. 4to.

18. Allerund. Ansøgning til Kong Frederik d. Femte om Bestallings Confirmation, d. 30te Aug. 1746. Trykt paa eet Bl. i 4to.

Optrykt i: „Det højstbedrøvede Dannemarks Sorgedigt over Christian den Sjette". Khvn. 1746. 4to. (S. 71.)

19. **Den kongl. Oldenborgske Stammes Maade mod Ribe, samt Velsignelser og Lykønskninger over Kong Frederik d. Femte og det kongl. Arvehuus, i Form af camera obscura, forestillet paa den store Jubelfestes anden Dag, Ao. 1749 d. 29 Octbr. i Riber Skoles Cathedra.** Khvn. (1749), 3 Ark i fol.

Endelig omtaler Prof. Thorup i et af sine Programmer, jeg har ikke kunnet gjenfinde Stedet, et Poem til Jv. Rosenkrantz.

I den foran under Nr. III. 7. nævnte Rostgaardske Samling af Falsters Vers (Fasciklet Nr. 507, nyt Nr. 148, folio) findes endnu i Mskrpt.:

Cantater for og efter Prædiken (i Anledn. af Christian den Sjettes Død), eet Ark i fol., afskrevne uden Autors Navn, men med Falsters Haand og, som jeg formoder, af ham forfattede. Endvidere paa en Lap Papir følgende lille Vers, som for sin Kortheds Skyld her optages:

Til Hs. Excell. Geheimeconferentsraad J. L. Holstein,
da han blev Ridder af Elefanten.

Den Ring, som Joseph blev af Pharao foræret,
Da han en Abrec i Ægypten blev erklæret,
Jeg nægter ej, at jeg jo gjerne havde seet,
Om samme kom imod dit Elefant-Signet.
Men, danske Joseph, jeg har nok udi den Lykke,
At Kongen dig har klædt med Naade-Demantsmykke;
At du, som før var hvid, ved ham er bleven blaa,
Den Ære skjønner jeg og underdanigst paa.

Ribe den 9 Sept. 1747. D. Exc.

Chr. Falster.[23])

---

[23]) Forresten findes i det omtalte Fascikel nogle Vers til Falster, saasom et hebraisk Brudevers til hans Bryllup, og andre hans

Iblandt de Manuskripter, som fulgde med Falsters Donation til Universitetet, var, næst hans oven omtalte Noctes ripenses, hans Brevveksling vigtigst. Hertil hørte, ifølge Catalogen (Codd. MSS. e donat. varior.):

„Endeel lærde Mænds enkelte Breve, udi en Æske, med en Optegnelse af Autorum Navne og Brevenes Tal, alle til Falster."

Denne Æske med dens Indhold, som jeg formoder især har udgjort hans danske Correspondance, findes ikke paa Bibliotheket, og det er da den, som siges at være forkommen i 1807. Heldigviis har Nyerup benyttet disse Breve, hvoriblandt vare adskillige fra Grev Chr. Ranzau, til sin Skizze af Falsters Levnet (Skol. Hist. S. 168—180). Derimod findes endnu:

"Doctorum virorum ad Chr. Falsterum eiusque ad viros doctos epistolæ, 2 voll. 4to."

Afskriften er deels af Falster selv, deels ved ham besørget, formodentlig af hans Disciple. Endeel Blade ere udskaarne, udentvivl af ham selv. Correspondancen optager, for saavidt den er i Behold, Tidsrummet fra 1715—1735 (efter den Tid findes der kun et Par Breve), og bestaaer, dersom jeg har talt rigtig, af 160 Breve. Et Udvalg af disse vilde udgjøre et saare interessant Bidrag til Prof. Thorups Falsteriana.

Endelig fortjener at anføres:

Chr. Falsteri Testimonia scholastica. Eet Bind i 4to.

Manuskriptet indeholder alle de af Falster, som Rector, udstædte Testimonier, og er ikke uden Vigtighed for den danske Personalhistorie, da det meddeler Bidrag (om end sparsomme) til 250 i hans Tid fra Ribe Skole

---

Reimelia, deriblandt et Hæfte med 9 „Kirkearier", muligviis fra hans Cantordage.

udgaaede Personers Levnet. Disse 250 Anbefalingsbreve, der ere et stort Vidnesbyrd om Falsters sjældne Styrke i det latinske Sprog, afgive desuden, i den uendelige Variation af det samme Æmne, ikke faa Beviser paa hans Ingeniositet, og stundum ret interessante Træk af hans elskværdige Characteer.

Satirer.

Indhold.

		Side
1.	Disse Tiders onde Optugtelse	1.
2.	Daarers alamodiske Leveregler	25.
3.	Den daarlige udenlandske Rejse og modige Hjemkomst .	46.
4.	Den utidige Rangsyge	67.
5.	Den uforsvarlige Recommendation	89.
6.	Det daarlige Giftermaal	115.
7.	Gjerrigheds Afmaling	119.
8.	Verden som et Dolhuus	127.
9.	Falske Venner	155.
10.	Den latinske Skriverstue	171.
11.	Børnetugt. Efter Juvenals 14de Satire	187.

Disse Tiders onde Optugtelse.

1. Hvis Cato skulde nu opstaa,
Og see i vore Dage,
Hvad Maade Folk anvender paa
De Unge at opdrage,
Han neppe fandt, den brave Mand,
En Toddel efterlevet
Af sine Regler, hvilke han
Om Børne-Tugt har skrevet.

2. Han, for at vende Verden om,
Sig vilde vist beklage,
At han den Magt ej havde, som
Til Rom i gamle Dage.

---

1. M. Porcius Cato, ogsaa Maior d. e. den ældre kaldet, forvaltede, efterat have beklædt de højeste Æresposter i Rom, Censor-Embedet med stor Strænghed. Han skrev ogsaa Bøger, af hvilke vi kun have een tilbage: „Om Landvæsenet". Derimod er det her antydede Skrift „Om Børnetugten" — Disticha — ikke af ham, som man endnu paa Falsters Tid almindeligen antog; men af en langt yngre Forfatter, Dionysius Cato, og læstes en lang Tid i Skolerne.
2. Til bruges almindelig af vor Forf. i Satirerne, som det tydske zu, ved Stæders Navne isteden for i; sjældnere om Lande, som: til Siberien, i d. daarl. Udenlandsrejse, Str. 61–62. I Fordanskningen af Ovids Klagesange bruger han derimod almindeligst „i eller udi Rom".

Han sikkert paa en anden Fod
De Unge skulde sætte,
Og Tugthuus for Forældre lod
Han virkelig oprette.

3. Thi see! hvorledes gaar det til?
Det er jo ingen Under,
At Laster gjerne følge vil
Den Unge nuomstunder.
En daarlig Fader selv ved Haand
Sin spæde Son jo tager,
Og ved Exempels Ledebaand
Til Udyd ham ledsager.

4. Jeg mælder intet om, at, naar
Et Barn kan Tungen rore,
Det strax i sine spæde Aar
Skal lade sig forføre,
Og af den tydske Glosebog
Samt franske Tunge-Amme
Tilvænnes, ved sit Moders-Sprog
Sig efterdags at skamme.

5. Det er jo næsten nu en Spot
Om Born ej veed at sige
Af Grillenfænger Don Quixot,
Roselli, og deslige.

---

5. Don Quixote kjendtes dengang rimeligviis kun af en fransk Oversættelse, som var udkommen 1699 og 1700. En Operatext med samme Titel, paa italiænsk, er trykt i Kbhvn. 1716.

Roselli, formodentlig en italiænsk eller fransk Roman, maaskee samme Æmne, som senere er behandlet i "Lettres du Marqu. de Roselle" (af Elie de Beaumont), Amsterd. 1764.

Om en Roman ej ligesom
En Catechismus læres,
Da Luther til Paris og Rom
Ej mindre ofte æres.

6. Jeg intet har at sige paa
Den udenlandske Tunge,
Naar Dyden kun tillige maa
Indprentes i den unge.
Nej, tværtimod! jeg priser dem
Lykkalig, som kan finde
En F..., en Dydens Lem,
Til Læremesterinde.

7. Men du, som for de unge est
Et lastefuldt Exempel,
Kom, folg til en satirisk Præst
Udi en hedensk Tempel,
Til Juvenalis, Skrift' at staa
Som Dydens Overtræder,
Og Pas af hannem skrevet faa
Som dine Børns Forræder.

8. Kom først, du Dobler! frem, og svar
Til Spørgsmaal for Din Gjerning,
Du, som din meste Handel har
Med Brikker, Kort og Terning.
Som ej af Sengen kommer seen
For du med skidne Hænder,
Med Strømpen paa det ene Been
Til Spillebordet render.

---

6. En F... — En os ubekjendt, agtet Française. „Mange mene: en Fergeson, som er hos Madame (Gehejmeraadinde) Harboe" — skriver Grev Ranzau.

9. See! naar den Lille mærker, at
Du Spil ej kan undvære,
Strax faar han ogsaa Kortet fat,
Vil samme Kunster lære.
Med Alfabet han Lyst ej har
At bryde da sin Hjerne.
Men Hjerter, Ruder, Klør og Spar
Han bogstaverer gjerne.

10. Hvad bliver denne siden til?
En syndig Dagedriver.
See! **cinq & neuf** og slige Spil
Hans Kunst og Haandverk bliver.
Sig selv han stjæler Tiden bort
Og andre derved skiller;
Kort sagt: Sit korte Levnets Kort
Han liderlig forspiller.

11. Hvad skeer? Du siden sender ham
Til udenlandske Stæder,
Berlin, Paris og Amsterdam,
At lære gode Sæder.
Jo jo! han Universitet
I Spillehuse søger,
Og sidder heller d e r i Vêt
End hjemme udi Bøger.

12. Forgjældet gaar han ofte da
Med brodden Pung og Lomme,
Og ønsker kun, at hjemmefra
En Verel vilde komme,

---

10. „Paa **cinq & neuf** et eneste Kast
Min Hest af Sadlen trækker."
Reenb. poet. Skrift. 1 D. S. 86.

Af Frygt, at han med Slutteri
Og Fængsel skal beskæmmes,
Af Længsel, at han kan udi
Sit Lav paa ny indlemmes.

13. See dette tit er Frugten af
Din egen onde Vane,
Hvormed du ham til Vetlerstav
Har aabnet Vej og Bane.
Men vel! Lad være end, at han
I Armod ej geraader,
Lad være, at han vinde kan
Og ved sin Spillen baader;

14. Hvad Kunster gaar da ej i Svang
Med Øjne at forblinde?
Jeg vedder, at han mangen Gang
Gjør Uret, for at vinde;
Ja, ej alene Uret gjør
Og synder mod sin Næste,
Men vel endog med Eder tør
Sit Skalkefund stadfæste.

15. Tænk! er det ene Onde da
Ej værre end det andet?
Er det, som stjæles andre fra,
Ej syndigt og forbandet?
Hvo vilde til Bedrageri
Et Menneske opdrage,
Og uforsvarlig Deel udi
Hans Tyvekoster tage?

16. Nej, dersom det skal gaa ham vel,
Da lader du ham lære
At gjøre hver Mand Ret og Skjel
Og ingen at besnære;
At ofre sin Forstand og Tid
Til det gemene Bedste;
At bruge al sin Kunst og Flid
Til Tjen'ste for sin Næste.

17. Nu maa jeg mælde et Par Ord
Til dig, som lever lækker;
Som ved et overdaadigt Bord
Dit Legem syndig spækker.
Hvis Bug til Fylde have vil
Det fede og det søde,
Hvorved den unge vænnes til
At vrage daglig Føde.

18. See denne neppe skjønne kan,
For dit Exempel frugter.
Man seer, hvorledes næsten han
Til hver en Mundfuld lugter.
Han i at sætte Priis paa Mad
Er uforskammet kræsen;
Men Rogen af et lækkert Fad
Kan kildre ham i Næsen.

19. Hans Tænder rinder, naar han seer
Ragout og Carbonade.
En Kogebog han elsker meer
End hele Børsens Lade.

Giv Agt, hvor den Apicius
Paa Kramsfugl veed at skjønne;
Hvor han er Anatomicus
Udi en Agerhøne.

20. Omsider kræses her ej nok
Paa den fornemste Mode,
Saa gaar han til den franske Kok
At gjøre sig tilgode.
Hvad skeer? Med Vin og Sukker han
Tractéres der saalænge
At han til fremmed Brød og Vand
Omsider tit maa trænge.

21. Tænk du af Epicuri Sect,
Som saadan Skole holder,
Som din Discipel slig Confect
Paa Fraadseri forvolder;
Hvad vilde du vel svaret, om
Naturen for dit Levnet
Til Lacedæmon eller Rom
Dig fordum havde stævnet?

---

19. Man har fra Romernes Tider en Bog om Kogekunsten, der tilskrives en vis Apicius. Dette Navn er siden blevet et Øgenavn paa enhver Fraadser eller Gourmand.

Hvor han er Anatomicus, d. e. hvor han kan anatomere, sønderlemme.

20. Kok d. e. Spisevært. I Holbergs Jean de France omtales to slige „franske Kokke" i Kjøbenhavn.

21. Epicurus, en atheniensisk Philosoph, der blomstrede omtrent 300 Aar før Christi Tid, ansaae Sjælens og Legemets Lystfølelse for det højeste Gode. Hans Efterfølgere bleve, tildeels fordi de fortolkede hans Lærdom vrangt, ilde ansete som Slaver af den laveste Vellyst.

Havde stævnet: Meningen kunde maaskee være: „Om du var født i Lacedæmon eller Rom, og efter disse Staters

22. Ja sig mig du, som udi Mad
Og Drikke est saa graadig,
Hvi spækker du en Dødning-Rad,
Et Skrog, saa overdaadig?
Er vel et Legem værd, at man
Opvarter det saa meget?
Nok er det, naar din lækre Tand
Nødtørftig vorder qvæget.

23. Hvad har du Vin og Sukkerbrød
Til daglig Spise nødig?
Viis mig en Philosoph, der nød
En Smule overflødig!
Har Grovbrød paa Augusti Dug
Vel efterladt sig Pletter?
Mon ei saa vel den gode Rug
Som bedste Hvede mætter?

24. Spørg desforuden Lægen ad
Om Sundhed vel tilstæder,
At du af allehaande Mad
Imod Naturen æder.
See, dersom Adam efter den
Huusholdning havde levet,
Han havde neppe ældre end
De franske Kokke blevet.

---

strænge Love mod Overdaad, der var stævnet for dit Levnet." Naturen var da (jvnf. Molb. dansk. Ordb.) de udvortes Forhold, hvori et Menneske fødes.

23. Kejser Augusts Maadeholdenhed, og, hvad her sigtes til, at han spiste simpelt Brød, kan læses i hans Levnetsbeskrivelse, af Svetonius, c. 76.

24. De franske Kokke, sml Str. 20. Forresten bemærker C. Ranzau: „Med intet bevises, at de franske Kokke jo naa samme Alder som andre."

25. Tænk ej, at jeg, en Enkratit,
Dig Vinen vil forbyde;
At jeg er Saba Eremit,
Der neppe vilde nyde
En Draabe Vand og Smule Brød
I hele otte Dage;
Naturen aldrig nogen bød
Sit Legem saa at plage.

26. Ved til Behov! Det haver jeg
Slet intet paa at sige.
Ved Fugle, Fiske, Dyr og Ovæg,
Men ikke Folk tillige.
Thi de, som udi Fraadseri
Sit Gods og andres æder,
De ligner Anthropophagi
Paa hine vilde Steder.

27. Een Lyde jeg fremdeles til
Gemyt dig har at føre,
Som denne Tids Forældre vil
Kun meget nødig høre,
Der om at gjøre Drog og Skarn
Af Børn saa godt som kappes,
I det et uforstandigt Barn
Skal føjes, kysses, klappes.

---

25. Enkratiterne, mere bekjendte under Navn af Tatianer, vare visse Kjettere i det andet Sekel, som lagde sig efter en saadan Afholdenhed, at de ikke engang i Nadverens Sakrament vilde nyde Vin.

26. Anthropophagi d. e. Menneskeædere.

28. See, nuomstunder er en Glut
Et Herskab udi Huset.
En Tjener gjør ej denne mut,
For han er overfuset;
En Skolemester tier stil
Og frygter for Unaade;
Chrysippus selv, om han var til,
Fik lade Glutten raade.

29. Skal denne lære A B C,
Da skal det ved Rosiner,
Ved Hvedebrød og Sukker skee,
Ved søde Ord og Miner.
Men dersom Halsen uden Straf
Sig ej vil lade bøje,
Strax bliver Graaden tørret af
Den Kjæledægges Øje.

30. Det omme {Faders / Moders} Hjerte kan
Jo ingenlunde taale
At see den lille Kind med Vand,
At høre Barnet skraale.
See, Riset slaas itu af Harm,
De vaade Øine kysses;
Med Sukkergodt paa Skjød og Arm
Den lille Martyr tysses.

31. Tænk du, som tugter saa din Søn
Imedens han er liden,
Hvad vænter du at faa til Løn
Af saadan en med Tiden?

28. Chrysippus, som levede omtr. 250 Aar før Christ., var en af de berømteste Philosopher af den strænge stoiske Sect.

Mon du din sule Ømhed vil
Ej med Foragt undgjælde?
Mon denne Urt ej bliver til
Din egen Brændenælde?

32. Jeg siger ikke, at du skalt
Spartanisk Haardhed øve,
Endskjønt en Abe overalt
Er værre end en Løve;
Men dyrk din Ager, at dit Korn
Ej klintefuldt skal blive;
At den for Hvede ikke Torn
Og Tidsel dig skal give.

33. Og hvis du har til Overflod
Taalmodighed at miste,
Da und din Tjener og en Lod,
Lad hannem samme friste;
Ja, dersom denne sig forseer
Af Uforagt og Vaade,
Da overbær hans Fejl med meer
Taalmodighed og Naade.

34. Men see! dit Barn jo tit en from
Og gunstig Herre haver,
Naar du din Tjener ligesom
En nidkjær Fader aver.
Naar du ham træder med din Fod
Og ned paa Jorden kaster,
Ret saasom du for Regnskab stod
At svare til hans Laster.

---

33. Af Uforagt d. e. uforvarende, af Uagtpaagivenhed.

35. Jeg beder ej for denne, naar
Han hojlig sig forbryder;
At du ham da med Lempe slaar,
Ej nogen Lov forbyder.
Men tænk derhos, at Herrens Been
Hos Tjenerens er taget,
At hin og denne Mynt af een
Naturens Malm er slaget.

36. Læs Senecam, hvor Pollio
Som en Tyran afmalis,
Læs, hvad der skrives Rutilo
Til Spot hos Juvenalis,
Der brugte Polyphemi Kam
Til sine Folk at kæmme,
Saa ingen Siren var for ham
Saa sod, som Pryglens Stemme.

37. Hvo vilde lide dig, der saa
Ueftertænksom hersker,
Og Skindet ubarmhjertig paa
En fattig Tjener tærsker?
Straf hannem, naar han ilde gjor,
Og straf ham da med Maade.
Men straf, som jeg dig sagde for,
Dit Barn med mindre Raade.

---

36. Den ældre Seneca, i Controvers. lib. IV. prooem., skildrer den berømte romerske Taler, Digter og Historiker Asinius Pollio som en haardhjertet Mand (ingenio ferox).

Om Rutilus og Polyphemus see man Oversættelsen af Juvenals 14de Satire, 5te og 6te Strofe. Hvad der kaldes Nattergal, hedder her, overeensstemmende med Originalen, (Juv. XIV. 19) en Sirene.

38. Jeg havde meer at sige dig,
Antiphates, end dette,
Men see, her forekommer mig
Madame la Coquette
Med kruset Haar, og sminket Hud
Trods Grækernes Helene,
See! Skiltet næsten hænger ud
Af hendes Øjenstene.

39. Giv Agt, hvor mange Bier om
Den Honningkube sværmer,
Hvorledes Mandfolk ligesom
Er sy't til hendes Ærmer.
Hun nep kan sætte Foden frem,
Thi see, der altid ligger
En Coridon for denne Lem,
En Lefle-Almis-Tigger.

40. De skiftes til at varte op,
Saavel som og at sende
Den Ene Knipling til en Top
Samt smukke Baand til hende,
Den anden dejligt Porcellin
Og indianske Dukker,
Lovises Kram, den bedste Vin,
Samt Kaffe, The og Sukker.

---

38. Antiphates var, efter Homer og andre Digtere, en grum Konge, som slagtede og fortærede sine Gjæster; men betegner her, ligesom Rutilus og Polyphem, enhver grusom Herre.
Madame la Coquette d. e. den kokette Moder.

39. Coridon, en smægtende Elsker. Lem er hos Falster altid com. gen.

40. Top, et Slags Hovedtøj, der, som Overdaadighedsartikel, sattes i Klasse med Sætter og Fontanger. See Werlauffs Antegn. til Holb. I. S. 139 og 140.
Lovise, sml. Holbergs Barselstue: „hvis Tobak er dette, Madamme." Else: „det er Lovises." En Galanterihandler-

41. Hvad om vi kom et Øjeblik
I hendes Skrin at rage?
Om vi Forlov af hende fik
Arkivet at ransage?
Hvor mange Fiere fandtes der
Ej da af hendes Haner,
Hvor mange Breve fra enhver
Af hendes Courtisaner?

42. Hvad om vi hendes Bøger saae,
Og ledte dem igjennem?
Maaskee vi skulde neppe faa
En ærlig Bog blandt dennem.
Vi efter en Celinde-Digt
Ej turde ved at lede.
Clelie, Faramond, og sligt
Paa Timen laa tilrede.

43. Tænk dog, naar denne Dame saa
Med Vellyst sig befatter,
Hvorledes kan da nogen spaa
Om hendes Jomfru Datter,

---

inde, Mad. Lovise, paa Kjøbmagergade, forekommer i Aarene 1730—1740. Werlauffs Antegn. til Holb. I. S. 98.

42. Turde ved d. e. behøvede.

Clelie og Faramond, to bindstærke Romaner, til hvilke Boileau sigter i sin 9de Satire (C. Worms Oversættelse P. 105):

Enhver kan uden Brøde
Sin Pen, Papir og Blæk ved dette Haandverk øde.
Mod Loven brydes ej, om en Romanskribent
Ti Bøger lader om en Helt udgaa paa Prent.

Clelie, i 10 Bind, er, saavel som den ovenfor nævnede Celinde, forfattet af Madaleine de Scudery, der døde 1701, over 90 Aar gammel.

At hun med Tiden bliver en
Lucretia i Dyder?
Et kroget Træ en kroget Green
Jo gierne af sig skyder.

44. Hvo vilde vel forsikre den
Som hende faar til ægte,
At hun skal ej faa flere Mænd
Og paa sin Moder slægte?
At hendes Børn af den Forstand
Med Tiden skulle blive,
At de den rette Fader kan
Ved Navn tilkjende give.

45. See, hun er neppe voren til,
Før hun og, ligeledes
Som hendes gode Moder, vil
Med Fodefald tilbedes.
Hun ogsaa sine Ofringer
Vil have paa sit Alter,
Hvor Cleopatra Bibel er,
Og Viser Davids Psalter.

46. Omsider giftes denne Brud,
Og Manden bliver Fader
Ved det at Fruen føjter ud
Paa Bal og Maskerader.

---

45. Cleopatra, en Roman af den i Anm. til Str. 42 nævnede Madaleine de Scudery, udgiven i Paris 1658, 12 Bd. i 8vo. Iblandt de danske Bøger — unyttige Comedier, Romans, og ulæseværdige Fabler — som J. Wieland 1721 søgte Privilegium paa at udgive, anføres og „Cleopatra" (Werlauffs Antegn. I. S. 94), rimeligviis en anden Bearbejdelse af Æmnet.

Hun ham fortæller, hvem der var,
Hvor mange Spilleborde,
Samt Mand- og Fruentimmer-Par,
Men ikke, hvad hun gjorde.

47. Kort sagt, hun sætter hannem paa
Een Brille efter anden;
Hun stæmpler ham et V og K
Forblommet udi Panden.
Og derhos bilder hannem ind,
At disse Tegn betyder
En Vakker Kones kydske Sind,
Oprigtighed og Dyder.

48. Ja hvad? om han end vidste det
Hvorledes hun ham skabte,
Om han end kom for Tamperret,
Han ufejlbarlig tabte;
Han blev ej derfor hende qvit;
Thi hun for denne Fare
Trods Nonne eller Jesuit
Sig veed at tage vare.

49. Hun nok saa længe har udi
Sin Moders Skole gaaet
Og Monster paa Bedrageri
I Elskekunsten faaet,

---

47. V og K: Somme mene det er en „udygtig Kapun", skriver Falsters Ven, Grev Christian Ranzau: men Forf. har selv givet Oplysningen i Anm. til 8de Strofe af Juvenals 14de Satire.

48. Tamperretten, der holdtes fire Dage om Aaret, paa de saakaldte Tamper (o: Qvatember) dage, var den Ret, hvori Ægteskabsbrud domtes og straffedes.

49. Monster, Falster skriver: Munster.

At der ei høres lettelig
Ved hvert et Puds en Bjælde,
At hun har lært at vogte sig
Som gammel Muus for Fælde.

50. Men du, som dine Unger saa
Med slige Orme mader,
Som selv forfører dine Smaa
Og narrer deres Fader,
Som til Actæon gjør din Mand,
Din Datter til Coquette,
Hvad tænker du? hvorledes kan
Du vel forsvare dette?

51. Ja du, som i din Moders Særk
Dig utilbørlig klæder,
Som stiller efter hendes Verk
Og Viser dine Sæder;
Tænk, at dit Legem er gemeent
Som hine Borgerstuer,
Og at det bliver saa ureent
Som Kjød af Spy og Fluer.

52. Ja see! hvorledes gaar det dig
Med dine Legems Gjæster?
Den ene deraf roser sig,
Den anden det stadfæster.

---

50. Det for Actæon ulykkelige Møde med Diana kan læses i Ovids Forvandlinger 3 Bog, v. 174. fg.

51. Verk og Viser. Lignelsen er taget af et Uhrverk. Saaledes i Taksigelsen for Gabels Communitet:

„Han er som Sejerverket,
Hvor Slag og Viser følges ad".

Paa The- og Kaffe-Huse du
Som en Avis maa være;
Der kommes tit dit Navn ihu,
Men ikke til din Ære.

53. Jeg kunde sige meget meer,
Men see, jeg det begiver;
Thi hisset jeg en Landsmand seer,
En modig Dagedriver;
Ham maa jeg spørge, hvem han er?
Hvad Meen han har paa Armen?
Thi see! han Haanden enten bær
I Lommen eller Barmen.

54. Paa Skaane vil jeg ikke tro
At han har faaet Skade.
Han laa jo i sin gode Ro,
Da Folket stod for Stade.
Han jo ved Kakkelovnen sad,
Da Rygen blev indtaget.
Han blev jo ikke fra sin Mad
Ved Vismars Bomber jaget.

---

54. I denne Strofe sigtes til nogle af de vigtigste Begivenheder i den nordiske Tiaarskrig: Angrebet paa Skaane i 1710, Belejringen af Fæstningen Stade, efter hvis Fald Hertugdømmet Bremen blev taget i Besiddelse af de Danske; Rygens Indtagelse af de Danske og disses Allierede, som landsattes af Gyldenløve d. 15 Nov. 1715, og Bombarderingen paa og fra Wismar, som, fra 1711 af, oftere var indesluttet eller belejret af de Danske, i December 1711 i 3 Dage bombarderedes, og endelig den 19 April 1716 indtoges af dem.

55. Nei, nei! jeg kjender hannem vel,
Han slaas ej for sin Fode;
Han heller sover sig ihjel.
Thi see, hans Fader dode
Af Skjorbug, for han aad og drak
Og ingen Ting bestilte,
Undtagen at ved Snuftobak
Han Urteboder skilte.

56. Ja om jeg i et Testament
Om denne vil optegne
Hvad Ros og godt han har fortjent,
Og kortelig opregne
Hvad mig om hannem er bevidst,
Hvor tro han var sin Næste,
Hvad Kongen har i hannem mist,
Samt det gemene Bedste:

57. Da var det hans Philosophi,
Horsommelig at være
De Sybariters Politi,
Og Hviledagen ære;
Han sindet var, som hine, der
Den vakre Tanke haver,
At Ledighed for Herrer er,
Men Flittighed for Slaver.

---

57. Indbyggerne af den Stad Sybaris i Nedre-Italien vare saa berygtede for deres Vellystighed og Yppighed, at Navnet brugtes til at betegne enhver Vellystling.

58. Et apostolisk Sammenskud
Ham havde foraarsaget
Saa meget Ungdoms Hovedbrud
Og saa hans Hjerne plaget,
At han var bleven ganske kjed
Af Skolefuks-Handtering,
Og bragt omsider til sin Ed:
At hade al Studering.

59. Hans Hjerte for heroisk var
I hannem til at lære;
Han onskte, udi Trankebar
Hver Bog og Skrift at være.
Han agted ej, hvad Molesworth
Om hannem kunde skrive,
Som udaf Avind var forgiort
Til Logn at foregive.

60. At han i Kirken sjælden kom
Det vil jeg ei omrøre;
Han skulde være længe om
I Klæder sig at føre.
Og for han kom udi sin Kjol,
Udviklet af sin Pude,
Var Præsten alt paa Prækestol
Ja hele Præken ude.

---

58. Apostolisk Sammenskud er en søgt og tvungen Vitlighed. Det skal nemlig være Symbolum apostolicum, og staar isteden for: Catechismus. Nyerup.

59. Molesworth, en engelsk Herre, der var her i Landet i Christian den 5tes Tid og siden udgav en Bog om Danmark, som vakte megen Fortrydelse baade hos Regjeringen og Folket. Greo Chr. Ranzau bemærker her: „Det er ej Idioter alene, der foragte Molesworths Skrift, naar Avind og Logn er Grundvolden".

61. Blandt andre Ønsker ønskte han
At Nægle aldrig groede,
At Vandet havde den Forstand
Og af sig selv ham toede;
At han sit Skæg og den Fortred
Til Joder kunde leje,
Samt at han aldrig turde ved
At gaa paa Stene-Veje!

62. Han tit forundred sig paa dem,
Som, for at tjene Landet,
Saa godt som gaar fra Huus og Hjem,
Fra Kjokken, Seng og andet.
Han svor, at han blandt dennem, som
I Kongens Sæde sidder,
En Lem ej vilde være, om
Han kunde blive Ridder.

63. Hvad nytted' han da Tiden paa? —
Han gik omkring i Staden;
I Vinduer han gierne laa
Og kiged ud paa Gaden.
Han op og ned og runden om
Spadserte udi Stuer,
Og fanged Griller, ligesom
Domitianus Fluer.

---

63. Den grusomme Tyran, Roms Kejser, Domitianus plejede at more sig i sin Ensomhed med at fange Fluer, som han derpaa spiddede. Da En derfor engang spurgte: om der var nogen inde hos Kejseren? fik han til Svar: Nej, ikke engang en Flue. See Svetons Domit. c. 3.

64. Hans Videnskaber og Forstand
Var mere end gemene.
Sit „Fader vor" det kunde han;
Ja ikke det alene,
Han kunde som Theologus
Slaa Lapperne af Marken,
Og som en Mathematicus
Han kunde bygget Arken.

65. Geografien kunde han,
Og vidste at ransage
I Almanakken efter Land,
Paa Landkort efter Dage.
Han søgte Moskov i Sydvest,
Og London i Tyrkiet,
Men ellers var han allerbedst
Bekjendt i Barbariet.

66. Han vidste nok, hvor Brunsvig laa,
Men kom der ikke gjerne.
Tit svor dog Alberoni paa
At dersom denne Hjerne
I Kong Philippi Cabinet
Og Sager havde kiget,
Da havde Kongen ej saa let
Udjaget ham af Riget.

---

66. Brunsvig. Hvorfor han ikke kom der gjerne, synes obscur.
Chr. Ranzau.

Alberoni er den rænkefulde spanske Minister, Cardinal Alberoni (fød 1664, død 1721.) Hans Herre, Philip den 5te, blev 1719 af Qvadrupel-Alliancen nødt til at skille sig af med ham og forvise ham Landet.

67. Hvad ellers sig hans Børn angaar,
Da var han Manges Fader,
Som løber om, mens Landet staar,
Paa alle Landets Gader. —
Ej! Skam og Spot! nu vaagner jeg.
Hvad er det, at jeg skriver?
Et Testament om Fæ og Oxæg,
Om Landsens Dagedriver!

68. Hør du, som Børn ej vænner til
At gjøre Gavn og andet,
Hvad Regnskab mon du gjøre vil
For Kongen, Gud, og Landet?
Til hvad Befordring vorer de
Ved saadan Lærdoms Fode?
Der gaar jo gjerne Spøgelse
I Huse, som er øde.

69. Ja er det ret, hvor Herren ej
Sit vaagne Øje lukker,
At der en Tjener gaar sin Vej
Til Sengs, og Lampen slukker?
Bør Lyset hos en Undersat
Ej brænde, som til Hove,
Hvor Kongen vaager Dag og Nat
Og knap har Tid at sove?

70. Har Landet ikke dig, som en
Forræder, at anklage,
Der suger Marv af Landets Been
Og stjæler Landets Dage.

Der høster og vil ikke saa,
Ej ondt for Landet lide?
See! raadte jeg, du skulde staa
Ved Corfiz Ulfelds Side.

---

70. Ved Corfiz Ulfeld anføre Critici: „de absentibus et mortuis nil nisi bene" og tilføje: fra Dagdriveren til C. Ulfeld at citere, er ej proprie, som hans Lyde snarere var, at være for remuant. Chr. Ranzau. — Men her har Ranzau aabenbar misforstaaet Falster, som i disse Linier ikke sigter til Dagdriveren, men til dem, der opdrage deres Børn til at blive Dagdrivere.

Daarers alamodiske Leveregler.

1. Velbaarne Junker! er det sandt,
Som Folk om eder siger,
At I ved Lejlighed iblandt
I lærde Skrifter kiger?
Mon ikke eders Avindsmænd
Opdigter sligt og mere,
At I ej skal for andet, end
For en Pedant passere?

2. Endeel tor lægge dette til,
At I har for at samle
(Hvad Navn de ogsaa have vil)
Saavel de ny som gamle,
Der have skrevet om, hvordan
En ung Baron og Greve
Og Adelsmand skal føres an
I Verden til at leve.

3. Det sidste kan jeg ikke tro;
Thi eders første Mester
Har eders Ungsdoms Børnesko
Jo sy't paa franske Læster:
Hvor kan der andet falde da
End maglig Gang i dennem
Til at gaa al Europa, ja
All Verden vel igjennem?

---

3. Franske Læster. Her og i følgende Strofe have nogle Udgaver {tydske / franske} isteden for franske.

4. Hvad vil I spørge den og den
Skribent fra Rom og London,
Hvor Adel-Vejen løber hen;
Og tage ham ved Haanden?
Er eders franske Xenophon
Ej meer end overflødig?
Hvad bedre Pegefinger mon
I har i Verden nødig?

5. Dog see, hvad vil I give mig?
Saa vil jeg eder lære
Hvorledes I kan folkelig
Og efter Moden være.
Hvad høifornemme Artighed
Der hør til Junkerstanden,
Som hverken lærde Scheffer veed
Ej heller nogen anden.

6. Tro mig, det bliver ej ved det,
At eders Informator
Har eder lært, at læse ret
Udi en Nomenclator,

---

4. Den franske Xenophon er formodentlig en pædagogisk Roman, muligviis Fenelons Telemaque. Tidsfølgen forbyder at tænke paa Ridder Ramsays Cyrus, som først udkom 1727.
5. Joh. Scheffer, født i Strasborg 1621, blev 1648 Prof. i Upsala og døde der 1679; er Forfatter til mangfoldige lærde Skrifter. Udentvivl sigtes her til et af disse.
6. Nomenclator: herved menes en latinsk Glosebog eller Ordbog. Man brugte dengang i Skolerne en saadan, efter Ordklasserne indrettet Ordbog, forfattet af den svenske Prof. Stephanius, som havde til Titel: Nomenclator Latino-Danicus. Tidligere den 1570 anordnede Junii Nomenclator, hvoraf der, saavel som af hin, var en større og en mindre.

I Hübners Spørgsmaal, og især
I Sprog og slige Sager.
See, Tydsk og Fransk det kan jo hver
Skjerslip og Soldemager.

7. Nej, gode Junker! noget meer
Udkræves her af eder
Som en moderne Cavalleer.
Her er en Lov, som hedder
Religion, som findes i
Evangelist-Arkivet,
Som udaf Mosis Cancelli
Er allerførst udgivet.

8. Den samme hænger sammen af
Besværlige Artikler.
Men veed I, hvor I eder brav
Og bedst deraf udvikler? —

Joh. Hübners „Kurze Fragen aus der politischen Historie" (10 Bind med 16 Supplementer) var, som flere af denne bekjendte Skolemands Arbeider, en i sin Tid meget benyttet og ikke fortjenstløs Haandbog i flere Bind, der allerførst er udkommen i Begyndelsen af det 18de Aarhundrede.

Werlauffs Antgn. t. Holb.

Af sine: „kurze Fragen aus der alten u. neuen Geographie" oplevede Forfatteren selv 36 Oplag.

Soldemager. Ordet forekommer ogsaa i J. R. Pauli's „Julestuen og Maskeraden", i Forbindelse med „en Sosnider og Børstenbinder", og kunde forstaaes om den, der forarbejder et Saald, ellers kaldet en Saaldebinder. Dog troer jeg snarere, det bør skrives Saalemager d. e. Skomager, Skoflikker, en Benævnelse paa denne, som man endnu stundum hører paa Landet. Sml. „den latinske Skriverstue" Str. 39.

Naar I med Bibelens Postil
Ej eders Hoved bryder,
Men alting udi Verden til
Naturens Lov hentyder.

9. Saaledes for Exempel, naar
Theologi bekræfter,
At Verden er begyndt med Aar
Og skal forgaa herefter,
Da forer jer til Nytte det,
St. Hans og Moses skriver
I første Vers, saa seer i let
At Verden evig bliver.

10. Mirakler skal I altid fra
Naturlig Aarsag hente
Og ikke tro, at Sodoma
Af Himmel-Ild opbrændte,
Men ved et Jordskjælv undergik;
At Ebbe efter Floden
Forvoldt, at Moses ikke fik
Det røde Hav paa Foden.

11. For Resten det, som mældes bag
I Bibelen om Fanden,
Opstandelse og Dommedag,
Skal være saa forstanden,
At dermed kyser man en Nar
For ham i Tvang at holde,
Og, hvis ej denne Torden var,
Blev Verden ødt af Trolde.

---

9. St. Hans d. e. Evangelisten Johannes.

12. Kort sagt: hvad I skal tale om
Religion nødvendig,
Det taler efter Moden, som
Det eder er anstændig.
Og I som eders Ligemænd
Langt heller det stadfæster,
Som en Vaninus siger, end
Lutheri Bonder-Præster.

13. Dog maa I eders Christendom
Udvortes ei forsømme,
At Poblen kan om eder som
En romersk Helgen dømme.
At I i eders Tider kan
Den anden Cromwell være,
Og ligesom til eders Stand
En Pibekrave bære.

14. Hvad Sakramentet sig angaar
Da holder gode Miner,
Og bruger det hvert andet Aar
Som Mandler og Rosiner,
At I skal ikke holdes for
En Helligdoms-Forræder,
Vor Kirke-Rituals og vor
Forordnings Overtræder.

---

12. Vaninus, en Neapolitaner, en af de lærdeste Gudsfornægtere, fød 1585, blev brændt i Toulouse 1619. Som et Bevis paa hans Ondskab anfører Falster i „Amoenit. phil. T. I. p. 184, at han besky1dte Christus for Fejghed, paa Grund af de Ord: Min Sjæl er bedrøvet til Døden.

13. Cromwell, den navnkundige engelske Protector, der, som bekjendt, var en Sværmer og maaskee en Hykler.

15. Anlangende Sabbatens Dag
Da er det nok, som somme,
I Kirken, for Forandrings Smag,
Hvert Fjerdingaar at komme.
Ej at I just paa Præsten seer
Og haver ham i Sinde,
Ej at I skulde tænke meer
Paa Gud end paa Gudinde.

16. Men ellers kan I Sondag bedst
Paa Medicin anvende,
Og lade Doktor være Præst;
Hvorpaa enhver kan kjende,
At I er mere end gemeen,
Da Folk af Luse-Krammen
Til Kirken lober, hver og en,
Saasnart det ringer sammen.

17. See! hvis I Præsten høre vil
Og Bønnebogen bruge,
Da kan I det opsætte, til
Den sidste Dag og Uge
Naar I ved Kald og Varsel fra
Naturen vorder stævnet,
Saa er det tidlig nok endda,
At angre eders Levnet.

---

16. Lusekrammen, d. e. gemene, fattige Folk. Luset betegnede: lurvet, pjallet.

17. Naturen er: Naturens Lov, Døden; sml. det latinske naturæ satisfacere, concedere. I Overeensstemmelse hermed bør d. 21de Strofe i „disse Tiders onde Optugtelse forklares: om du var død i det gamle Laced. eller Rom d. e. som en Hedning".

18. For Resten har I ej Behov
At underkaste eder
Samvittigheds forkjerte Lov,
Som Munken sig St. Peder:
Sligt Bosskab er unyttigt i
Pilati Stads-Gemakker;
Det gjør en Slave af en Fri,
Og mangen en til Prakker.

19. Hvor seer man nogen, som er klog,
Der over sin Handtering
I Verden holder Regnskabs Bog,
Examen og Vurdering?
Hvo vilde saadan Phantasi,
Hvo vilde dette vrange
Samvittighedens Spogeri
Sig lade gjøre bange?

20. Et højt Gemyt og høj Forstand
Skal lade saadant være
Gemene Folkes Busemand,
Som gjerne bange ere,
At de i mindste Maade skal
Forarge Præst og Næste.
Men see! I veed jo, slet Metal
At kjende fra det bedste.

21. Nok sagt: Min Herre mærker jo,
Hvor vel han efter dette
I sin Religion og Tro
Sit Forhold kan indrette.

See! dersom I vil vide meer
Hvorpaa I bør studere
Af alamodisk Stands Maneer,
Da mærker ydermere:

22. Jeg veed, I spiser salt og suurt,
Jeg veed, I Vin kan drikke,
Hvad heller den er noget smurt
Og ureen eller ikke;
Men paa det at I vænnes maa
Fra saa gemeen en Vane,
Da lader strax Plakat opslaa
Derom i eders Gane:

23. „At intet, uden det og det,
Som kildrer Smag og Kræfter,
Men ikke saa og saadan Ret
Maa komme der herefter,
Som ej har hjemme der og der,
Fra fremmed Sted forskrevet." —
Thi see! en bon vivant nu er
Paa højest Mode blevet.

24. Og at ej nogen eder maa
Den Titel disputere,
Da lader et Patent derpaa
Af Damer confirmere.
Det koster kun Foræringer
Samt søde Ord og Miner,
Hvoraf de let indtagne er,
Som Barnet af Rosiner.

---

22. smurt d. e. forfalsket.

25. Caressér er det rette Fro,
Som I maa alle Dage
For disse søde Fugle stro,
Om I dem vil behage.
Ved Gjæstebud I og hos dem
Maa undertiden søge
At gjøre eder angenem
Og Gunsten at forvge.

26. Fra Bordet gaar I da til Spil
Og ordentlig beskikker
Den Kort=Confect, som hører til
Forsamlings=Pikkenikker.
Og hvad I taber derudi,
Forsikrer jeg, I vinder
Igjen i Yndest=Skakreri
Hos eders Elskerinder.

27. Thi see, hvor kan de andet, end
Med Eftertanke skjønne
Paa eders Høflighed, og den
Med Venlighed belønne?
Ja, er det ikke billigt, at
Af eders Tractementer,
Som I paa dennem haver sat,
I nyder slige Renter?

28. Det var jo utaknemmeligt
Og næsten uforskammet,
At nægte en Douceur og sligt
For hvad de har annammet;

---

26. Pikkenik: egentlig et Maaltid, hvortil enhver sammenskyder sin Andeel; almindelig: et lidet Gilde.

At lukke deres Friheds Dor,
Naar den er solgt til eder.
Nej, nej! Jeg nok cavere tør
For slige Svirigheder.

29. Velan, velbaarne Junker! om
I har da ej en Skilling,
Saa skal I dog tractere, som
Det laa til jer Bestilling.
Naar Gjæsterne er borte, kan
I drikke Øl af Hælding,
Udslaa den dyre lækre Tand
Og æde Æble-Skrælling.

30. I kan jo laane hist og her
En Capital paa Rente!
En Skilling mod en Daler er
Jo nok igjen at vænte!
Ved Moratorium I jo
Kan hindre Registrering,
Og Skulv og Spade saa betro
At sørge for Qvittering.

31. For Resten, at I altid Vand
I eders Brønd kan have
Og Træ til eders Ildebrand,
Da tager Skjenk og Gave;
Da agter ikke, af hvad Grund
I samler Græs og Grøde,
Da malker alle Ko'r, den Stund
I faar kun Mælk og Flode.

---

28. Svirigheder, det tydske Schwierigkeiten, d. e. Betænkeligheder, Vanskeligheder, Hindringer.

32. Ja, for at I kan have nok,
Da skal I ikke regne
At tage af en Fattigblok
Endog fra eders egne.
At liste saasom Haanden ned
I eders Tjeners Lomme,
I det I Løn og Rettighed
Ej lader ham bekomme.

33. Hvad Synd er vel ved saadan Træk?
Hvad er det angelegen
At banke Dyst af fremmed Sæk
Og komme i sin egen?
At klippe Kjolen af et Faar,
Og lade det i Kulden
Gaa nøgen hele Vinter, naar
Man selv er varm af Ulden?

34. Fremdeles skal I mage, at
I meer end Junker hedder,
At alle Mand kan staa med Hat
I deres Haand for eder.
Saa højt et Hoved maa jo fuldt
Af spanske Fluer være.
Om I endog med Armod, Sult
Og Tørst dem skulde nære.

35. Hvad er en Junker uden Rang?
En Fugl foruden Fjere,
Et Hakkebræt foruden Klang!
I derfor maa studere
Paa Titler, om I Navnet end
I Daaben ej fortjener.

Nok er jo Æren, om I den
End faar ved Slægt og Venner.

36. Den koster og kun Hykleri!
Ved hvilket Mesterstykke,
Ved hvilken Verdens Longang I
Har nærmest Vej til Lykke.
Ja, I det ikke regne maa,
Om I end skulde stode
En anden, for hans Brod at faa,
Og lægge hannem ode.

37. Clienter skal I lægge til,
Og alle Folk indbilde,
At I kan hjælpe, hvem I vil,
Og andres Lykke spilde.
I meget Godt skal love, men
Ej meer troværdig være
I eders Ord, end Kræmmeren
Der agter ej at svære.

38. „Et Ord et Ord, en Mand en Mand"
Hos eder ej maa gjælde,
Da Verden og det hele Land
Er nu en Musefælde.
Da den maa gaa som en spedalsk
Fra Lykken langt til Side,
Der ej har lært at være falsk
Og Blakkes Hest at ride.

---

37. Svære d. e. sværge. Saaledes forblandes ogsaa besværge og besvære stedse af den Tids Forfattere.

39. Kort sagt, velbaarne Junker! om
I Macchiavellisten
Vil ligne, maa I leve som
En Jode med en Christen;
At det med eders Troskab gaar
Som Munk i Messeklæder,
Og unge rige Enker, naar
De over Manden græder.

40. Saa seer I nu, hvad her skal til,
Om I med nogen Ære
Paa Verdens Høje-Skole vil
En stor Professor være,
Og ej i alamodisk Svar
Og Spørgsmaal nogen vige.
Adieu! Jeg eders Søster har
Og et Par Ord at sige.

41. Velbaarne Froken, af hvis Art
Jeg neppe veed Exempel,
Hvis Levnets Forhold er saa rart
Som gammel Mynt og Stæmpel
Fra Valdemars og Eriks Tid,
Som Bøger, hvilke Lykken
Har vogtet med særdeles Flid
Fra Vildelser i Trykken.

---

39. Macchiavellisten d. e. en Mand, der følger de Lærdomme som Macchiavelli har givet i sin navnkundige Bog „Om Fyrsten", eller Falskhed og Forstillelse. Sml. Holb. Metam. 1 Bog 1 Fab.

„Ja en umælend Ræv er endnu en Statist,
Sig teer i Skov og Lund en fiin Macchiavellist".

42. Jeg veed, at eders Moder var
En brav og artig Frue,
Hvis Øie stedse Omhu bar,
Endog i Ammestue,
For eders Tugt og Christendom,
At hun jo meer og mere
Det onde kunde ligesom
Fra Dyden distillere.

43. Nu seer jeg, at I kjører med
Omkring til eders Lige,
At I begynder Sted fra Sted
I Verden ud at kige.
Jeg hører derhos, at I dog
Ej noget overtræder
Af det, som staar i Sehsteds Bog
Om Fruentimmer-Sæder.

44. Men smukke Froken, veed I hvad?
I mindes vel forleden
At I udi et Selskab sad
Og roste Ærbarheden?
I mindes jo og vel, at der
Var fuldt af Adrienner
Paa samme Tid, som havde hver
Sin røde Kjol til Tjener?

---

43. Jens Steen Sehested (født 1635, af Faderen, Hannibal Sehested, lyst i Kuld og Kjøn, blev Officeer. Døde 1698). Han skrev: „Pigernes Dyd- og Lasterspejl". Kbhvn. 1671.

44. Adrienne. Det har ikke lykkedes mig, hverken af Bøger eller ved Forespørgsel hos gamle Folk, at faae nogen tilfredsstillende Oplysning om denne Dragt, hvis Navn dog er os fra Holberg saa vel bekjendt. Jeg mindes kun at have læst etsteds, hvori

45. Ja see, hvad skede? Neppe I
Et Skridt fra Døren kjørte,
Før strax det hele Compagni
Proces med eder førte
Som den, der vilde Manifest
Mod deres Frihed skrive,
Og Fruers Menighed med Pest
Og Kjetteri forgive.

46. „Ej, svarte en, hun er jo kun
Et Barn endnu af Alder.
Hvo vilde regne da, at hun
Med Ringle-Piben skralder?
Hun haver jo til denne Dag
Kun leg't med Børn og Dukker.
Hun mener, der er ingen Smag
Saa sød, som den af Sukker.

47. Lad see, naar hun ej Børnesko
Med Tiden længer slider,
Om vor Religion og Tro
Ej da paa hende bider.
Lad hende prøve vore Kaar,
Saa vedder jeg med eder,
At hun ej Ærbarheden for
Sin Helgen da tilbeder.

48. Lad hende ikkun blive vant
Til vores Selskab mere,

Adriennen adskilte sig fra Kontussen (contouche). Det er klart, at den var en kvindelig Stadsdragt, eller Dragt for fornemme Damer; see f. Ex. Holb. polit. Kandestøb. Act 1. Sc. 2.

Og danse først med en galant
Monsieur, og siden flere;
Lad hende ikkun faa en Sved
Og komme ind i Heden,
Hvad gjælder, at hun Ærbarhed
Afstryger da med Sveden?"

49. En anden svarte: „Tænk engang,
Ma Soeur! om sligt oprørisk
Exempel først kom udi Svang,
Hvad var det da forførisk?
Hvo kunde nogen værre Skik
Og Mode vel paafinde,
End, om vi Ærbarheden fik
Til vor Hofmesterinde?

50. Hvor var vel da din Artighed
Saavel som min og fleres?
Hvad var der da for Underskied
Paa vores Liv, og deres,
Der Mæle, Syn og Helbred om
I Betlerbrev maa bære,
Og af Naturen ligesom
Til Vartov domte ere?

51. Tænk, hvis vi ikke Skiltet ud
For Mandfolk maatte hænge?
Da blev jo mangen aldrig Brud,
Som ikke haver Penge.

---

50. Underskjed, tydsk Unterschied, d. e. Forskjel, forekommer og i den juvenalske Sat. Str. 25.

Vi haver jo ej bedre Krog
Til slige Fisk at fange,
Og den skal være meget klog,
Som undgaar alle Gange.

52. Kort sagt: Jeg højlig undrer paa
Hvor denne Froken vilde
Mod Fruentimmer tale saa
Forsmædelig og ilde.
Hun prædiker om Ærbarhed;
Men deraf sees Forstanden,
Og det er Tegn, at hun ej veed
At leve som en anden." —

53. Hør, smukke Froken! nu, og mærk
Hvad Klokken den er slaget:
Paa Gulvet er det Børneverk!
I maa og med paa Taget;
Om I ej som en gammeldags
Matrone vil begegnes,
Og ej til det ægte Slags
Af eders Kjøn henregnes.

54. See! om I eder vil begaa
Og uforagtet blive,
I Ærbarhed nødvendig maa
Sit Pas og Afsked give.
Af høje Cavallerers Gunst
I endelig maa søges,
Om der endog med Fandens Kunst
Og Trolddom skulde spøges.

55. Ja derpaa kjender Folk, at I
Er artig og fornemme,
Naar I ej for Opvartning fri
Er ude eller hjemme.
Thi see, det søde Æble vil
Jo alle Orme have,
Og alle Muus de løber til
Den lækre Ost at gnave.

56. Fremdeles I saa hellig ej
Med Railleri maa være,
At nogen skulde gaa sin Vej
Og ej en Skose bære;
Ej bydes Snuftobak af Løg
Og Sennep til hans Næse,
At I ej skulde Narre-Røg
Ham udi Øjet blæse.

57. See derpaa kan man kjende, at
I har Forstand til mere,
Naar I faar Øjenbryne fat
Og dennem kan barbere,
Ja lure en Purgatser paa
Og derhos faa det passet,
At Tjenerne for ham skal slaa
En Haandfuld Salt i Glasset.

58. Det blev mig for vidtloftigt, om
Jeg mere gik igjennem
Af slige Artigheder, som
Man lærer udaf dennem,
Hvis hede Klogter Hud og Skind
Paa deres Næste skaalder

Og hvis Forstand er ganske blind
Naar ingen Lyset holder.

59. Saaledes, kjære Froken! skal
I Tiden da passere
Med Railleri, med Dans og Bal
Og andet saadant mere,
Isteden for I sidder saa
Og Traad i Synaal træder;
Tænk dog, hvad Forskjel er ej paa
En Froken og en Skræder!

60. En Skrædder og en Froken? Fy!
Hvor stinker slige Pletter!
Nej, om I endelig vil sy,
Da skal I sy Manskjetter
Til Monsieur N. af bedste Kram,
Og vil I Væver være,
Da fletter eders Navn til ham
Af eders Haar at bære.

61. Jeg veed, at I fra spæde Aar
Er vant at gjøre noget;
Men sligt ej eder nu anstaar,
Da ret er altid kroget.
I gamle Dage veed jeg nok
At eders Kjøn var du'ligt,
Da Fruer brugte Teen og Rok;
Men nu er sligt umuligt.

62. Om I vil derfor være en
Af dem, der er paa Moden,
Da værer, som I havde Meen
Paa Haanden og paa Foden.

Men synes eder, at I gad
Ej være dog saa mag'lig,
Velan, da vil jeg sige, hvad
I skal bestille daglig.

63. Det allerforste er, at I
Om Formiddagen sover
Til Klokken den er slagen ti,
Og tre Qvarteer derover.
Saa skal I smukt staa op igjen,
Hvor hojt I end kan trænge
Til Sovn, for I om Aftenen
Tilforen sad saa længe.

64. Fra Sengen skal I gaa til The,
For at betage Smagen
Af Dampen og af Dunsterne
Endnu fra anden Dagen,
For at fordrive Hidsighed
Fra Mave, Mund og Lunge,
Og Danseslovet slukke ned
Fra eders torre Tunge.

65. Hvad da? saa skal der kaldes paa
Kathrine eller Mette,
Til eders Natbord ind at gaa,
Paa Hovedet at sætte;
At tumle Spejlet hid og did,
At pudre og at snore,
Hvormed hun et Par Timers Tid
Skal have nok at gjore.

66. Holla! jeg glemte Morgenbon;
Den burde I erindre

(I kunde en ret meget kjøn
Den Tid at I var mindre);
Men kommer selv herom ihu
At sporge eders Lige;
Thi om de bruger sligt endnu,
Det skal jeg ikke sige.

67. Hvad meer? Om Eftermiddag skal
I bruge Kudsk og Tjener,
Den hele Tid maa være fal
For eders gode Venner.
Til Leg og Spil, til Tidsfordriv
Er Aftenen bequemmest,
Den er som Dagens Sjæl og Liv
Og allerangenemmest.

68. I seer da, smukke Froken, her,
Hvad Cours i Levemaade
Paa Fruentimmer-Borsen er.
Nu har I selv at raade,
Om I vil og en Underdan
Af disse Love være,
Sporg Sognepræst og Capellan,
Hvad deres Tanker ere.

Den daarlige udenlandske Rejse og modige Hjemkomst.*)

1. Et smukt Programma nylig om
En vakker Mand var skrevet,
Som til Paris, til Lejden, Rom
Og London havde levet;
Som havde rejst omkring udi
Europa og studeret,
Ej neppe nogen Sted forbi
De Lærdes Hof passeret.

2. En ung Person fik dette fat,
Som ogsaa sig indbildte
At have rejst saaledes, at
Han et Minut ej spildte;

*) Dette Emne har Falster ogsaa behandlet i sine Amoen. phil. Tom I. pag. 66 sqq. i en latinsk Sermon: Soloecismus politicus circa peregrinationem. Den berejste Herre fortæller der: „Se passim pro dignitate sua et patriæ lauto cultu ac paratu vixisse. Scenam Hamburgensem assidue obiisse, ibique celebrem illam Conradinam cum incredibili voluptate audivisse. Hagæ Comitum popinis ingens sui desiderium reliquisse. In Anglia inter complexus Venereos usque eo viribus fractum fuisse, ut non absque periculo e manibus medicorum evaderet. Parisiis una vespera quingentos nummos aureos in convivio aleatorio perdidisse. Neapoli in arenam cum rivali ob imagunculam amicæ datam descendisse. Romæ Pasquino studiosissime operam dedisse. Veronæ in ecclesia B. Virginis vidisse veras reliquias Asini, quo Christus vectus est, etc.

Som meente, at hans Ungdoms Tid
Ham havde kostet mere
Berømmelig Studerings Flid,
End Mabillon og flere.

3. See, sagde han, den lille Sum
Som Fuiren, Fosser, Scheeler
Og andre til Stipendium
De Rejsende meddeler,
Dem har jeg udi Banco sat,
Hvor jeg er rejst igjennem,
Og mig saaledes efterladt
En evig Tak for dennem.

4. Mit Arve-Gods og Capital
Er vel formindsket blevet,
Men derimod er min Journal
Saa tyk som Hvitfeld skrevet,
I hvilken jeg til Bogs har ført
Mit Rejselevnets Sæder,

---

2. Jean Mabillon, en lærd fransk Benedictiner († 1707), der har skrevet mange Bøger. Hans Skrift „de re diplomatica" udgjør 3 Foliobind, og er endnu et Hovedværk. Han faaer af Holberg, 3 Sat. samme Lov:
„Man takker for sin Flid Dufresne, Mabillon".

3. Dr. Med. Henrik Fuiren († 1659) testamenterede Universitetet 573 Rd., hans Broder Dr. Thomas Fuiren skjenkede det 2000 Rd., Laur. Foss, Assessor i Cancelliet, gav i Aaret 1701 ogsaa 2000 Rd., og endelig Rigsraad Christ. Scheel (som døde 1659) 12000 Rd. courant. — Man see: H. F. Janson Beskriv. over Universitetets Midler. — Endeel af disse Kapitalers Renter vare bestemte til Rejsestipendier.

4. Arild Hvitfeld, Danmarks Canceller, † 1609, hvis „Danmarks Riges Krønike" 2 Tomer, ofte er indbundet i eet, og da et meget tykt Foliobind.

Samt hvad jeg haver seet og hort
Paa udenlandske Steder.

5. Tænk, sagde han fremdeles, at
Om jeg dig vilde unde
Den Lykke, at du hvert et Blad
Igjennemlæse kunde!
Da skulde du vel undre dig,
Om tyve Ark tilfulde
Til et Programma over mig
Ej nodig gjores skulde.

6. Jeg bad Profeten, at jeg hans
Mirakler vide maatte,
Hvorved han havde udenlands
Syv Vise gjort til otte.
Jeg bad, at mod Forsikrings Pant
Han vilde mig tillade
At see hans Rejse-Foliant
Og den igjennemblade.

7. Hvad skede? Jeg den Frihed fik,
Journalen hjem at tage,
Men havde nep et Øieblik
Begyndt deri at rage
For jeg lod sammenkalde hver,
Som kunde skrive færdig,
At tage Udtog hist og her
Af hvad som var mærkværdig.

8. Og, som jeg gjorde ilde, om
Jeg dette holdt tilbage
Til deres Underretning, som
Vil uden Landet drage,

Saa gives hermed en Copi
Til alle Journalister
Af de fornemste Poster i
Bemældte Dag-Register.

* * *

Pag. 7—12:

9. Fortæller Autor, efter hvad
Kompas han sejled gjerne;
At i Galanterier sad
Hans Norder-Pol og Stjerne.

Pag. 19, 20—30:

Beskriver han sit Levnet, som
Han udi Hamborg førte,
Hvor tit han paa Theatrum kom
Og Conradinam hørte.

10. Han mælder ogsaa, at han saae
Hvor Wolf og Hübner bo'de,
Samt hvor Gymnasium det laa,
Hvor Byens Kirker stode.
Men maatte dennem gaa forbi
Fordi han nød den Ære
At S* og G** kunde i
Sit Lav ham ej undvære.

---

10. Johan Christoph Wolff, Præst og Scholarch i Hamborg (født 1683, død 1739), havde i sin Tid en europæisk Berømthed, saavel for sine mange lærde Verker, som for sit store og udmærkede Bibliothek.

Joh. Hübner, født 1668, blev 1711 Rector ved Stad-Skolen i Hamborg og døde sammesteds 1731. Hans Verker omtales i Daar. alam. Leveregl. Str. 6.

S* og G**: I det Expl. af Udgaven fra 1721, som opbevares paa Universitetsbibliotheket, ere disse Bogstaver udfyldte

Pag. 41.

11. Til Hall fortæller han, hvad nyt
Ham mod Forhaabning hændtes,
Hvor han kom heftig i Dispyt
Med Doktor Frank og skjendtes,
Fordi han paa sin Prækestol
Fortrod paa hver Tilhører,
Der med sig i sin Rejsekjol
En Bønnebog ej fører.

Pag. 50—53

12. Beretter han, hvor han var red,
Hvor nær han var i Strikke
Til Wittenberg og Leipzig med
En Lisken og en Fikke,
Hvor nær til denne Bissekram
Hans Ryg var bleven viet,
Hvis Lykken ikke havde ham
Forunderlig befriet.

---

med Navnene Stahl og Grubbe. Men for saavidt her turde være sigtet til visse, paa den Tid bekjendte Personer, saa ere vi nu lige uvidende om dem. Ved Stahl kunde man tænke paa Tordenskjolds berygtede Morder. Grubbe var en dansk Adelsslægt, som paa Sværdsiden uddøde, just i Aaret 1721, med en 80-aarig Olding.

11. Doktor Frank d. e. Aug. Herman Franke († 1727), Professor og Præst i Halle, som har gjort sig udødelig ved det derværende Vajsenhuses Stiftelse; men var meget pietistisk.

12. Red for redet, redt, d. e. faren.

Lisken (d. e. Lieschen) og Fikke (Sophie) ere, efter Poeters Skik, bestemte Navne for almindelig Benævnelse, her: paa et løst Fruentimmer.

Pag. 80.

13. Til Nørrenberg fortæller han
At have haft i Hænder
(Det han med Ed bekræfte kan)
En af St. Hanses Tænder,
Samt hellig' Anes Arm og Haand,
Saavelsom og de rare
St. Peders og St. Povels Baand,
Hvormed de bundne vare.

Pag. 115—189

14. Beskriver han sig til Paris
Af Sygdom heel elendig,
Ja, bange for sit Livs Forliis.
Hvorover han nødvendig
Til Bartskærstuen maatte gaa
Og lade sig berede
Et Bad, hvori han kunde paa
Fundatsers Regning svede.

15. For Resten kan han ikke nok
Den Høflighed udsige,
Som fandtes hos den franske Kok
Og ved hans Vært tillige,
Saalænge som hans Verelbrev
Kom ned fra Børsen gyldig;
Men siger dog, at han dem blev
En heel Hob Penge skyldig.

16. Han ikke nok fortælle kan
Hvor yndig han har levet,

---

13 Nørrenberg d. e. Nürnberg.

Hvor mangen lystig Time han
I Selskab har fordrevet;
Hvor aldrig noget Øieblik
Var langsom at fordøje,
Hvor han før Midnat aldrig fik
Et Blund udi sit Øje.

17. Han svær, at hannem ej fortrød
Hans Udgift nogensinde,
Og at Paris indtil hans Død
Ham ikke gaar af Minde.
Han trofast raader alle, til
At følge hannem efter,
Som ret naturlig bruge vil
Sit Sinds og Legems Kræfter.

18. Til Slutning klager han paa dem,
Som have givet Penge
Til unge Folk at holde frem,
At de er altfor strænge,
I det de ej har givet fleer
Til Rejse-Underholdning,
Og at man nyder ikke meer
End trende Aars Besoldning.

Pag. 200

19. Formælder han om en Duel
Til Parma med en anden,
Hvor han var stukket nær ihjel
For Konens Skyld af Manden,
Hvis Lykken havde ej afvendt
Ulykken selv med Magten
Og ham til Hjælp Soldater sendt,
Som førte ham i Vagten.

Pag. 229

20. Forsikres, at til Padua
Er ingen Ting mærkværdig,
Hvorfor han rejste strax derfra,
Saasnart hans Vogn var færdig.

Ibid.

Beleer han ved Ferrara, at
Fast alle Logementer
Var ham betagne, og besat
Af Kapper og Studenter.

Pag. 230

21. Forundrer Autor meget paa
Et Syn, som han ej glemmer,
Hvor han udi Verona saa
Den Afsenindes Lemmer,
Paa hvilken Christus fordum red;
Hvorpaa han vel tor sætte
Til Pant sin allerstørste Ed,
At samme er den rette.

Pag. 239—250

22. Beskriver han den gyldne Tid,
Som han til Rom passerte;
Med hvilken exemplarisk Flid
Han læste og studerte,
Hvor tidlig han stod op og saae
Hvad Nyt der var paa Kaget,
Hvad Vers og andre Skrifter paa
Pasquinus var opslaget.

---

20. Kapper. See den latinske Skriverstue, Str. 28.

22. Pasquinus skal have været en lystig Skomager i Rom, for over 300 Aar siden, i hvis Verksted mange Folk daglig kom for at

23. Han mælder og vidtloftig om
Privilegerte Damer,
Som giver aarlig Skat i Rom
Til Pavens Rentekammer,
Hvor mange Scudi disse ham
Har kostet efterhaanden,
Fast meer end de i Amsterdam,
I Hamborg, eller London.

24. Han St. Johannes Lateran
Fremdeles foregiver
At have seet, samt Vatikan,
Om hvilket Autor skriver
At det er fuldt af Pergament
Og nogle gamle Skrolder,
Med hvilke Ilden bedst var tjent,
Som intet indeholder.

Pag. 251

25. Fortæller han en Raritet,
At han har haft den Lykke
Og til Florenz i Kirken seet
Udaf den Kjep et Stykke

---

more sig over hans vittige Svar. Efter hans Død fandtes en gammel Statue, som blev opstillet ikke langt fra hans Verksted. Denne kaldte Folket Pasquinus efter den morsomme Skomager, og det blev Skik, paa den at opslaae vittige Indfald og bidende Satirer (Pasquinader, Pasquiller).

23. Allerede den afskyelige Pave Sixtus IV anlagde Bordeller i Rom, og havde af disse store Indtægter. Pave Johannes XXII skal af den Taxt, han satte paa offentlige Fruentimmer, og anden Løsagtighed, have erhvervet sig 250 Tdr. Guld. Intet Under, at denne Skat hørte med til de Besværinger, de verdslige Stænder paa Rigsdagen til Nürnberg fremførte mod det pavelige Hof.

Og ganske uforfalsket Deel,
Som Aron haver baaret,
Da Arons Kjep er viist ham heel
Til Rom og ubeskaaret.

Pag. 260—297

26. Fortæller han om Engelland
Hvad godt han der bestilte,
Hvor mangen et Pund Sterling han
For Tidsfordriv forspilte.
Hvor dejligt dette Land og Sted
For dennem er, som immer
Vil være udi Selskab med
Belevne Fruentimmer.

27. Han mælder om, med hvad Credit
Han sig hos dem opførte;
Hvad Lyst han havde, og hvor tit
Han ud med dennem kjørte;
Men derhos kommer han ihu,
At han forærte nogen
Galanteri, som staar endnu
Til Rest i Kræmmerbogen.

28. Fra Orfords Universitet
Beretter han udførlig,
At han en Mængde haver seet
Af Bøger fast uhørlig.
Ja, han beviser derudi
Sin Flid ved Dag og Datum,
Samt følgende Magnifici
Rectoris Attestatum:

---

26. Forspilte d. e. bortspillede.

29. „Nærværende højlærde Mand
Vi hermed Skudsmaal giver,
At, hvorvel nogle vil, at han
Med Pas som Dagedriver
Tilborlig burde sendes hjem
Til Moder og Formynder,
At holdes udi Tvang af dem
Og angre sine Synder:

30. Saa har vi fundet dog for godt,
I hvad han end fortjener,
At skaane ham for denne Spot,
Saavel som og hans Venner;
At unde dem en liden Trost,
I det man dem hans Væsen,
Vidtloftighed, og Ungdoms Brøst
Ej kaster udi Næsen.

31. See! vi med Sandhed vidne kan,
Imedens han har været
Paa dette Sted, hvor ofte han
Os med Besog har æret;
Hvorledes han en Potte Vin
I Livet knap har faaet,
For han har hastet og til sin
Forretning bort er gaaet;

32. At han os ej med lærde Svar
Og Spørgsmaal har opholdet,
Ja neppe hilset os, det har
Undseelse forvoldet;

Thi at vor Tid kun nødig led
Forhindring, han vel vidste,
Hvorfor han vor Taalmodighed
Ej heller vilde friste.

33. Fremdeles kan vi vidne, at
Paa Bodley's Sal og Lade
Han Foden sjælden haver sat
En Bog at gjennemblade,
At Bibliothecarii
Ej skulde ham mistænke
Som den, der kom paa Plyndreri
At bryde nogen Lænke.

34. Hvad Manuscripta sig angaar,
Da kan vi ikke klage
At han er Skyld i noget Skaar
Ved dennem at ransage;
At han er kommet dem for nær
Med Pen, med Blæk og Klakker,
For hvilken Varlighed enhver
Af os ham tjenstlig takker.

35. Kort sagt: til Oxford har han saa
Anvendt sin Tid og levet,
At alle sig forundrer paa
Hvor han saa lærd er blevet.

---

33. Bodley's Sal, det berømte store bodleyanske Bibliothek i Oxford. Kostbare og sjældne Bøger bleve fordum lænkede til Reolerne eller Bogskabene.

Ja, hvis hans Venner haver fleer
Af samme Slags tilbage,
Da er' her de, som gierne seer
Dem hid til sig at drage." —

Pag. 300—345

36. Beskriver Autor Holland med
Sin Herlighed og Glæde,
Som hele Verdens Samlested
Og Friheds Herresæde;
Hvor Folk kan leve, som de vil,
Foruden Tugtemester,
Hvor man er ikke bunden til
En Skriftestol og Præster.

37. Han priser først og sidst den Hag,
Hvor han har haft saa mange
Plaisirs, saa mangen lystig Dag
Som nogen kan forlange.
Hvor ingen Aften gik forbi
I dette Himmerige,
At han jo var i Compagni
Med Engle uden Lige.

38. Han Amsterdam og mælder om,
Hvis Magistrat han roser
For nogle visse Huse, som
Tillades for Matroser
Og andre Folk, men udaf vor
Gemene Pobel stenes,

---

37. Den Hag: Haag, Gravenhaag, Hoved- eller Residentsstad i Holland.

Da Augustinus holder for
At de ej bør formenes.

39. Om Lejden skriver Autor, hvad
For Folk der er i Staden,
Hvor alle Huse staar i Rad,
Hvor reent der er paa Gaden.
Blandt Lærde han beskriver hver
Professor indgetogen,
Og at de gjør ej andet der,
End hænger udi Bogen.

40. Han ikke kan udsige saa
Som Folk til dennem rejser,
Hvor stor en Hob der vrimler paa
Collegia og Lejser;
Hvor mangen stor og høj Skolar
Af Adelsmænd og Grever
Til Lejden hver Professor har,
Af hvilke Byen lever.

41. De brave Mænd han hver ved Navn
Opregner, men beklager
At de forklarte uden Gavn
Gemene Skolesager,

---

38. Den hellige Augustinus (født 354, død 430), Biskop i Hippo i Afrika. Hans Ord, i Skriftet de ordine L. II. c. 4, ere disse: Aufer de rebus humanis meretrices, et omnia complebis libidinibus. Sml. Amoen. phil. III. 124.

40. Lejser o: Lectier, Forelæsninger. Sml. Holbergs Gert Westphaler, 12te Scene: „Jeg tilstæder ham gjerne at omgaaes med mine Svende, som han kan holde Collegium eller Lectie for, men min Datter skal han blive fra; thi det staaer hende ikke an at gaae paa Lectie".

Som Folkeret, Geometri
Og gamle Slags Skribenter,
Antiqviteter, Politi
Og ny Experimenter.

42. Til Utrecht siger Autor at
De slaa paa samme Strenge,
Hvor han sig havde foresat
At blive noget længe,
Hvis Pungen havde ikke sagt
At Tiden alt var omme;
Hvis Posten havde ikke bragt
Ham Ordre, hjem at komme.

* * *

43. At dette er en ret Copi
Af Autors Rejselevnet,
Er hvert et Sted mit Vidne i,
Som Autor haver nævnet.
Der var vel ellers mere, som
Jeg haver ladet fare
(Endskjønt det burde tales om),
For Tidens Skyld at spare.

44. Dom selv, bevaagne Læser, nu
Hvad dig om dette tykkes.
Ej! sig mig dog, hvad mener du,
Hvor slig en Rejse lykkes?
Hvad Haab og Glæde du kan spaa
Af saadan en for Landet?
Og om hans Titel kan forslaa,
Naar ham ej følger andet?

45. Dom du, som ligger i din Grav,
Om det vel var din Mening
Da du Fundats paa Penge gav
Til Rejse-Sold og Lening,
At nogen skulde nyde dem,
Som stædte dennem ilde,
Som var til Rejse ubeqvem
Og intet gjøre vilde.

46. Dom du, som selv dit Barns Natur
Fuldkommen forhen kjendte,
Og Spillefuglen af sit Bur
I Friheds Luft dog sendte,
Dom, om du ikke haver bragt
Ham selv til flere Laster,
Og ej Forgift paa Saaret lagt
Istedenfor et Plaster.

47. Ja dom du selv endogsaa, som
Har uden Landet levet,
Om det var ikke bedre, om
Du hjemme havde blevet,
Og raset i vort eget Land;
Om du ej havde kunnet
Vor egen Bartskær, Spillemand
Og Ovindfolk Penge undet.

48. Jeg nægter ingenlunde, den
Jo lykkelig at være,
Som udenlands af brave Mænd
Kan allehaande lære;

Som flittig seer og hører dem
Med Resen, Borch og Rohde,
Som rejser, for at komme hjem
Med Forraad af det gode.

49. Men dersom det skal være galt
Og kan ej være andet,
Da haver vi jo overalt
Selv Galskab nok i Landet,
Da er jo Kjøbenhavn derpaa
Saa rig og overflødig,
At til Paris og Rom at gaa
Man intet haver nødig.

50. See! vil man spille, er der jo
Mangfoldighed af dennem,
Som sidder tit til Klokken to,
Ja Natten reent igjennem,
Hvor unge Bursер haver Kands
Til Tiden at fordrive,
Hvor de saa kjæk som udenlands
Kan filouteret blive.

---

48. Resen: flere af denne Familie, som havde reist udenlands, vare berømte Lærde.

Borch; den store Ole Borch rejste udenlands i Aarene 1660—1666.

Rohde er vel den bekjendte Joh. Rhodius, som i 1614 drog til Padua, hvor han blev til sin Død 1659.

50. Bursер, det tydske Burschen, er vel her d. s. s. Cavallerer. Sml. Reenbergs poet. Skrift. 2 D. S. 447:

„En unger Burs med sin Plumads
Og cavallerske Miner".

51. See! dersom det gaar los paa Bal,
Paa Dans og Maskerade,
Da er der jo som Carnaval
Vel tit i hver en Gade;
Thi Fruen og vor Froken veed
Jo ej, den hele Uge
Til andet end til Lystighed
Og Assemblée, at bruge.

52. Kort sagt: for disse Poster man
Ej udenlands tør fejte.
Til saadan Ungdoms Ildebrand
Vi selv har Vand og Sprøjte.
Men Sagen er, at Venners Tvang
Her hjemme tit befrygtes.
Ja hvad? Mon Udyd mangen Gang
Ej og fra Rom kan rygtes?

53. Mig synes derfor (om jeg maa
Min rene Sandhed sige),
At den paa Samsø bedre laa,
End udi Frankerige,
Som ikke sine Børnesko
Har først slidt op her hjemme;
Som ej sin Pung i fremmed Kro
Og Værtshuus veed at gjemme.

54. Thi han og Vildhed følges ad.
Han er og bliver mage
Til den, der fnattet gik i Bad
Og fnattet kom tilbage;

---

52. Tør d. e. behøver, d. s. s. tør ved.

Til Tenen, der gaar runden om
Og Garnet af sig render,
Til det urene Dyr, der kom
Ureent af Noæ Hænder.

55. Den ene Forskjel er der dog,
Som al hans Fejl opretter
Og i hans Venners Regnskabsbog
Omkostningen udsletter,
At han, som nylig rejste hen
I Verden efter Næsen,
Omsider kommer hjem igjen
Med ærbart Mod og Væsen.

56. Han neppe inden Landets Dor
Og Rigets Porte kiger
Og hvem han er adsporges, for
Han: Gentilhomme siger.
Paa Vognmands-Vogn han nødig til
Sin Moders Huus vil kjøres,
Men som Ambassadeur han vil
Med Stads og Pragt indføres.

57. Han tager mod Opvartning, men
Han lader, som han kjender
Sin Kammerat ej nu igjen,
For hvilken han forvender
Sit Sprog med idel Tydsk og Fransk,
Som ligger ham paa Tungen;
Ja haanes ved at tale Dansk,
Som falder ham saa tvungen.

---

56. Gentilhomme, egentl. Adelsmand, svarer til vor Tids Particulier.

58. See! spørger man om den og den,
Om dette eller andet,
Da veed han meer at sige, end
Skribenterne i Landet.
Ja, det fortrød ham, hvis han ej
Al Verden skulde kiende;
Ej op til Maanen vide Vej
Og Syder-Polens Ende.

59. Folie d'Espagne med sin Fod
Han spiller, naar han triner
Paa Gaden, udaf lutter Mod
Med gravitetske Miner,
Saa Folk i hvert et Vindue,
Ja Børn i alle Gader
Forfølger hannem, for at see
Hans udenlandske Lader.

60. Som Øvrighed og Herskab han
I alle Ting vil raade;
Han mestrer paa det ganske Land
Og Landets Levemaade.
I Rigets Lov og Ritual
Han er en selvklog Kjetter.
Vor Bisp, Statist og General
Han tit tilrette sætter.

---

59. Folie d'Espagne. Om denne i sin Tid meget høit ansete Dands (der dandsedes af een Person) see man Jean de France 1. 3. og oftere, Maskeraden 1. 3. og Werlauffs Antegn. til Holb. Lystspil 1 D. S. 40.

60. Statist d. e. Statsmand, Politiker.

61. Kort sagt, hans udenlands Fornuft
Vor hele Norden vrager,
Paa Elementer, Vand og Luft
Han ikke mindre klager.
Han synes til Siberien
At sidde som i Fængsel,
Han ønsker sig herfra igien
Med utaalmodig Længsel.

62. Ej, kjære Ven! hvi komst du her?
Hvi blev du ej med alle
Til London, Lejden, Franeker,
Til Leipzig, eller Halle?
Hvi lodst du ikke til Paris
Ved Borgerskab dig gifte?
Hvi vilde du et Paradis
Med Bordingholm omskifte?

63. See! jeg dig kan forsikre, at
Ihvor du havde havnet,
Ihvor du Bopæl havde sat,
Vi havde dig ej savnet.
At, om vort Land dig havde kyst
Til Moskov eller Polen,
Der aldrig havde blevet lyst
Om dig paa Prækestolen.

---

62. Bordingholm d. e. Bornholm, hvor man kan tænke, at vor „vakre Mand" har taget til Takke med et Præstekald.

Den utidige Rangsyge.

1. Nu kan en philosophisk Tvang
Ej længer mig regiere,
Nu dør jeg, faar jeg ei en Rang
Saavel som andre flere.
Nu leer jeg ad Diogenes,
Men ærer Farisæer.
Jeg holder med Empedokles
Og hine Zebedæer.

2. Lad en St. Povel blive vred
Og prække for en Romer,
Hvor smukt man med Ærbodighed
Sin Næste forekommer;
Jeg af Pompeji Mening er,
Hvis Symbolum har været,
At ville over en og hver
I Verden vorde æret.

3. Ej! koste hvad det koste vil!
Gid Pokker Penge skaane
For Rang, om man dem end dertil
Hos andre skulde laane,

---

1. Om den sicilianske Philosoph Empedokles fortælles, at han af Ærgjerrighed (for at blive æret som en Gud) styrtede sig i det brændende Bjerg Etna.
2. Ligesom Julius Cæsar ikke taalte nogen Overmand, saaledes taalte hans store Modstander Pompeius ikke, at see nogen Ligemand i Værdighed. Cfr. Lucanus (Phars. L. 1. v. 125)
Nec quemqvam jam ferre potest Cæsarve priorem,
Pompeiusve parem.

Og 12 pro Cento udaf den
Hver Juni Maaned give,
Om man ved Landsting skulde end
Sit Gods til Pant forskrive.

4. Langt fra at jeg vil prutte om
En tredive Dukater
Med mine høje Venner, som
Blandt Titel-Potentater
Mig Plads forskaffe vil, endskjønt
Jeg intet dertil duer;
Det grimme Ansigt er dog kjønt
Ved Sminkevand og Fluer.

5. Det saa fornemme lader dog
Til Bryllup og deslige,
At Præst og andre maa i Krog
For mig tilside vige.
At jeg har Tjener bag min Stol,
At alles Øjen gaber
Paa mig, som Compagniets Sol,
At alle for mig skraber.

---

3. At Coursen paa danske Kroner var 11 à 12 pro Cent, og derover, kan sluttes af Holbergs Ellevte Juni III. 1. og Jac. v. Tybo I. 3. See Werlauffs Antegn. til Holb. S. 69. Forresten var Rentefoden paa Falsters Tid 5 pCt.

4. Fluer d. e. Skjønpletter, Skjønningsplastere (sml. det franske mouches). Om denne Brug synger J. St. Sehested i Pigernes Dyd og Laster Spejl:

„Jeg kjender deres Tugt, naar disse Kisselinker
Med udblødt Havregrød og Rosenvand sig sminker.
Snart seer man en saa graa med pudderrige Lokker,
Paa Kinden Plaster klin't, som den var fuld af Pokker".
(ɔ: Kopper)

6. Ja, Rang og Titler klingre skal
Omkring mit Navn som Bjælder
Og sættes for mit Nul som Tal,
Saa veed jeg, hvad jeg gjælder.
Gid ingen leve som Client
Hvor alle er Patroner,
Hvor hele Gaden er omtrent
Besat af Rangspersoner.

7. Min Nabo sig indbilder meer
End nogen tyrkisk Basse,
Endskjønt han har kun Carakteer
Udaf den sidste Klasse.
Jeg kommer aldrig til hans Dør
Og i hans store Stue,
At jeg jo staar en Time, før
Jeg maa hans Ansigt skue.

8. Min Gjenbo er en myndig Mand,
Fordi han nylig kjøbte
Sig fra den borgerlige Stand,
Og for hans Penge døbte
Ham med et andet Navn, end det
Han lovlig havde arvet.
Hvorved han har sin ringe Æt
Med Adelsblod omfarvet.

9. Min Gjenbos Nabo er bekjendt
Af Rang, men ej af andet.
Thi see, han aldrig haver tjent
Vor Konge eller Landet,

---

8. Hans d. e. sine, ham, sig.

Vor Borger eller Clerici,
Vor Bonde og Soldater,
I Kammer eller Cancelli
Og Commissariater.

10. Min Nabos Gjenbo som en Lem
Af Ærens Rangkapitel
Paa Moden ogsaa kommer frem,
Og bryster af sin Titel,
Saa alle skulde tænke, den
At være ham forlenet,
Fordi han havde Slesvigs Læn
Med Dannemark forenet.

11. Kort sagt, mit Naboskab det er
Mest Herskab og Lakejer.
Og hvis en Borger findes der
Iblandt, som noget ejer,
Da tragter han og efter Rang
Som Junker udi Polen,
Der haaber, sig at see engang
Udvalgt til Kongestolen.

12. Skal jeg da ene sidde her
Som Kjeldermand i Gaden,
Hvor hver Mand Borgemester er
Og udi Adelraden?

---

9. Clerici d. e. Gejstlige, Præster.

10. Som bekjendt, erklærede Frederik den 4de, 1713, den hertugelige Andeel af det Slesvigske for et forbrudt Lehn, hvilket han forenede med Danmark. De heraf for Riget udspringende Fordele vare saa indlysende, at Datidens Politikere ikke uden Føje kunde antage, at Ophavsmanden dertil maatte føle sig stolt derover.

Skal alle handle udi Gros
Med Titler, Stads og Ære,
Med Liberi og med Karos,
Og jeg en Hoker være?

13. Skal jeg ved Døren altid staa
Med Hatten under Armen?
Skal jeg til Fods alene gaa
Naar andre kjør i Karmen?
Skal jeg kun maales som **Monsieur**
Med Ærens korte Alen,
Da andre hedder **MONSEIGNEUR**
I Hilsen og i Talen?

14. Skal jeg min Sko og Strømpe paa
Opvartning daglig slide,
Og, hvor jeg kommer, altid gaa
Ved venstre Haand og Side?
Hvad har min Kone syndet, at
Hun alle skulde vige
Og ikke føre Fruer-Stat
Saavel som hendes Lige?

15. Hvad Ære er det mig, saa tit
At see min Nabo trænge
Og laane hos mig, paa Kredit,
Nu Øl, nu Brød, nu Penge
Til Underholdning for sin Stand,
Samt Fôr til sine Heste?
Jeg er jo dog hans Undermand,
Ja knap engang hans Næste.

---

13. Karm o: lukket Vogn, Karreet.

16. Hvad agter jeg, at nogle faa,
Som Breve til mig skriver,
En fattig Titel udenpaa
Mig af: Velædle giver?
Velædle er jo saa gemeen
Som Lusetorvets Palter;
Velædle hedder hver og en,
Som nogen Ting forvalter.

17. Nej! nej! Velbyrdig skal her til,
Om jeg skal rolig leve.
Mit Nabolav jeg trodse vil
Med deres Titelbreve.
Med Tjener bag paa min Karet
Jeg vil herefter kjøre,
Og mig, al Kopskat uanseet,
Paa Herreviis opføre.

18. Af Dagligstue jeg en Sal
Til Audiens vil gjøre,
En Klokkestreng og Portner skal
Staa Vagt ved mine Døre.
Og hvo som uden Rang og Stand
Sig da anmælde lader,
Den agter jeg som Tremarksmand,
Den skyer jeg og hader.

19. Naar jeg til Døren følger en,
Da skal jeg ikke heller
Forsømme, at jeg hver en Steen
Og Trin paa Moden tæller;

---

16. Lusetorvets, see „Daarers alamodiske Leveregl." 16de Str.

At, om jeg gik for langt maaskee
Fra Trappen eller Salen,
Jeg skulde mig da ei forsee
Mod Herre-Ritualen.

20. Min Kone skal og klædes om
I høje Fruer-Moder,
Hun skal forandre *sine*, som
De andre *deres* Moder.
Om store Damer vilde gaa
Foruden Skjort og Særke,
Da skal hun ogsaa kjendes paa
Det samme Fruermærke.

21. Lad være, at hun ei forstaar
Saa just til Punkt og Prikke
I Hofmaneer det første Aar
Blandt andre sig at skikke;
Det andet Aar hun lærer vel
Af en og anden Mage
Sin Fruer-Ceremoniel
Og Stand i Agt at tage.

22. Naar først den adelige Aand
Er kommen ind med Tiden,
Hun lærer nok, at lade Haand
Og Forklæd kysse siden,

---

22. At et lignende Ærbødigheds-Tegn ogsaa vistes mod store *Herrer*, lære vi af Langebekiana S. 41, og J. Møllers Mnemosyne 3 Bd. S. XL., hvor Christian den VI. som Kronprinds, skriver til sin Fader: „For naadig Consens ... kysser jeg allerunderdanigst Ed. Majestæts Kjortel. (Sml. ibid. S. XLII.)

Og i Gebærder ligesom
At fore serten Aner,
Ja vel endog at spille om
Min Hat med Courtisaner.

23. See! saadant Væsen forer man
Udi sit Skjold og Vaaben,
Naar Folk forsager Borgerstand
I Rang- og Titel-Daaben.
Lad Enden blive Bankerot,
Saa er man dog befriet
Fra den gemene Pobels Spot,
At do i Slutteriet.

24. Lad være, i min Stervbo er
Ej Skilling til en Daler,
At andre Folk min Jordefærd
Til Præst og Degn betaler,
Saa staar mit Lig paa Moden dog
I nogle Uger inde,
Saa staar dog paa mit Kistelaag
Min Rang til Æreminde! —

25. Tys, uoplyste Phantasi,
Hvad Mare mon dig ride?
Lad ikke min Philosophi
Dit Anslag faa at vide.
See! den tillader nok mit Sind
At stunde efter Ære,
Den lider gjerne Luft og Vind,
Men ikke i en Blære.

---

22. Courtisaner d. e. Tilbedere.

26. Hvad om min Rektor Seneca
Slig Galskab fik at høre,
At jeg mig af min Rabo fra
Hans Lærdom lod forføre?
Han til Anticyras med min
Indbildning mig forviste.
Han domte mig til Disciplin
Udi en Daarekiste.

27. Men du vil svare mig maaskee,
At Seneca var mærket
Med samme Jern, som Munkene,
Der ligner Sejerverket,
Som ofte anderledes slaar
Og anderledes viser.
Hvad da? Hans Dyd mig ei angaar,
Hans Lærdom jeg kun priser.

28. Fremdeles du nok sige tør,
At under Vadmels-Huen
Og inden philosophisk Dør
Er Hovmod Vært i Stuen.

---

26. Lucius Annæus Seneca, en Søn af den i „Disse Tid. ond. Opt." Str. 36 omtalte ældre Seneca, og Tyrannen Neros Lærer, død 66 Aar efter Christi Fødsel. Anticyra var Navnet paa to eller tre Steder i Grækenland, hvor der voxede meget Nyse-krud, som ansaaes for en Lægedom imod Galskab og Taabelighed.

27. Seneca maa i Svetons Nero, Cap. 52 og Quintilians Instit. X. 1. høre ilde som den, der nedsatte andre for at bevare sin egen Anseelse. Endnu værre Beskyldninger gjøres imod ham paa flere Steder i Tacitus, især i Aarbøgernes 13de B. 42 Cap.; men, vel at mærke, af en Dødsfjende.

Og at jeg muligt gierne tog
Imod en Rang at bære.
Ja, ret! jeg neppe mig undslog
Hvis Ære var i Ære.

29. Jeg er ej en Philosophus,
Der Spot med Æren driver;
Jeg er ej som Ammonius,
Om hvilken nogle skriver,
At han sig hug et Øre af,
Fordi han gierne vilde
Alexandrinisk Bispestav
Og Værdighed forspilde.

30. Nej! min Religion og Tro
Er ej saa indgetogen.
Jeg nægter ej, at jeg er jo
Saa ærekjær som nogen.
Men vild, at om jeg Æren end
Paa stæmplet Brev ej nyder,
Saa var det nok, saafremt jeg den
Fortjente kun ved Dyder.

31. Hvad Ære er det for en Bog,
Af hollandsk Tryk at prale
Samt prægtig Titel, naar den dog
Ej Hoved har og Hale?

---

29. Ammonius, en østerlandsk Munk, som levede i Slutningen af det fjerde Aarhundrede. Hans Modesti skal dog ikke have hjulpet ham; thi han siges alligevel at være bleven valgt til Biskop.

Hvad hjælper Kobberstykker den?
See! saadant et Spektakel
Det holder ikke lærde Mænd,
Men Born for et Mirakel.

32. Hvad Skam er det for en Person,
Sig selv bekjendt at være,
Og efter sin Profession
Sit Navn og Titel bære?
Hvo vilde derfor Finger ad
Den gode Lukas pege,
Fordi han ej har Doktorgrad,
Men kalder sig kun Læge?

33. Hvad Ære er det tværtimod
For en Domitianus,
At han vil holdes ligegod
Ved Jupiter og Janus?
At han vil have Guders Rang,
Naar han i deres Rige
Ej over Vejr og Vind engang
Det mindste har at sige?

34. Det meget underligt jo var,
At see en So med Sadel,
Og paa et fittet Bryggerkar
Et Vaaben udaf Adel!

---

32. Lukas, „den Læge, den elskelige". St. Paul. Coll. 4. 14.
33. Om denne Domitiani Hovmod kan sees hans Levnetsbeskrivelse hos Svetonius, c. 13.

At Vognmand vilde søge om
At blive en Professor,
At Møller op til Hove kom,
At Bonde blev Assessor.

35. Det var jo selsomt, om man saae
To Been med to Slags Hoser,
Den ene sort, den anden graa;
Den ene grov som Poser,
Den anden af den skære Uld
Og fiin som Silketraaden;
Den ene ny, den anden fuld
Af Hul ved Hul og rodden.

36. Nej! skal jeg have Rang, da vil
Jeg saadan en begiere,
Som kan bequem og daulig til
Mit Embeds Vilkaar være.
At Folk skal ikke sige: „See!
En Rang! men hvor er Manden?"
Og Born som Bassum mig belee
Til Rom i Herrestanden.

37. Lad andre søge øverst Gang
Og Kirke-Stolestade,
Forklæde sig med Navn og Rang
Og spille Maskerade,
Hvor tit en Skrædder er Abbé,
En Kokkedreng Minister,
Og den, som knap kan A B C,
Er klædt som en Magister.

---

36. Bassus, en Nar, som meente, at Kjolen gjorde Manden, spottes af Martialis i hans Epigrammers 5te Bog, 23 Epigr.

38. Med sligt jeg ikke spoge vil,
Jeg heller rolig sidder,
Saa maa min Nabo blive til
En Greve eller Ridder.
Ja hvad? Om jeg fik Carakteer,
Saa veed jeg og tillige,
At Avind vilde da desmeer
Mig udi Kortet kige.

39. Jeg ufejlbarlig og en Part
Af gode Venner tabte,
Som ikke kjendte mig, saasnart
Som jeg mit Navn omskabte.
Ja Rang en Puster er til Splid
Og Tvist de fleste Gange.
Den blæser jo Allarm til Strid
Og ødelægger mange.

40. Den tænder ej alene Ild
I Slot, men og i Hytter,
Fortryder og gjør ellevild
De ringeste Gemytter,
At de endog i Kirken kan
Om Rangen slaas og rives,
Saa Præsten hartad Mellemmand
Maa være, naar de kives.

41. Hvad? om jeg kom engang med Rang
Til mine døde Fædre,
Paa Moden, uden Klokkeklang —
Mon jeg da var desbedre?

---

40. Fortryder synes her at staae transitive for: fortrediger, eller gjør fortrydelige.

Mon de antog mig derfor vel
For store Alexander?
Mon der i Beenhuus blev Forskjel
Paa min og deres Pander?

42. Hvo vilde mig udaf en høj
Og herlig Titel mere
End Hesten af broderet Tøj
Og Skaberak vurdere?
Det store Træ man jo anseer
Af Brændet kun alene;
De smaa Geværter agtes meer
End høje Egegrene.

43. Jeg ynker dennem, hvis Natur
Af Æresot saaledes
Er syg, at de ved Titelcur
Alene kan helbredes.
Som hine, der for Kongerne
Udi Paris og Londen
Sin Svaghed viser frem, at de
Skal røre dem med Haanden.

44. Jeg ynker dem end mere, naar
De nu helbredet ere.
Hvad da? — de strax Indbildning faar
Og synes sig at være
Den Ene Mogul eller Gog,
Den anden en Elias,

---

42. Geværter f. Værter, høres endnu almindelig i Gartnersproget.
44. Den store Mogul i Indien og Gog (om hvem Ezechiel c. 38. 2. c. 39. 1. ff.) staae her for enhver mægtig Fyrste.

Den tredie en Moses og
Den fierde en Messias.

45. Hvad meer? naar saadan Cavalleer
Nu gaar i disse Griller,
Og med Forundring sig anseer
Ved Perspectiv og Briller,
I hvilke han er større end
Fra Syd- til Norder-Polen,
Da synes kun hans Undermænd
For ham som Gran i Solen.

46. Han som en værdig Rangsperson
Meriter sig tilegner;
Han neppe hilser sin Patron
Og ham med Tak begegner.
Han kysser paa sin egen Haand,
Sit Titelbrev han slider
Som hine Paternoster-Baand
Ved Læsning alle Tider.

47. Hans Rang saa snart udstædes ei,
For han paa Timen søger
Sin Titel-Hojheds Contrafei
Hos den, som trykker Bøger.
Og dersom denne saadant da
I sin Avis forsommer,
Den anden ham forbitret fra
Sin Trykkefrihed dommer.

48. Han Huus fra Huus fra Bors til Strand
Med dette Nyt omløber,
Isteden for en Bibel han
En Rangforordning kjøber,

Hvor han beklager, at hans Sted
For lavt ham er tilfojet,
Som burde være lige med
Feltmarskalks Plads ophojet.

49. Fremdeles er det Lyst at see,
Naar Posten Breve bringer
Til ham, hvorledes Titlerne
Ham udi Øret klinger;
Han for at læse dennem ret
Med oratorisk Gaver,
Som Born paa deres første Bræt,
Til hver en Tøddel staver.

50. Og naar han nu har længe seet
Hvert Bogstav vel igjennem,
Da brydes Brevenes Signet
Saa varlig, at han dennem
Af Ømhed ikke kommer nær
Med mindste Rift og Skade,
Ja gierne slog dem op paa hver
En Raadstu', Torv og Gade.

51. Og naar han en Epistel faar
Fra mig og slige Venner,
Da seer han efter, om der staar
Til Slutning: „ydmyg Tjener";

---

48. Lavt. Fem Udgaver have langt, og kun een (det ene Optryk af 1722) laugt. Saaledes er ogsaa i Falsters Overs. af Ovids Tristia III. 4. 18. den første Udgaves: laugt (d. e. lavt) blevet forvanskет til langt.

Hvis ikke, faar vi ingen Svar,
Og som foragtet Lampe
Bortkastes Brevet, hvilket har
Mod Brodden villet stampe.

52. Jeg taler intet om, hvor stor
En Glæde det kan virke
Hos ham, naar han paa Landet bor
Og ejer der en Kirke,
At Præsten da for hans Person
Hver Fest- og Søndag beder
Som Stedets Herskab og Patron —
Tænk! hvilke Herligheder!

53. Tænk om han havde fordum med
Apostlerne omdraget,
I Barnabæ og Pauli Sted,
Han rigtig havde taget
Mod Titel af Mercurius
Og Jupiter tillige;
Diana ud af Ephesus
For hannem fik at stige.

54. Men tænk engang om Sokrates
Med hannem havde talet!
Han denne Alcibiades
Vist havde da afmalet

---

51. Ingen Svar. I fire Udgaver, fra 1734, 1736, 1740 og 1750, staaer: anden, vistnok opstaaet ved en Trykfejl.
53. See Apostl. Gjern. c. 14. v. 7 og c. 19. v. 27.

Sin Daarlighed, som fordum hin,
Den han paa Landkort viste
At det var Nul, hvoraf han sin
Person lyksalig priste.

55. Jeg priser den, der stræber, at
Han sig til Æreminde
Som en aarvaagen Undersat
Kan Kongens Naade vinde.
Hvo vilde undre nogen Tid
At saadan en belonnes,
Og at der paa hans brave Flid
Med Rang og Vaaben skjonnes?

56. Hvo kunde domme selsomt om
At den et Tilnavn nyder
Af Stat, Justits, og andet, som
Sit Hoved dermed bryder.
Som hjælper til med gode Raad
At tjene Land og Rige;
Hvis Pande tit af Sved er vaad
For mig og mine Lige?

57. Men den, som kryber under Tag
Med Flaggermuus og Ugle;
Som skyer baade Lys og Dag
Blandt andre rette Fugle;
Jeg mener den, som skjuler sig
For det gemene Bedste
Med Raad og Daad i Fred og Krig,
Og plager kun sin Næste:

58. Den, siger jeg, maa alle Mand
Jo billig undre over.
Demokritus maa lee, at han
Om Titel-Almis vover
At holde an, og betle tør;
At han undseer sig ikke
Med vissen Haand paa Kongens Dør
Og Cabinet at pikke.

59. Hvad om Monarken var ej saa
Medliden mod Betrængte?
Hvad om han spurgde, hvem der paa
Hans Dør saa næsviis bankte?
Hvad om han vilde see hans Pas
Og hans Meriter vide?
Mon han ej fik som Lurifas
Med Skamme gaa tilside?

60. Hans Dristighed imidlertid
Ham efter Ønske lykkes,
Han sejeræres uden Strid,
Da Dyden undertrykkes.
Dog, Daarlighed! Lad hannem gaa
Paa højre Haand og Side!
I Solskin man det samme maa
Jo af sin Skygge lide.

---

59. Medliden, for medlidende, findes ogsaa i Falsters Digt om den oldenborgske Stamme, og i Reenbergs poet. Skrift. 1 D. S. 64. og 344, samt i 2 D. S. 289 „medlident Hjerte". Saaledes har Holb. i Jean de France, 1. 3. højtraven.

61. Mon Gud vel om sin Højhed med
Matthæus derfor trætter,
Fordi han Keisseren et Sted
I Orden overst sætter,
Naar Joderne befales, at
De Keisseren skal yde,
Som deres Herskab, Skyld og Skat,
Og Gud sin Ret skal nyde?

62. Ej Phantasi! Lad saadan en,
Som sig af Rang hovmoder,
Mig agte ringe og gemeen
Og have sine Noder.
Jeg haver læst hans Brev engang,
Men see! det ikke byder,
At man skal vige ham i Rang
Formedelst mindste Dyder.

63. Lad ham sin Titel holde rar,
Saa findes dog besværlig
En rarere, end den jeg har,
I det jeg kaldes ærlig.
Og alle de, som kiender mig,
Tillige paa mig lider.
Slig Titel var jo adelig
I vore Fædres Tider.

---

61. Et Sted: Matth. Ev. c. 22 v. 21.

63. Besværlig (schwerlich) d. e. vanskelig, ikke let.
Som bekjendt, nøjedes den gamle danske Adel med Titelen: „Ærlig og velbyrdig Mand". Saml. Holb. Melampe, 1 Act 3 Scene.

64. En fin! at En vil knejse da
Saa højt af Titelære,
Hvis Dyd, naar Rangen sigtes fra,
Befindes Klid at være,
Sligt forekommer mig, som naar
Bedagede Matroner
Ved Privilegium hvert Aar
Nedtrykker unge Koner.

65. De pukker af, at deres Navn
I Kirkens Bog var skrevet,
Før Svenskeu blev fra Kjøbenhavn
I dens Belejring drevet.
Hvad da? blev Stormen frugteslos
Ved disse Commandanter?
Mon disse Myg af Landet kos
De svenske Elefanter?

66. De foregiver og, at de
Har været gift saa længe,
Og en haft to, en anden tre,
Ja fire Mænd i Senge.
Hvad da? om de har haft en Succs
(Som muligt nok kan være),
Skal Ægteskabet da ansees
Som Qvindekjønnets Ære?

67. Hvad er det, at de noget vil
Af saadant sig indbilde?
Hvad kan den unge Kone til
At hun er gift saa silde?

Hvad Skam er det, at hun ej gaar
Med Rynker og ved Krykke?
See, kommer Giftermaal og Aar
Ej fra Natur og Lykke?

68. Imidlertid jeg siger det,
Maa ingen mig fortænke
Som den, der Alderdommens Ret
Og Frihed vil forkrænke.
Jeg ærer Haaret, som er graa
Af Dyd og Aar tillige.
Mærk, æresyge Stymper, saa,
Hvad Lignelsen vil sige!

Den uforsvarlige Recommendation.

1. Nu slaar Kompas og Stjerner feil,
Nu har jeg snart forsvoret
At bruge Aarer eller Seil,
At røre meer ved Roret.
Nu lægger jeg til Landet an;
Jeg lader andre spøge
Med deres Vinde-Gud og Gan
Og Lykkens Sø forsøge.

2. Nu haver jeg besluttet fast
Til Krigen mig at give.
Dog nej! maaskee jeg i en Hast
Afstakket kunde blive.
Hvad da? — Saa havde jo min Stand
Og Rang ej meer at sige;
Saa blev jeg kun en Færgemand,
En Kromand og deslige.

---

1. Vindegud d. e. Vindens Gud (Æolus eller, i Nordboernes Mythologi, Niord). Gan er Trolddom, Kogleri, thi, som T. Reenberg har det i sin Ars poetica,

„Hos Gotherne, vort eget Blod,
De vilde Folk indbilde
At de med Runer stilled Blod,
Ja, gjorde, hvad de vilde.
End kunde de, som Æolus,
Oprejse store Vinde...
Var dog kun lutter Kogleri".

3. En Kræmmer, det er nok saa godt
I disse Silke-Tider;
Thi om jeg spilte Bankerot,
Da er paa alle Sider
Jo Vold om Fredericia
Og intet at befrygte —
Dog nej! — jeg gad ej lobet fra
Et ærligt Navn og Rygte.

4. Et Prokurator-Haandverk var
Maaskee saa godt som noget.
Dog nej! — jeg ikke Hoved har
Til ret at gjore kroget.
Jeg ikke let med Vidners Ed
Og Lovens Bogstav spoger;
Jeg i en god Samvittighed
Min Ros langt heller soger.

5. En Foged eller Skriver er
Endnu det allerbedste.
Dog nej! — jeg gad ej plukket Bær
Af Træet fra min Næste.
Jeg gad ej forfordelet ham
Den mindste Skjerv og Skilling.
Og kom det op, da fik jeg Skam
Paa Ære og Bestilling.

6. Hvad da? — Jeg bliver ved min Bog
Og for min Lykke stræber;

---

3. Som bekjendt, var Fredericia lige indtil vore Tider et Fristed for Fallerende.

Men hvad? Man gaar ved denne Plog
Og uophorlig slæber.
Man ploier, saar, og i sin Sved
Sit Brød med Kummer dejner,
Og see! En andens Dovenhed
Sig siden det tilegner.

7. Det er jo dog fortrydeligt
At, naar Soldat og Rytter
I Krigen haver gjort sin Pligt,
Man Byttet ham forbytter.
Det er jo tungt, naar Heren gjor
At Pigen, ihvor gierne
Hun stræber for at samle Smor,
Forgiæves dog maa kierne.

8. See! hvis en Plato nu var den,
Der havde ingen Venner,
Da blev han vel ej andet, end
Pedel og Klostertjener.
Og Aristoteles, ifald
Hans Stemme vilde klinge,
Da fik han vel et Degnekald
Og Klokkestreng at ringe.

---

6. Plog, d. e. Plov. — Dejne er: at lægge Dej; bruges stundum i daglig Tale, som her, med et fjærnere Objekt, eller isteden for: ælte.

8. Plato og Aristoteles vare to af Grækenlands, og altsaa Oldtidens, største Philosopher.

Klostertjener, en Betjent paa Klosteret eller Communitetet, ved Khvns Universitet.

9. Ja hør, hvad nylig en Person,
En udenlands Magister,
Om vor Recommendation
Og Lands-Academister
Mig i et Selskab høre lod,
Med andet meer mærkværdigt,
Som skar mig i mit Hjerteblod,
Endskjønt det var sandfærdigt.

10. „Ej! sagde han, hvad Under, at
Studering her i Landet
Er saa af Barbari besat
Og ligesom forbandet?
Hvad Under, at man udenlands
Foragter eders Hjerne,
Da man saa sjælden seer en Glands
Fra Nordens lærde Stjerne?

11. Sligt kommer ufeilbarlig an
Paa det, at der ej skjønnes
Hvad Lærdom zirer, og hvordan
Studering bør belønnes,
I det Patronen med sin Haand
Gelejder Betlerbrevet,
Saalænge, som den dumme Aand
Er ej endnu uddrevet.

12. See, noget jeg fortælle maa,
Som uforskammet stinker:
Jeg hørte nylig Under paa
En Deel af eders Sinker,

Af hvilke nogle talte om
At Talmud var en Frue,
Og Alkoran det samme som
Tulband, en tyrkisk Hue.

13. En var en ung Jurist, som lod
Sig mærke, at til andet
Var Grot og Puffendorf ej god
End Tutter, her i Landet.
En for en Mester sig udgav
I Rigs- og Stats-Studering,
Og vidste ej at sige af
Den romerske Regiering.

14. En roste sig af Medicin,
Og holdt sig for at være
Den anden Thomas Bartholin
(De Danskes Ros og Ære),
Da han i Apotheker-Bo
Knap kjendte Kamfers Dyder,
Og vidste ej, hvad quid pro quo
Hos det Slags Folk betyder.

---

12. Tulband d. e. Turban.

13. Hugo Grotius (født i Delft 1583, † 1647) og Samuel Puffendorf (født 1632, † 1670) vare to af det 17de Aarhundredes største Lærde. De vare begge i svensk Tjeneste og have begge skrevet om Folkeretten.

Tutter d. e. Krømmerhuse. Grot og Puffendorf staae da for deres Skrifter. Dog kunde Tut maaskee og betegne Substitut, en underordnet Kirkebetjent.

14. Da, her, som ofte i Falster, for: medens, endskjønt. — Bo d. e. Bod.

15. En anden svor, at en Katholsk,
Saavel som Calviniſten
(Han være Preussisk eller Polsk)
Var ej en ægte Christen.
Kort sagt, de sad og domte som
Rabbiner om Elias,
Som Jøderne, der dromte om
At Cromwell var Messias.

16. Tænk — sagde han — er sligt ej galt
Og Skam paa begge Sider?
Her blev jo ej saa daarlig talt
I Pav Leonis Tider!
Det ellers ondt for dem mig gior,
Som haver Spot af disse,
I det de dem har hjulpet, før
De kjendte dem tilvisse.

17. Det værste var at høre, hvor
De roste deres Varer;
Hvorledes hver sig gjorde stor,
Og andre til Barbarer.
Hvoraf i Stuen blev en Lugt
Som af en Stinke-Potte;
At, hvis man Rog ej havde brugt,
Man snart forgives maatte.

---

16. Her menes vel Leo den 10de, og Navnet staaer i Almindelighed for: i de katholske Tider.
Tilvisse, her: tilfulde, rigtig.

18. Ej! — sagde han, som var en Ven
Af Nordens lærde Ære —
Gid nogen herimod sin Pen
Satirisk vilde skære!" —
Han bad, at jeg for min Person
Dog vilde mig paatage,
Hver slig Client for sin Patron
Og Landet at anklage.

19. Ved denne Bøn jeg Skuldre skød;
Jeg gad ei nogen tugtet,
Da Juvenalis alt var død
Og intet havde frugtet;
Jeg viste ham, at jeg var ej
De Danskes Aretinus,
Og kunde snart gaa samme Vej,
Som fordum Boccalinus.

20. Omsider, for at svare ham
Paa haus fornemste Poster,
At Lærdom er som Lusekram,
Der intet hos os koster,
At Brød uddeles, ligesom
Supplikken har Patroner,
Fremtog jeg en **Forordning** om
Recommendationer.

---

19. Petrus Aretinus (fra Arezzo i Toscana, født 1492, død 1566) var en stor Satyricus — han kaldtes: Fyrsternes Svøbe; Boccalinus, en Romer, der levede i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede, skal være pryglet ihjel for sine Skamskrifter.

20. Her menes den mærkværdige Forordning, af 20 Febr. 1717, om Supplicationer.

21. Jeg bad ham læse dette Ark,
Hvoraf han kunde skjønne
Hvad Dyd der er i vor Monark
Til Dyden at belønne;
Hvor naadig Kongens Tanke er,
Samt varlig og forsigtig;
Hvor gierne han forfremmer hver,
Som haver stræbt oprigtig.

22. „See! — sagde jeg til hannem — hvo
Kan bedre Forskrift give?
En Antoninus kunde jo
Ej mere dydig skrive?
I hvad retsindigt Cancelli
Er nogensteds de Lærdes
Og Godes Trost saa stor, som i
Kong Frederik den Fjerdes?" —

23. Han svarte, at han kjendte vel
Den fromme Herres Raade
Til at haandhæve Ret og Skjel;
Men at dog tit af Vaade
Formedelst onde Talsmænd man
Uværdig kom til Lykke,
Da Dydens Ild af skident Vand
Sig maatte lade slykke.

---

22. Antoninus den fromme, Kejser i Rom, († 161 Aar efter Christus) fik og fortjente, ved sin Agt for Religion, Love og Mennesker, Hædersnavnet: Menneskenes Fader, og har efterladt sig det Lov, at han udsøgte de værdigste Mænd til at beklæde Statens Embeder.

23. Slykke d. e. slukke.

24. „See — sagde han — naar Kald og slig
Professsion er ledig,
Hvor Halt og Krøbling løber sig
Til Cancelliet svedig;
Hvor der om dette Blomster da
Er saasom Sværm af Bier,
Og hvor man allevegne fra
Til denne Enke frier.

25. Hver, som en bejlende Person,
Opregner sine Gaver;
Hvor mangen Obligation,
Hvor mange Pund han haver.
Men som han forud veed, at de
I Vægten meget fejler,
Saa bruger han en Koblerske,
Og ved en Paaskrift bejler.

26. Da sees en Panegyricus
Som hin hos Claudianum;
Som den, i hvilken Plinius
Berømmer sin Trajanum.
Han males af at være lærd
Og dydig overmaade,
Ja vel saa højt, som nogen, værd
At nyde Kongens Naade.

---

26. Claudianus, en latinsk Digter, skrev, henved 400 Aar efter Christus, ikke uden poetisk Talent, men ligesaa overdreven i sine Lovtaler, som skarp i sin Satire. Plinius den yngre, som var Consul i Rom 100 Aar efter Christi Fødsel, gav et Slags Kongespejl i sin Lovtale over Kejser Trajan.

27. Jeg veed, endskjønt jeg tier stil,
At Hjernen tit er oret,
Og at hans Hoved inden til
Med Kalvekjød er foret,
At det er som en Nøddeskal,
Hvor Ormen kun er inde;
Som Mynt udaf en falsk Metal,
Som Blære fuld af Vinde.

28. Hvad skeer? Det efter Ønske gaar,
Som hans Patron har maget.
Han ja og siden Bryllup faar,
Og Bruden er bedraget.
Tænk — sagde han — er det dog ret,
At sørge saa for Enker?
Sligt Ægteskab jo Dyd og det
Gemene Bedste krænker!" —

29. Som vi saaledes talte bedst,
Da stod der en og lurte,
Og denne udenlandske Gjæst
Saavel som mig adspurgde,
Hvor vi os turde understaa,
Som ringe Standspersoner,
At domme og at tale saa
Om ham og hans Patroner?

30. „Forlad mig, Kjære! — svarte jeg —
Vi talte ej om Dennem;
Men at her praktiseres Ovæg
I Landet tit igjennem.

Vi talte med hinanden om
Hvor meget Fæ her vorer,
Der tærsker ej for Føden, som
De gamle Jøders Orer.

31. Vi talte om, hvad Sygdom her
Ved Baasen somme Tider,
Hvad Pest her gængse er — desværr'! —
Hvorover mange lider,
Og Landets Hjord saa ofte maa
Af udenlandske vrages,
Da skabet Fæ det burde paa
En Mødding at henjages."

32. Han mærkte, hvad min Mening var,
Forvendte Øjesynet
Og Læben bed og Tænder skar,
Slog ned med Ild og Lynet.
Ja, svor ved sine Guder, at
De dette skulde hævne,
Og at de mig udi min Hat
En Fjer ej skulde lævne.

33. Jeg i mit Hjerte ad ham lo,
At han sig kunde harme
Med Smeden udi Epheso
Og for Diana larme.

---

32. Lynet staaer her, og flere Steder hos Falster, ikke med den bestemte Artikel, men er en gammel Form for Lyn.
33. Smeden i Eph. see Apostl. Gjern. 19. 24.

Jeg bad ham tie lidet stil
Den Tid han var saa daarlig,
Og gav mig saa fremdeles til
At tale meer alvorlig.

34. See! — sagde jeg — jeg er ej ræd
For værgeløse Buer.
En Katholik forgjæves med
Sin Helgen mig kun truer.
Jeg frygter ej, at Pavens Band
Skal kunne noget virke
Imod en Lem udaf en sand
Og evangelisk Kirke.

35. Jeg ærer din Patron, den Stund
Han efter Dyden spørger,
Og forud kjender deres Pund,
Som han med Brød forsørger.
Mæcenas agter jeg ved Guld
I en Augusti Rige;
Ja, gid vort hele Land var fuld
Af Mæcenatis Lige!

36. Men du vilt svare mig maaskee,
At hver kan ikke være
Saa god Poet og Lærd, som de,
Mæcenas havde kjære;
At man skal ej forsmaa en Steen
For den ej Jaspis hedder,
At hver Apostel er ej en
St. Povel eller Peder.

37. Ej hvad? Dem taler jeg ej om,
Men Judas den Forræder,
Saa ogsaa om Patroner, som
Paa Dydens Ære træder;
Som tværtimod sin Konges Bud
Recommenderer dennem,
Der Verden uden Hovedbrud
Har sneget sig igiennem.

38. Tænk du, som tit til Lykkens Dør
Har Noglen i din Lomme,
Betænk, om du forsvarlig gjør,
At lade Drog indkomme;
At søge deres Gavn og Tarv,
Som Slegfred-Unger ere? —
Bør ej et ægte Barn i Arv
Prioriteret være?

39. Betænk, om nogen i din Rang
Dig Indpas gjøre vilde,
Hvo veed, om Fruen mangen Gang
Ej før derover ilde?
Mon du ej selv, saavel som hun,
Var ond tilfreds at stille?
Endskjønt jeg saadant kalder kun
En adamitisk Grille.

40. Du mig maaskee vil svare, i
Henseende til Dyder,
Som det gemene Sprog udi
Philosophien lyder:

At Dyden intet har behov,
At den sig selv belønner,
Naar Lykkens og Patroners Lov
Ej paa Meriter skjønner.

41. Ja saadan Trøst er ligesom
Det, Julianus sagde,
Da han de Christnes Ejendom
Og Indkomst odelagde;
Han dette foregav at skee,
Og Lønnen confiskeres,
Fordi der staar om Fattige,
At Himmerig er deres.

42. Nej, Dyden er af den Natur
Som Ilden, at opstige.
Den gjerne vil mod Jern og Mur
Med Alexander krige,
At den og triumfere maa
I Vogn med hans Bedrifter,
Paa Stotter ved hans Side staa
Og i de Lærdes Skrifter.

43. Hjælp derfor du, som hjælpe kan,
Enhver, som Hjælp forskylder;
Hvormed du Navnet paa dit Land
Og paa dig selv forgylder.
Men see! en romersk Herre er
Til evig Tid beskæmmet,
For han de lade Drog især
Til Ære har forfremmet.

44. Xenokrates jo Skændsel har
Af det, at han paamindes
I Polysperchons Brev og Svar
(Som hos Plutarchum findes),
At han sig skulde efterdags
Betænksom tage vare,
Og ei befordre saadant Slags,
Som lod sig ei forsvare.

45. Mærk hvad Theognis den Poet
Har skrevet til Patroner,
At de, alt Venskab uanseet,
Skal sørge for Personer,
Som de har forhen Prøve paa
Af godt Gemyt at være,
At kunne noget forestaa
Til Republikkens Ære.

46. Hver Hedning snart, som noget klog
Og dydig været haver,
Har med Meriter holdet Bog
Og seet paa Sindets Gaver.

---

44. Xenocrates, en Discipel af Plato, og en Philosoph af de strængeste Grundsætninger. Dog lod han sig af falsk Undseelse forlede til at give en Anbefaling, der paadrog ham den her antydede Formaning af Polysperchon, en af Alexander den Stores Generaler og Formynder for dennes Søn. See Plutarch: Om falsk Undseelse, 11te Cap.

45. Theognis, fra Megara, levede noget over 500 Aar før Christi Fødsel. I sine „Formaninger", giver han adskillige Raad, dog har jeg ikke kunnet finde det Sted, Falster synes at sigte til.

Forsigtig haver han udi
Befordrings-Sager skrevet,
Og noje en Horatii
Formaning efterlevet.

47. En Forbon Plato engang skrev
For en, som alle kjendte
Al Ære værd, men dette Brev
Han dog saa varlig endte:
„Jeg intet uden dydigt kan
„Om Cyziceno skrive,
„Men jeg forsikrer ei, at han
„Skal uforandret blive".

48. Augusti Sonner staar der om
At han recommenderte
Dem tit til Folket udi Rom
Imedens han regjerte;
Men altid lagde dette til:
„Hos eder, kjære Venner!
„Jeg godt for dem ei tale vil,
„Hvis de det ei fortjener".

49. Velan, min Hr. Patron, jeg da
Vil haabe ufejlbarlig,
At du ei hjælper til, men fra,
Naar en er uforsvarlig.

---

46. Horatii Formaning findes i hans Breves 1 Bog 18de Ep. 76de Vers.

47. Plato. See Plutarch paa det ovenfor under 44de Strofe anførte Sted, hvor Platos Ord ere disse: „Jeg skriver dig dette om et Menneske d. e. et af Naturen foranderligt Dyr." — Cyzicenus d. e. en fra den Stad Cyzicus i Lilleasien.

48. See Svetonius i Augusti Levnetsbeskrivelse, c. 56.

At du dig siger ude, naar
Et Drog paa Døren banker,
Og hører ei, som den, der gaar
I andre dybe Tanker.

50. Men naar en anden lader til
Opvartning sig anmælde,
Som sig med sin Ansøgning vil
Til din Undsætning hælde,
Da kys ei denne Supplikant
Som en Domitianus,
En Løve, eller Elefant,
Men svar, som en Trajanus.

51. Lad ham ei staa sig krum og lam
I Audiens-Gemakket;
See, dersom du vil høre ham,
Da gior ham Tiden stakket.
Og hold ham desforuden ei
Med Løfter op for længe,
At han igiennem anden Vei
Til Lykken sig kan trænge.

52. Tro mig, jeg dette ei for mig
Og min Person paaminder;
Jeg over Lykken eller dig
Mig ei besværet finder.
Jeg klager ikke, at jeg i
Din Port har slidt min Kappe;
Jeg aldrig har Afguderi
Bedrevet med din Trappe.

53. Jeg aldrig jo bedraget er
Af dine Lofters Mængde;
Thi jeg har altid maalet hver
Af Bredde, Dyb og Længde.
Jeg veed, at naar man derudi
Sin Tilflugt stundum søger,
Da er de, som Catalogi
Og Titlerne paa Bøger.

54. Ja hvad? om du, min Herr Patron!
Mig end lod staa tilbage,
Da er det min Religion
Ej derfor at forsage.
Jeg lever dog fornøjet med
Diogenes i Tonden,
Og ej Barlæi Rettersted
Udvælger mig i Brønden.

55. Hvad, om du en og anden Gang
Endogsaa vilde sætte
Mig ned for dem, som nylig sprang
Fra deres Russe-Hætte?
Jeg sørged mig dog ej ihjel.
Endskjønt jeg ikke nægter,

---

54. Caspar Barlæus, var en latinsk Poet og Prof. i Amsterdam (født 1584, † 1648). Han fandtes død i en Brønd, og man meente, at han selv havde kastet sig i den, af Ærgrelse over at Spanheim havde faaet en større Belønning end han, for et Digt over Prindsen af Oranien.

55. Som sprang fra Russehætte, d. e. som nylig have været Russer — unge Studenter — efter Talemaaden: „at springe fra Beghætten".

At saadan Spot alligevel
Et bravt Gemyt anfægter.

56. Men derimod er mangen en
Saa klejnlig i Gemyttet,
Naar Prisen bliver saa gemeen
Ved Blindebuk udbyttet,
At derved avles i hans Blod
En melankolisk Galde;
At han paa Timen lader Mod
Og al Opmuntring falde.

57. Han utaalmodig og forsagt
Beklager, at desværre
Han Haand paa Bogen haver lagt,
Og ikke tjent en Herre.
At han ej har studeret paa
Et Haandverk, eller andet,
Hvorved han kunde Brødet faa
Og ærlig tjene Landet.

58. Han klager, at hans Avindsmænd
Har hannem eftertragtet,
Han tit beskylder dig, som den
Der haver ham foragtet
Fordi han har Homerum kyst
Og Ciceronem klappet,
At du har aareladt hans Lyst
Og Kraften deraf tappet.

---

56. Latinerne kalde Tungsindighed „den sorte Galde".
58. Kyst d. e. kysset.

59. Han tit undskylder dig igjen
Og klager paa Madame,
At hun er andre gunstig, men
Vil hannem ej annamme;
At hun fortryller hans Credit
Endskjønt hun ham ej kjender,
Ja, at hun underfundig tit
Hans Lykkes Kort forblænder.

60. Han klager, at hun hannem staar
I Lyset bag Tapetet,
At hun med Hovednoglen gaar
Til Pennen og Signetet.
Han ofte sig forundrer paa,
Hvor hun tør være Dommer
I det, som andre bør forstaa
Og hende ej vedkommer.

61. Han gjerne saae, at hun var fra,
Naar du med hannem talte;
Og at hun i sit Kjokken da
Var ude og befalte
Hvad Mad der skulde laves til,
Hvad Steg man skulde vende.
Og gik saa til sin Huus-Postil
Og stigt, som sommer hende.

62. Han mener stigt at gaa i Svang
For Rytte og deslige;

---

59. Fortryller d. e. forhexer.
forblænder staaer her i sin ældre Betydning: forblander.

Ja, at hun dertil mangen Gang
Forføres af sin Pige,
Som han maaskee ei have kan
Den Lykke at behage.
Imidlertid beklager han,
At han maa staa tilbage.

63. Ei, frisk til Mode, Kammerat!
See! Lykken aldrig lider
En bange og forsagt Soldat,
Som uden Hjerte strider,
Som hører Skud og strax vil fly,
For Ild og Lue løbe.
See! hun vil allerhelst sit Bly
I slige Former støbe.

64. Hvo vilde kaste sit Gevær
Mens Haabets Sol er oppe?
Hvo vilde løbe for en Hær
Af hovedløse Kroppe?
Lad Krigen vare nogle Aar;
Men hold dig immer mandig —
Hvad gjælder? Lykken firer, naar
Den seer dig saa bestandig.

65. Hvad gjælder? den dig hjælper frem,
Da mangen raadvild Stakkel
Til Daarekisten følges hjem
At sidde som Spektakkel?
Hold derfor til det sidste ud
Mandhaftig og taalmodig,
Og vid, at det er Æreskud,
Naar Lykken gjør dig blodig.

66. Hvo vilde blevet Admiral
Af Baadsmand eller Skipper,
Udaf en Munk en Cardinal,
En Cantsler af en Piper,
Hvis ikke dennem Haab og Tro
Paa Hænder havde baaret?
Ej frisk! den gamle Lykkens Bro
Er ej endnu afskaaret.

67. Men hør engang, du lade Drog,
Som Herre-Trappen visker,
Som med din Hykle-Mading-Krog
Dit Brød og Velfærd fisker;
Hvor est du dog saa fræk og fri?
Hvo tør du, næsviis Flue,
I Vejen for en flittig Bi
Gaa ind i Herrestue?

68. Hvor tør du vel din Overmand
Supplik i Haanden give,
Som ofte selv Supplikken kan
Ej stile eller skrive?

---

66. Saa almindeligt dette er sagt — hvorved man kan tænke sig flere hollandske Søhelte fra det foregaaende Aarhundrede, — saa maa dog Tanken naturlig snarest være falden paa den et Par Aar før denne Satires Udgivelse afdøde Tordenskjold, ligesom ved Kardinalen paa Alberoni. Carl v. Piper blev af Carl XII fra en underordnet Stats-Embedsmand ophøjet til Rigets Storcantsler og Greve, og var denne Konges højre Haand, indtil han i Slaget ved Pultava faldt i russisk Fangenskab, hvori han døde 1716.

Hvorledes torst du komme frem
Med slige Betler-Palter,
Og ublufærdig ofre dem
Paa store Herrers Alter?

69. Hvor torst du række efter Brod
Med dine skidne Hænder?
Est du ej bange, denne Glod
Dit Navn og Rygte brænder?
Hvor tor dit Hoved kige ud
Og bliver ikke hjemme,
Saalænge det behover Lud
Og sig at lade kæmme?

70. Hvad om Patronen tog dig for
Og dig examinerte?
Om han din Lærdom efter vor
Forordnings Tarf vurderte?
Mon det dig ikke vilde gaa
Som en, der er umyndig,
Som den, der ned fra Skrifte maa
Fordi han er ukyndig?

71. Du gaar imidlertid dog frem
Og lader dig anmælde,
Naar Lejligheden er bequem,
Og see, hvad skal det gjælde,
At jeg dig rigtig sige vil,
Hvad underfundig Maade,
Hvad lønlig Dirk du bruger til
At aabne Herre-Naade!

---

68. Som d. e. Du, som. — Palter, ældre Form for: Psalter.

72. Du om Lakejen først udi
En Borgestue leder,
Hvor du Patronens Liberi
Forkysser og tilbeder.
Du dig for denne gjør gemeen
Endog med Hyklersæder,
Endskjønt han er kun ofte en
Barberer eller Skræder.

73. Jeg taler intet om, hvor tit
Du Pigen og paakalder
Og, for at skaffe dig Credit,
Paa Knæ for hende falder.
Med Hovedet i hendes Skjød
Hos lille Pelle ligger
Og mager dermed, at hun Brod
Til fælles Pose tigger.

74. Hvad skeer? Hun raader dig, at du
Skalt Vers til {Herren / Fruen} skrive,
At {Han / Hun} kan komme dig ihu,
Og du befordret blive.
Du est da ikke heller seen
For du en Strofe henter,
Ihvad den koster end, hos en
Poetisk Marketenter.

---

72. Denne. Det var ikke ualmindeligt i ældre Tider, at der iblandt en stor Herres Huustyende fandtes Haandværkere. „Denne" bliver da at forstaae om Lakejen.

73. Pelle, udentvivl et fingeret Navn for enhver Kammerterne, som Holbergs: Pernille.

75. Med denne seer man dig at staa
Og logre for din Lykke.
Du kommer som en Staadder paa
Et Træbeen eller Krykke.
Du idelig Opvartning gior
Og for Patronen klynker,
Ja, slipper hannem ikke, før
Han over dig sig ynker.

76. Ej! skamme dig, du Snyltegiæst,
Som ikke for en Skilling
Din Gud og Konge tjenlig est,
Og søger dog Bestilling;
Som vover at begjere Løn,
Og ej en Skjerv fortjener;
Som dig ved Trygleri og Bøn
Alene skaffer Venner.

77. Du kommer med Supplik — ja gid
Du denne havde skrevet
I Antonini Pii Tid
Og under Hannem levet!
See, den Patron han havde vel
Dig vant til Kuld og Hede,
Hvis ej, at sulte da ihjel
Udi din lade Rede.

78. Jeg sagde før: Ej skamme Dig!
Men hvo er saa blufærdig,
At han hentyder sligt paa sig?
Hvo holder sig uværdig?

---

77. Antonini Pii. Sml. denne Satires 22de Strofe.

Jeg frygter ikke, at mig skeer
I dette Fald Protester,
Thi hver en Fusker sig anseer
Jo for en dygtig Mester.

Det daarlige Giftermaal. *)

1. At giftes **vel** og gifte sig
Er tvende som ulige;
Det første kan man lykkelig,
Om hvem det træffer, sige;

2. Det andet tit ulige skeer
Og Frieren bedrages,
Helst naar han sig ei foreseer,
Men som i Blinde tager.

3. En neppe med et Øjekast
Sig i en Skjønhed speiler,
For han fornarret i en Hast
Af alle Kræfter beiler.

4. Velan! han faar sin Ville frem
Og mener, at han bringer
En Dydens Engel til sit Hjem,
Som hannem dog mislinger.

5. Saasnart hun faar nu Foden ind
I Mandens Huus, at raade,
Strax ytres hendes onde Sind
Og Daarskab overmaade.

*) Rahbek bemærker, at Thomas Thaarup i sin bekjendte Sang: En Time før Middag o. s. v. følger denne Satire næsten Vers for Vers, nemlig saaledes, som den maatte lyde 100 Aar senere. Nyerup seer derimod Forbilledet til den Thaarupske Sang i Daarens alamod. Leveregl. Str. 63 o. s. v.

6. Snart hun som en Xantippe gaar
Og stedse Manden harmer;
Hun spodsk og underlig sig skaar,
Hun skjelder, bander, larmer.

7. At tage Rok og Teen i Haand
Til nogen Tot at spinde;
At sy og væve Kniplingsbaand,
Som sommer sig en Qvinde;

8. At have Tilsyn, hvor det gaar
I Kokkenet og Kjelder;
Om een ej altfor fuldt op faar,
Og andre det undgjælder —

9. Er slig en Dame altfor svart!
Men hun sit Huus forgietter,
Og tager allerhelst sin Part
I daglige Visitter.

10. Først sover hun til Klokken ni
For hun af Sengen triner,
For Speilet indtil Klokken ti
Beskuer sine Miner.

11. Naar hun er pyntet, drikker The,
Kaffe og Chokolade,
Til Klokken just er elleve,
Saa dækkes Bord og Fade.

12. Omsider Klokken gaar til tre
For Middags-Maaltid endes,
Da maa det uden Ophold skee
At Vognen forespændes;

13. Saa lægger hun Visitter af
Til fulde Midnats-Tide,
Og hvad hun da til sligt udgav,
Faar Manden sidst at vide.

14. Da spilles hurtig Kortenspil,
Labet, Skjervensel, Lanter;
Men Manden sætter Beten til,
Som andre flere Ganter.

15. Saa lever hun i Suus og Duus.
Og maatte her nu sporges,
Hvorledes Manden og hans Huus
Imidlertid forsorges?

16. Actæons Horne hun vel tør
Den gode Mand paasætte,
Som altfor silde saadant spør;
Men staar ej til at rette.

17. Kort sagt, hun agter ham ej stort.
For sildig da fortrydes,
At han sligt Giftermaal har gjort,
Som ej saa let kan brydes.

---

14. Tre forhen meget almindelige Kortspil, som efter at have gaaet den sædvanlige Gang fra de højere til de lavere Klasser, nu ogsaa her ere næsten forsvundne. Labét (la bête) og Lanter erindres nu næsten ene i Talemaaderne „at komme i Labet" og „at spille Lanter med En" d. e. optrække En, have En til Bedste.

En Gante o: en Nar, Taabe.

16. Horne, for Horn, kunde Falster forsvare med Reenbergs Autoritet, hos hvem det findes oftere, f. Ex. poet. Skrift. 1 D. S. 83 og 104, 2 D. S. 269.

18. Imidlertid for Bovendal
Gaar Mandens Gods og Penge.
Da sættes alting ud til fal,
Ja Dynen med af Senge.

19. Paa Sidstningen God-Taar Sindsgodt
Hans Travrighed fordriver,
Indtil han spiller Bankerot
Og reent forarmet bliver.

20. Naar Krybben saa er ganske tom,
At Hestene de bides
Jeg ikke stort vil tale om;
Thi det vel forud vides.

21. Derfor, o Frier! See dig for,
Naar du vil til at giftes,
Den Stund, du haver Valg og Kaar,
At det for snart ej stiftes.

22. Tag den, du veed, der frygter Gud,
Forældrene adlyder,
Som efterkommer deres Bud
Og lægger Vind paa Dyder.

23. Er hun end ej saa stjerneglat,
Da har du dog med Ære
Den, som skal Omhu Dag og Nat
For dig og dine bære.

---

18. Gaar for Bovendal d. e. gaar overstyr ved et flot Levnet. Om Ordet Bovendal har jeg ikke kunnet finde nogen Oplysning. Boven er hollandsk for: over, og v. Aphelen har i sin dansk-tydske Ordbog Talemaaden: „leve boven op, im Saus und Schmaus leben".

Gjerrigheds Afmaling.

For Bugen er det ondt at præke, fordum sagde
En Hedning, og Raison med disse Ord tillagde:
„Thi den ej Øre har"; jeg dette giver Magt,
En Gjerrig holder al Formaning i Foragt.
Med Otterslangen han tilstopper sine Ører,
Saasnart han mod Profit af nogen noget hører.
Hans Bug den er hans Gud, hans Skat hans Himmerig;
Derved han i sit Sind og Skind fornøjer sig.
Hvo tør det sige ham, og Gjerrig hannem nævne,
At han jo bliver vred og lader hannem stævne?
Hvis ej, han med Foragt ham haanligen beleer;
Thi hvilken gjerrig Mand sin egen Lyde seer?
Vil du hans Opponent i denne Handel være,
Han som Respondens skal dig svare: Jeg maa nære
Mig, som jeg bedst forstaar; jeg har Forlov dertil,
Saafremt jeg ikke for en Hedning holdes vil. —
Ret nok! hvo ikke sig og sine, som sig sommer,
Forsørger redelig, om hannem Skriften dømmer
At han en Hedning er, en vantro Sjæl, et Drog;
Men ak! hvor falskelig misbruges dette Sprog!
Thi naar du ikke vil anse din Næstes Skade,
Fra slig Begjerlighed og Rigdoms Lyst aflade,
Hvorved den Armes Brød formindskes Dag fra Dag —
Det er en Gjerrighed og farlig, syndig Sag!

---

21. Anse e: tage Hensyn til, ænse.

Endskjønt du saadant kan med Lov og Ret besmykke,
Og skyde Skylden hen til Øvrigheds Samtykke,
Det ej undskylder dig for Gud. Din Næstes Nød
Vil vorde dig i din Samvittighed et Stød.
Men hvad! — Samvittighed? — saa maatte nogen spørge —
Kan Mammons Trælle for Samvittigheden sørge?
Nej! nej! hvor Hjertet er opfyldt af Gjerrighed,
Man om Samvittighed kun ganske lidet veed.
Men Kjære! hør kun mig! du kan en Skilling give
Til den Nødtrængende, og lade dig indskrive
Udi hans Trygler-Bog; ja, det dig synes brav,
Om du ham rundelig en stor Foræring gav.
Men sig mig derimod, hvor mangen fra sin Bjæring
Du haver kastet ud, som søger nu sin Næring
Ved Betlerstav for en og anden Dør at faa.
Til dig de vide nok det nytter ej at gaa.
Du kan dit Morgensuk og Aftenbønner gjøre,
Og mener dermed Gud til Miskundhed at røre,
At han dig skaffer Brød for dine og for dig —
Velan, jeg lover dig; thi saadant sømmer sig.
Hvad mener du vel Gud paa dine Bønner agter,
Naar du uchristelig med Stoltheds Ord og Fagter
Forsmaar din Næstes Suk? Tænk, at en ringe Træl
For Herrens høje Stol fordømme kan din Sjæl!
Du haver Myndighed, du vil for ingen vige,
Du gjør Alt hvad du vil, og hvo tør dertil sige

---

37. Bjæring o: Bjergning, det, han har bjerget eller indhøstet.
44. Lover o: roser, priser.

At det er ilde gjort? Du sætter fra og til,
Foruden Lov og Dom, ret lige hvem du vil.
Du bryder tit dit Ord, er deraf ingen Slave,
Saafremt du derved kan den mindste Fordel have.
En Spurre finder dog, saavel som Oren, Meen,
Naar han lemlæstet er paa Vinge eller Been.
Din Interesse er din Lov, din Ret, din Glæde;
Hvo derom ikkun veed med noget at fremtræde,
Som haver Vindings Skin, han er din bedste Mand;
Dog ikke længer end Profitten vare kan.
Du laaner alle dem et mildt og naadigt Øre,
Som falske Forslag om Profit dig veed at gjøre.
Men hvo som sligt ej kan, skjønt han dig mener vel
Og ærlig er, ham du foragter uden Skjel.
Nok sagt, at jeg ej skal for nær paa somme støde,
Mig kommer flere Slags af Gjerrige imøde.
Som Dragen siges paa sin hemmelige Skat
Med største Moisomhed at ligge Dag og Nat,
Saa gaar det ogsaa med saa mangen gjerrig Puge,
Han ejer Penge nok, men veed dem ej at bruge;
I Overflødighed han dog er fattig nok,
Men værre faar han sidst i de Fordømtes Flok.
Han som Numidius ej nænner, sig at klæde
I nogen ærlig Dragt, og ej engang tør æde
Sig mæt til Nødtørft, skjønt han ejer Kister fuld
Af Klæder, Penge, Sølv og kostbar myntet Guld.

---

69. Puge (i dette og det 89de Vers) d. s. s. Puger. Saaledes og hos Reenberg, poet. Skrift. 2. D. S. 13.
„En gjerrig Puges Kontrafej".

73. Numidius (Ummidius), see Horatses 1ste Bogs 1ste Sat. v. 95.

Som Tantalus udi sin Torst forgjæves higer
At kunne Vandet naa, som for hans Mund undviger,
Han gaber idelig derefter, dog ei naar,
Hvor nær det ham end er for Munden, mindste Taar:
Saa sidder denne midt i Rigdoms Flod og Kilde;
Selv faar han intet, og en anden under ilde.
Gud naade den, som skal til hannem have Trang!
Han maatte heller gaa en anden mosfom Gang.
Som Sparebossen maa i Stykker slaas og brydes,
For den forvarte Skat deraf til Brug kan nydes,
Og Svinet nytter ei den allermindste Ting,
For det paa Slagterbænk bekommer Dodsens Sting;
Saa er det ogsaa med en slig paaholden Puge:
Naar han er død, da veed hans Arving det at bruge,
Som hin ei nænte, sig at æde mæt udaf,
Og neppe takker ham engang udi hans Grav.
En anden sætter ud paa Ager sine Penge,
Tredobbelt Rente faar af dem, som til ham trænge,
Ja firedobbelt Pant han tage tør derpaa,
Og sætte visse Tid, hvis det ei sælges maa.
Den Fattige han som Kaninen underminer,
Med sin forborgen Kunst ham langsomt skær og piner;

---

77. Tantalus skal have været en Konge i Lilleasien, som for sine Misgjerningers Skyld i Underverdenen maatte staae i Vand til Hagen, og stedse tørste og hungre, fordi Vandet, saavelsom Frugterne paa det over ham udhængende Træ, stedse veg tilbage, naar han snappede eller greb derefter.

96. Hvis o: inden hvilken, til hvilken.

Dog under dette Skin: „han Villighed beteer".
Ah! Gud forbarme sig, hvad Villighed her skeer!
En Igel suger Blod indtil han fuld neddratter;
Men denne skær til Been og Marv paa hvem han fatter.
Han bliver aldrig fuld, ej heller nok han faar,
Saa længe, som der er tilovers mindste Taar.
En sig af Fattiges, af Kirkers, Skolers Renter
Beriger, og Profit fra alle Kanter henter.
Selv klæder han sig prunk, men ej formaar en Palt
Til det gemene Gavn, naar det om noget gjaldt.
En Kirke kan han nok med Kalk og Steen staffere,
Ej spare Flid derpaa med et og andet mere;
Men det Guds Tempel, som hans Næste er, jeg veed
Han tit ej skammer sig med Vold at rive ned.
End du som er betro't, et Embed at betjene,
Og haver gjort din Ed, det redelig at mene
Med Guds og Kongens Bud, og dog saa svigefuld
Forvender Retten tit for Penge, Solv og Guld;
Den krumme fyldte Haand gjør tit en naadig Dommer,
Derover fattig Mand tilkort i Retten kommer:
For hvert dit Øje naar man holder en Dukat,
Saa er du, seendes, en stokkeblind Krabat.
Ja du, som Vægt og Maal svigagteligen bruger,
Gjør Tønden viid og bred, og Kornet deri knuger;
Den Fattig' maaler fra vel snart den fjerde Deel,
Og yder ud igjen det halve for en heel —
O falske Mammons Træl! selv Satans Dragedukke,
Som mangen fattig Mand har kommet til at sukke!

Din Uforskammenhed med altfor stor Profit
Har mangen ærlig Mand sat udi Miskredit.
Huusfogden har dig lært et X for V at tage
Og af din Herres Meel at mele digt din Kage;
Dig af hans Olie at gjøre fed og rig;
Men hvordan lykkes dig omsider saadan Svig?
Den geistlig' Stand — gid jeg undskylde hende kunde,
Som dog undgjælder nok for mange Klaffermunde,
Ja mest foruden Sag . . . Dog gaar her det i Svang,
Som hver retsindig Præst bejamrer mangen Gang.
En Boffels-Ore tit for Herrens Alter tjener,
Som sin betroed Hjord det ikke bedre mener
End Lejesvenden; naar han kun sin Indkomst faar,
Det gjælder ham ei stort, hvor det med Hjorden gaar.
Med Balam Peors Søn Forargelse han kaster
For Israel, og gjør det, han hos andre laster.
Hans Gjerrighed er der slet ingen Ende paa,
Og ingen slem Profit forbi han lader gaa.
Du, du, som andre bør fra Gjerrighed afraade,
Og holder selv deri ei Ende eller Maade,
O skamme dig, at du tør paa et helligt Sted
Anmode Folk om det, din Indkomst kommer ved!
Gud veed, jeg heller tav og dæmped deres Munde,
Som mangen ærlig Præst sit ærlig' Brød misunde
Og det for ham beskær. Du det, og flere, gjør
Med eders Gjerrighed, at Manden ilde hør'.

---

135. Sag, Aarsag, Skyld.

141. Balam: her er nok en Forvexling af Balam (Bileam) Beors Søn og Baal Peors Søn, om hvilken sidste see 4 Mosb. 25. 3. og Josvæ B. 22. 17.

Men viis mig nogen Mand blandt Høje eller Lave,
Hvor man Exempler ej paa Gjerrighed kan have!
Dog er det ikke mit **Propos**, hver Mand især
At røre ved; thi da jeg mange kom for nær.
En Definition jeg agter kun at gjøre
Paa denne Last, saafremt jeg kunde den udføre.
Hun efter Pauli Ord er visselig en Rod
Til alt det ondt, som er Gud og hans Bud imod;
Et Kildevæld, hvoraf udflyder alle Lyder;
En Pestilens, hvorved befænges alle Dyder;
En Fangekrog, et Garn, som Satan fisker med
Og skiber Sjæle bort til Helvede afsted.
Hvad gjør, at mangen en sit Haab til Gud forlader —
Da Guldet er hans Gud, og Djævelen hans Fader —
At Meened gaar i Svang? Det gjør jo denne Rod,
Som al Guds Kjærlighed og Frygt er tværtimod.
Den store Misbrug, at Sabbathen ikke holdes,
Det jo ved Gjerrighed og Rigdoms Lyst forvoldes.
Den gjør, at Ordets Fynd og dyrebare Saft
Kan ikke Rødder slaa, men mister al sin Kraft.
En Fader ofte for sit Barn tilbageholder
Hans Skolelon og meer, hvormed han selv forvolder,
At Drengen bliver Skarn, og ingen Ting forstaar,
Naar han sin Arvepart engang i Hænder faar.
Gjør Gjerrighed ej det, at Barnet baade Fader
Og Moder mangen Gang forbander og forlader?
At Sonnegvinden sig mod Mandens Moder teer
Opsætsig? Saadant af de Gamle tit og skeer.
At Undersaatten mod sin Øvrighed opkneisser,
At Tjeneren imod sin Herre sig opreiser,

At Herren ikke gjor mod Tjeneren sin Pligt,
Hvo veed at Gjerrighed ej Aarsag er til sligt?
Hvad kommer Krig afsted imellem Potentater?
Hvad holder Mytteri ved borgerlige Stater?
Hvad Aarsag er til Had, til Avind, Misforstand,
Til Slagsmaal, Trætte, Mord imellem Mand og Mand?
At Horen sætter ud sin Krop til fals og Leje,
At Tyven bryder ind i andre Folkes Eje,
At Svig, Praktikker, Vold mod Billighed og Ret
Tildrages idelig: hvad er vel Skyld i det?
At en til Tinge gaar, falsk Vidnesbyrd at gjore,
Og dertil lader sig for Pengelon forføre,
En anden gjor udi sin egen Sag en Ed,
At kunne vende Ret imod Samvittighed —
Sligt Gjerrighed Alt gjor. Jeg kunde mere skrive;
Men Resten vil jeg til en anden overgive.
Jeg takker Gud, at han mig fri'r fra denne Last,
Og slutter saa mit Vers hermed i skyndig Hast.

---

186. Borgerlige Stater d. e. Republikker, Demokratier.

Verden som et Dolhuus *)
afdeelt
i sine besynderlige Værelser.

1. Man seer i alt Naturens Land,
Hvor Phantasiens Stjerne
Med sin Gevalt og Virkning kan
Forhere Folkes Hjerne;
Hvor deres Hoved-Sejerverk
Kan lade sig forrykke;
Hvor en Indbildning hæfter stærk
Som Stil i Kobberstykke.

2. See! gaar man til et Dolhuus, da
Er der jo en og anden,

*) Ogsaa i Holbergs Satirer forekommer Udtrykket „Verdens Dulhuus", hvad vi nu kalde „Daarekiste". I sine Amoen. phil. Tom. II. (udkommen 1731) S. 83, giver Falster en Udsigt over denne Satires Indhold, som han siger at have inddeelt i 10 Kamre, der skulde indbefatte Daarer af enhver Alder, Stand og Kjøn. Det er mærkeligt, at i den trykte savnes ganske et af disse (imellem den tryktes 5te og 6te), som indtoges af en Krigsmand eller storpralende Soldat, der kaldte sig et Dødens Sendebud, for hvis Navn og Glavind den hele Verden skjælver og bæver — samt at det første indesluttede en uartig og ulydig Dreng; det andet en barnagtig Romanheltinde. Ved at tage de barnagtige Træk fra denne Charakter og lægge dem til den første, som han har omdannet til en lille Pige, har Forfatteren udentvivl givet sine Charakterer større Consistents. Disse Forandringer vise, at Satiren har faaet en Omarbejdelse inden den blev trykt, en i flere Henseender interessant Omstændighed.

Som Griller haver jaget fra
Fornuften og Forstanden:
Af hvilke en gaar derud paa,
At Næsen er en Sabel,
Hvorfor han beder Folk at gaa
Af Vejen for sin Snabel;

3. En mener, at han er af Blaar,
Og snart en Ild kan tænde,
Hvorover han og løber, naar
Han seer et Lys at brænde.
En gaar og leer udi sit Sind,
Som den, der sig kan gjøre
Usynlig og kan komme ind
Igjennem lukte Døre.

4. En synes, at han haver Horn,
Hvorover han vil stange:
En, at han er et Hvedekorn,
Hvorfor han bliver bange
Saasnart som han fornemmer til
En Fugl, ham nær at være,
I Mening, at den hannem vil
Opsluge og fortære.

5. Langt fra, at jeg ad disse leer,
Jeg mere ynker dennem!
Men naar jeg udi Tanker seer
Vor Verdens Bors igjennem,

---

4. I Udgaven af 1736 og 1751 læses: „Derfor han bliver bange".

Der som et Dolhuus er besat
Af kloge Grillenfænger,
Da er det mig umuligt, at
Jeg mig kan bare længer.

6. Kig, kjære Landsmand, ind engang
Til Verdens Huusgesinde!
Du efter Alder, Stand og Rang
Skal tælle da derinde
Saa mange Gjække rundenom,
Som Mennesker tillige;
Saa mange Daarekister, som
Gemakker, tør jeg sige.

7. Pik paa den allerførste Dør,
Der møder dig en Liden,
Som ej er vant fra Vuggen, før
For fem à sex Aar siden:
Som neppe ligger tør endnu,
Og mener sig dog moren
Til Brudesengens Bislulu
Fra Riis at være voren.

8. Hun holder nok af Børneværk,
Af Bakkelse og Sukker;
Hun syer Adrienne, Særk
Og sligt til sine Dukker;
Men vogt, at du dig ikke dog
Med Børnesnak udlader,
Thi hun sig holder mere klog
End Moder eller Fader.

---

7. Første Kammer, Str. 7—15 v. 4, Pigebarnet.

9. Med Rakken hun ad dennem slaar
Og gamle Gjække kalder;
„Thi — siger hun — min Fader gaar
I Barndom udaf Alder,
Vanvittig, taab'lig, gammeldags.
Min Moder er og næsten
En Dito udaf samme Slags
Og duer ej for Resten.

10. Hvad, om de kom paa Auction?
Hvem mon der skulde byde
En Skilling meer for hver Person
End for en Hest med Lyde?
Hvad, om man vilde min Forstand
Paa Vægt hos deres lægge?
Mon ikke baade hun og han
Blev gjort til Skamme begge?

11. Hvad regner jeg det fjerde Bud
I Katechismusbogen?
Jeg hverken lider Hovedbrud
Af Luther eller nogen.
Lad Born bekymre sig om sligt!
Jeg har for lang Tid siden
Gjort nok udaf min Bornepligt,
Da jeg endnu var liden.

12. Min Fader og min Moder tor
Jeg meer ej ved at hædre
Som andre Kællingunger gjor;
Nej, det forstaar jeg bedre.

De dermed nok kan liste sig,
At jeg dem er beskæret,
Og at Naturen dem med mig
Velsignet har og æret.

13. For min Skyld Mandspersonerne
Sig i vort Huus forgaber;
For min Skyld udi Kirken de
Ved Stolen staar og skraber.
For min Skyld tager de til Hat
Og os beviser Ære;
Thi hver af dennem haaber, at
Han Svigerson skal være." —

14. Vend Ryggen. Thi du mærker her
Hvad Klokken den er slaget,
At Glutten af Indbildning er
Forgjort, og oppedaget,
Fordi de gamle Gjække ei
Har straffet hendes Væsen;
Ej hende ført paa bedre Vej
Og lagt en Ring i Næsen.

15. See disse an, hvor lober de
Og korser, naar hun gaber!
Dog nej! Det er kun Skam, at see
Paa disse Kælling-Aber.

---

14. Oppedaget d. e. opdaget, hvilket her vel ikke vil sige andet end røbet, nemlig at være „forgjort". „Fordi" refererer sig da til det sidstnævnte Ord, og ikke til „oppedaget".

Gak fort til næste Cabinet.
Der finder du en Lea,
Som mener sig at være ret
Den skjønne Galathea.

16. Slig Grille er hun kommen i
Fordi en Dientjener,
Som gaar paa Kap og Fiskeri,
At fange Forklæd=Venner,
Har svoret paa for hende, at
Ej Jupiters Alkmene
Var nær saa hvid, saa rød og glat,
Som denne hans Helene.

17. For Alting gode Miner hold,
Naar hun sig selv betragter,
Naar hun gior Fryndser, Læg og Fold
Paa alle hendes Fagter,
Især paa hendes Mund, at den
Er lig en Pibekrave,
Saa du maa tænke: Hillemænd!
Nu gaar den reent af Lave!

---

15. Andet Kammer, Str. 15 v. 5 — Str. 21, Romanheltinden.

Lea var ikke smuk (som kan sluttes af 1 Mosеb. c. 29 v. 17), derimod have vore ældre Digtere, især Bording, højligen berømt den „skjønne Galatheas" Dejlighed.

16. Paa Kap d. e. paa Kaperi. — Forklæd=Venner, som bære Forklæde, d. e. Fruentimmer. — Jupiters Elskovshandel med Alkmene var paa Falsters Tid vel kjendt af Molieres paa dansk oversatte Amfitruo.

17. Hendes for sin, cfr. Str. 56 og Den utid. Rangsyge, Str. 8.

18. Vær ærbar, naar hun sporger dig,
Hvad ny Roman du kjender?
Thi al sin Læsning hun paa slig
Studering kun anvender.
Hun dig om hver en Martyr veed
At sige hele Sider,
Som haver lidt for Kjærlighed
Fra de trojanske Tider.

19. Slaa Hænder sammen, og tilbed
I hende Lykkens Gaver,
At hun saa stor en Dejlighed
Til Medgift faaet haver.
Thi see, blandt Prædikanter hun
Særdeles den fordrager,
Der hendes Skabnings-Monster kun
Til Text og Indgang tager.

20. Nok sagt, lad hende fare saa;
Dog først begier af hende,
At du den Ære have maa
Og hendes Broder kjende:
Hun raaber strax: „Hr. Josef, kom,
Her er en Stjernekiger
Fra Østerland, som sporger om
Hvad godt min Broder siger".

21. Herr Josef kommer da her frem
Som af en Fruerstue,
I sine Øjen angenem,
At lade sig beskue.

---

21. Tredie Kammer, Str. 21–25, Junkeren.

Forgyldt med en og anden Ring
Fra Fruentimmers Hænder,
Og med Faveur=Baand rundt omkring
Besat i alle Ender.

22. Du fra de Persers Dronning da
Ham med en Hilsen ærer,
Som hans Portræt med Længsel fra
Hans smukke Haand begjærer;
Som ønsker, om det kunde skee,
I hendes Kammer=Bolig
Originalen selv at see,
Og dø desmere rolig.

23. Han spørger strax, om du forstaar
Nativitet at stille?
Med hvad for Held du hannem spaar
Sit Velfærds=Kort at spille;
Om han, som af Naturen er
Et Kunst= og Mester=Stykke,
Skal ikke overgaa enhver
Til Hove udi Lykke?

24. Siig jo, og bild ham ind, at han
Som Jomfru=Kammerjunker
Skal blive til en mægtig Mand;
Thi see, i Haabet prunker

---

21. Faveurbaand, Faveurs, d. e. smale Silkebaand, udentvivl d. s. s. „Favoriter" i Holbergs Julestue 5te Sc. Der er det en Fruentimmerpynt, men vor Josef kommer jo og „som af en Fruerstue".

Han med den gyldne Elefant,
Og synes blandt de Høje
At skinne som en Diamant
I hele Rigets Øje.

25. Han Josef kalder sig, den Nar,
Og mener, hver en Frue
Er hans Madame Potiphar,
Som ham kun faar at skue.
Om Folk han drømmer, som om Ax,
Der sig for hannem bøjer:
Han lover dem Befordring strax,
Naar Kongen ham ophøjer.

26. Gjør Afskeds-Kompliment, og gak
Fra denne Grillenfænger
Til næste Nabo, hvis Gemak
Af Skilderier hænger
Saa fuldt, som Lusetorvet er
Af Huer, Strømper, Kapper,
Af Burer, Skjorter, Klædninger,
Og andre gamle Lapper.

27. Det første, han dig spørger ad,
Er, efter hvem i Daaben
Du est opnævnet? Item, hvad
Du fører i dit Vaaben?

---

25. Gyldne Elefant:

— — „Den Helt
Til Ridder prægtelig af Kongen slagen er,
Og gyldne Elefant paa Bryst med Ære bær".

Bordings poet. Skrift. 2 D. S. 22.

26. Fjerde Kammer, Str. 26—33, Adelsmanden.

Om din Tip-Oldefader var
En Ore eller Ugle?
Hvad Tegn han udi Skjoldet bar
Af Fiske eller Fugle?

28. Ved dette Spørgsmaal dristig vær,
Og svar med stille Lader:
At Doktor Morten Luther er
Din første Stammefader,
Samt at din egen Fader bar
Sant Peders Nøgel-Orden;
At han en Landsbyhyrde var
Og vogted Kirke-Hjorden;

29. Da skal du see, hvorledes han
Skal harke, gjø og spytte,
Hvor lidt han skal om geistlig Stand
Og dens Studering skøtte.
Hvor han skal lee ad Messeskørk
Og Pibekravens Folder,
Som han kun for et Spilleværk
Mod sine Aner holder.

---

27. Det slaaer vel ikke feil, at mangen en højadelig Pode har fundet sig og sin Familie truffet af Snerterne i denne og følgende Strofer. Dog vil man ligesaa lidet her, som i Almindelighed ellers, kunne beskylde Digteren for, at han sigter til enkelte Personer. Derfor kan der heller ikke udledes noget af de antydede Vaabenmærker. Tværtimod tør det, at en af den Tids mægtigste Familier, Plesserne, har en Ore i Vaabnet, — og der er ikke den fjærneste Grund til at antage, at Falster har villet stikle paa dem — vidne om at han, som Holberg:

„Skyder udi fleng, især paa ingen sigter".

30. Taalmodig skal du herved staa
Samt krumme dig og skrabe,
Og med en dyb Forundring paa
Hans Contrafejer gabe.
Star han dig da fortæller om
Hvor de har tjent i Hoffer,
At den og den af Bejren kom
Herind med med Kong Kristoffer.

31. Giv Agt, naar han sit Folkefærd
Saaledes gaar igjennem,
Hvordan han springer hist og her
Forbi en Deel af dennem,
Der synes ham som Klakker i
Hans Stammebog at være,
Den ene for Forræderi,
Den anden for Vanære.

32. Du ikke destomindre ham
Lykkalig dog skal prise,
Som har saa rar Forfædre-Kram
Udi sin Bo at vise.
Endskjont en Deel alligevel
Drog om og bad for Føde,
En Deel sig aad og drak ihjel
Og sudlervuren døde.

---

30. Christopher af Bayren bragte, som bekjendt, en heel Hob tydsk Adel ind i Landet, og var i saa Henseende for os, hvad William Conquestor var for England.

32. Sudlervuren er smudsig. Reenberg, i poet. Skrifter, 1 D. S. 302, har: suttelvurren.

33. Men vid, at naar han peger paa
Sit eget sidste Stykke,
Du da tillige prise maa
Hans Oldefædres Lykke,
Som ham i deres Afkom har,
Saa ypperlig en Herre
(Da ingen dog af dennem var
Saa slet, han jo er værre)!

34. Hold dermed op, og hannem tak
Fordi han saa anviste
Dig i sit Stammehuus, og gak
Til næste Daarekiste.
Der sidder en Philosophus,
Som mener vist, at Bayle
Er faren samt Salmasius
I ham med deres Sjæle.

35. Fra Sultan og fra Tartar-Cham
Du hilser ham tillige,

---

34. Femte Kammer, Str. 34—46, Videnskabsmanden.
P. Bayle, født i Frankrig 1647, gik i Genf over til den reformerte Religion, var Professor i Holland, og døde 1706, en af Verdens største Critikere.
Claud. Salmasius (født 1588, † 1653) Professor i Lejden, til sin Tid en af Europas meest anseete Lærde.

35. — „vreden Tartar-Cham
Som derved ilde seer, skal fange Meen og Skam."
Bordings poet. Skrift. 2 D. S. 60.
„Det store Tartari, hvis Regent er den store Cham."
Lürdorph til Neenb. poet. Skrift. 1 D. S. 50.
At man udledede Ordet fra Noas Søn Cham, kan sluttes af Taksigelsesbrevet til Gabel, 30te Linie:
En Blaamand seer jeg gaa ved Sems og Japhets Side,
En Cham, en Tartar-Cham —

Som om hans Lærdom og om ham
Har hørt saameget sige.
Du fra den store Keiser i
Marokko ham forkynder,
Hvor højt endog et Barbari
Hans store Viisdom ynder.

36. Alt dette tager han imod
Og mener, at man kjender
Hans lærde Navn ved Nigerflod
Og alle Verdens Ender;
Da han dog knap en Fjerdingvej
Er udenfor sit Rige
Bekjendt, ja tit hans Landsmænd ej
Af hannem veed at sige.

37. Hvad skeer? Han strax dig forer i
Sin lærde Skriverstue,
At du hans Skrifters Cancelli
Skal med Forundring skue:
Men vogt, at du ej spørger til
Borrichius og flere;
Thi i den lærde Verden vil
Han som Monark regiere.

38. Han viser dig og til et Sted,
At see hans Disputatser,
Endskjønt de ere pyntet med
Æsopiske Plumadser;

---

37. Borrichius, Ole Borch, der er nævnt i den daarl. Udenlandsrejse, Str. 48.

At Aristippus, hvis han kom
I Færd at gaa i Rette
Med dem, han rigtig spurgde om:
„Hvor har du stjaalet dette?"

39. Men du skal lade, som du har
Ej kjendt endnu til Dato
Saa skjønne Skrifter og saa rar
En europæisk Plato.
Da klør du Øret allerbedst
Med slige falske Toner,
Da kommer han herfrem dernæst
Med sine Orationer.

40. Dem læser han da op for dig,
Og sporger, om du sandser
Og mærker, hvor han idelig
Er fuld af Elegantser;
Hvor Stilen vel er overlagt
Med Fraser, og deslige;
Hvor alting saa bequemt er sagt
Som nogen kunde sige?

41. Du svarer ja, og tvivler paa
At Cicero vel kunde
Orationer skrive saa
Og slig en Stil udgrunde:

---

38. Aristippus, en af Sokrates's Disciple, Stifter af den cyrenæiske Sect.
40. Overlagt, d. e. belagt, udprydet.

Endskjønt du veed, at det kun er
Udskreven af Cunæus,
Af Lipsius, af Scaliger,
Af Reuhus og Barlæus.

42. For Resten han sit Magasin
Af Manuscripta priser,
Endskjønt de neppe et Qvintin
Er bedre end Aviser
Og tolv Aars gammel Almanak;
At, om de trykte bleve,
De da til Ild udi Tobak
Blev brugt som andre Breve.

43. Holla! for Alting ej forgjet
At bede ham indstændig
Om nogle af hans Vers som det,
Der er dig højt nødvendig:
Strax han dit Skib i Læstertal
Med Exemplarer lader,
Som du til Folk udlosse skal
Paa Stræder og paa Gader.

---

41. Alle disse Lærde have skrevet latinske Taler, skjønt af forskjelligt Værd. Petr. Cunæus levede fra 1586 til 1638, og var Professor i Lejden; Justus Lipsius (født 1547, død 1606) en af sin Tids største Lærde, berømmes for sine Taler. Navnet Scaliger have to store Lærde gjort udødeligt. Her menes nok Faderen, Jul. Cæsar, en Italiæner af Fødsel, som døde 1558. Reuhus var en hollandsk Philolog, som levede i det 17de Aarh. Om Barlæus see Den uforsvarl. Recomm. 54.

44. Fortæl derhos, hvor dyrebar
Du hører dem skattere,
Saa Kingo selv er ikke rar
Og udi Moden mere.
Strar gjør han sig Forsikring paa
At Maane, Sol og Stjerne
Har aldrig kunnet bryde saa
Vor Tyge Brahes Hjerne.

45. Han synes, at med Lyst enhver
Bør læse dem igjennem,
Da de dog støder hist og her,
Og Vejene i dennem
Er værre end den lange Bro
For Heste, som er lade,
Om Vinterdag ved Ringsted-Kro
Og Avedøre-Gade.

46. Naar denne Grovsmed haver dig
Nu viist sin Værksteds-Stue;
Naar han har ladet baade sig
Og alt sit Tøj beskue;
Naar du est kjed af denne Snak
Og charlatanske Bjælde,
Da gak til nærmeste Gemak
Og lad dig der anmælde.

47. Der sidder En, som holder i
Sin Tanke og Forklaring

---

45. Igjennem Avedøre gik den gamle Kjøgevej.
47. Sjette Kammer, Str. 47–53, Stormanden.

Sig for det store Dyr udi
St. Hanses Aabenbaring,
Der Hals og Been kan slaa itu
Paa dig og dine Lige,
Fordi han noget meer end du
Til Hove har at sige.

48. Ydmyg dig her, og derhos see,
At du ham ei forringer
Hans Raade-Titel (dog maaskee
Almægtig bedre klinger);
Thi viid, at med Kong Cyrus i
Forvandskab han sig regner,
Og af det femte Monarki
Sig Herrenavn tilregner.

49. Han af Opvartning gjor sig til,
At alle ham tilbeder,
At alle ham behage vil,
Og til Patron udleder.
At hannem daglig hænger paa
Tre, fire Regimenter
Saavel af store, som af smaa
Afgudiske Clienter.

---

47. Det store Dyr, see Joh. Aabenb. c. 13.

48. Ældre Historikere, saavel som den ukyndige Mængde antoge 4 saakaldte Hoved-Monarkier i Historien, nemlig: det assyriske, persiske, græske og romerske, hvilket sidste meentes endnu at bestaae i det tydske Kejserdømme. Den, der ponsede paa at oprette et 5te Monarki — hvilket man iøvrigt troede at Ludvig den XIV havde ifinde —, maatte være en stor Grillefænger. Sml. Holbergs Republiqven, 2 Act. 1 Sc. „Erfaring viser, at Verden haver saadan Forraad af høj- og velbaarne Tosser, at man deraf kunde oprette et 5te Monarki".

50. Han roser af, at han saa svar
Og overflodig Næring
Af Dedicationer har,
Af Vers og af Foræring,
At dersom Folk, som sælger The,
Rosiner og deslige,
Saa megen Tillob havde, de
Da hastig bleve rige.

51. Alt dette skalt du høre an
Som Svaghed af den stærke
Og mægtige Client-Tyran,
Og dig ej lade mærke
At det engang kan gaa ham i
Hans høje Magt omsider,
Som Belisarius udi
Justiniani Tider.

52. Hvad da? — Saa løber baade du
Og andre fra hans Døre:
Saa kommes han ej meer ihu;
Saa er hans Hof ej større
End Gortzes udi hans Arrest.
Og saa bestaar hans Venner
Alene af en Snyltegjæst,
En Kudsk og Kammertjener.

---

52. Den rænkefulde Baron Gortz, holsteensk Minister og siden Carl den Tolvtes Raadgiver, blev efter denne Konges Død fængslet, og henrettet i Stokholm.

53. Tys! lad ham i hans Phantasi
Kun have meer at sige
End nogen Primas Regni i
Det polske Kongerige;
Men naar du dig har staaet træt,
Og dine Øren skammer
Sig ved at høre meer af det,
Da gak til næste Kammer.

54. Du paa en Trefod finder der
En selvklog modig Stakkel,
Som sig indbilder, at han er
Apollinis Orakel,
Og at han af Naturen har
Privilegeret Naade,
I alle Ting med kloge Svar
Guddommelig at raade.

55. See! vilt du føle Pulsen ret
Paa hans Forstand og Hjerne,
Da priis dig lykkelig i det
At du saa høj en Stjerne
Paa Himlen haver, at du den
Kan see, som ej har Lige,
Hvis Viisdom haver mere, end
Kong Salomons at sige.

---

53. Primas Regni var Erkebiskoppen af Gnesen, der ikke alene havde at byde over det hele polske Clerisi, men ogsaa bestemte Tid og Sted til Kongevalg, udraabte og kronede Kongen o. s. v.

54. Syvende Kammer, Str. 54—65, Orakelet. Apollo, Spaadommens Gud, som havde sit fornemste Tempel og Orakel i Staden Delfi i Grækenland.

56. Paa Timen loser han for hans
Indbildnings Gjækkepose,
Og fanger an, af sin Forstands
Oplysning sig at rose.
Hvad Sværm, fordi han er saa viis,
Han har om sine Døre,
At hos Fleury udi Paris
Den kan ej være større.

57. Han anker paa, at Kongen, for
Han noget Verk fuldfører,
Han da ej ham den Ære gjør
Og hans Betænkning hører.
Han vil i alle Folkes Port
En Posekiger være,
To Burer kan ej blive gjort,
At han dem jo vil skære.

58. Bring ham paa Snak om Czaren, see
Han siger strax sin Mening,
Hvor Assov faldt til Tyrkerne
Ved daarlig Fredsforening;
At, hvis han havde været med,
Han da saa ubesindig
Ej havde sluppet sligt afsted;
Men været meer spidsfindig.

---

56. Cardinal Fleury, Ludvig den 15des vise Minister.
57. Han anker. Udgaven af 1751 har det rigtige: hand; de øvrige: hvad anker, hvad Anker.
58. Czaren, Peter den store, maatte i Freden til Hussi, 1711, tilbagegive Tyrkerne Staden Assov, som han tidligere fra dem havde erobret.

59. Om Marlborough saavel som om
Eugenius han taler
Og dømmer misfornøjet, som
Om halve Generaler.
At, hvis man Fuldmagt havde ham
Betro't fra Østerrige,
Da skulde Tyrken faaet Skam
Og Frankerig tillige.

60. Hvad Kirkestaten sig angaar,
Da undrer han ej mere,
End at den gode Bisp forstaar
Ej bedre at regjere
En gejstlig Stiftets Underdan,
En uregjerlig Lector,
En halvgal Provst og Capellan,
En overgiven Rector.

61. Ved By- og Lands- og Herreds-Ting
Han dette ene roser
(Og Advokater kjør i Ring
Og spiller Bold med Skoser),
At Dommere saa kunstig veed
I Retten at lavere
For Venskabs Skyld, for Gavmildhed,
Og andet saadant mere.

62. For Resten er hans Phantasi
Ej vel tilfreds med noget,
At Lov og Ret, at Politi
Og alting jo er kroget.

At So- og Land-Etaten jo
Paa bedre Fodder stode,
Hvis Kongen vilde ham betro
Sin Krigshær og sin Flode.

63. Imedens han saaledes nu
Mod hele Verden praler,
Da vogt for alle Ting, at du
Ej leer, ej heller taler,
Hvormed du ligesom kan slaa
Ham paa hans Mund og Øre.
Thi see, han Ordet ene paa
Sin Prækestol vil føre.

64. Lad ham kun være i den Tro,
At fremfor nogen anden
Naturen ham har givet to
Talenter i Forstanden;
At han, som en Chineser, meer
Og bedre med sin ene
End nogen Europæer seer
Med begge Øjenstene.

65. Lad hannem dadle i Forstand
De bedste Kardinaler;
Alexivitz, Louis le Grand
Og alle Generaler,
Han er dog gal, ihvad du gjør.
Lad hannem derfor fare,
Og gak til næste Kammerdør,
Til Spørgsmaal der at svare.

---

65. Alexivitz er Peter den Store; Louis le Grand, Ludvig den Fjortende.

66. Der sidder en med hvide Haar
Paa Lænestol og Skammel,
Som henved firsindstyve Aar
Er allerede gammel.
Som tykkes sig at have saa
Fremdraget sine Dage,
At han til Himmels burde paa
Eliæ Vogn at age.

67. Den Berlenburgske Bibel har
Han liggende ved Haanden,
Som er ham mere dyrebar
Af Tolken end af Aanden.
Han sig i intet skyldig veed,
Hvorfor han alle Tider
Om Titel udaf Helligheed
Med Pharisæer strider.

68. Han dig forsikrer, at han ei
Har seet sin Næste trænge,
Før han ham paa den halve Vei
Imode gik med Penge.
Men viid, at hvor han laante hen,
Hans Skyldner der beklager
At han tog tyvefold igien,
Som Bonden af sin Ager.

---

66. Ottende Kammer, Str. 66—75, Den Hellige. Eliæ Vogn, 2 Kong. B. c. 2. v. 11.

67. I Aaret 1724 begyndtes i Berlenburg en ny Bibeloversættelse, hvori indsmugledes allehaande fanatiske Griller, om det 1000 aarige Rige o. s. v. Herover opstode forskjellige Bevægelser og meget Skriveri.

69. De ti Guds Bud han mener sig
At have rigtig holdet,
Fordi han ikke falskelig
Har svoret, eller troldet.
Men see, han taler intet om,
Hvormeget han har drukket;
Hvor mangen Gang hans Christendom
Har over hannem sukket.

70. Han roser af, hvor flittig han
I Kirken haver gaaet,
Og hvor han har for alle Mand
Som et Exempel staaet.
Hvor han paa Knæ har gjort sin Bøn
Med sammenlagte Hænder
For Kirken, Kongen og hans Søn,
Og alle Landets Stænder.

71. Men viid, at naar han gik derfra
Og for han hjem var kommen,
Han havde alt paa Vejen da
Forgjettet Christendommen.
At, om man spurgde hannem ad,
Hvad han paa Hjertet lagde,
Han neppe huste længer, hvad
Han selv og Præsten sagde.

72. Af Skriftens Bog han gjør sig til
At han veed meer at sige,

---

69. At trolde er en anden Form for: trylle, d. e. forgjøre ved Trolddom.

71. Huste d. e. huskede.

End mangen Præst af Huuspostil,
Af Luther og deslige.
At han saa vel er grundet, som
De bedste Kirkefædre:
Men see hans Levnet efter, om
Han derfor er desbedre.

73. Sæt Prøve paa ham, spørg ham ad,
Hvordan han sluttet haver
Sit Testament? Til hvem og hvad
Han giver Sjælegaver?
Du da forordnet finder der
Saameget til hans Venner,
Saameget til hans Jordefærd,
Saameget til hans Tjener;

74. Men mærk, hvor denne Helgen sig
Med det gemene Bedste
Besmittet har med Arvesvig
Mod Gud og mod sin Næste:
Giv Agt, om han har Kirken skjenkt
Saa meget som en Daler,
Om han paa Skoler haver tænkt
Og arme Hospitaler.

75. Lad sidde da det gamle Vrag
Og sine Jærtegn prise,
Som han har øvet Dag fra Dag
I Christendom at vise.

---

74. Med det gemene Bedste etc., saaledes alle Udgaver. Formodentlig bør her læses i anden Linie: mod.

Gak fort! lad hannem lyve for
Sig selv i sine Tanker,
Og see, om han ved Fadervor
Sig ind i Himlen banker.

76. Gak næst op til, der sidder den,
Som haver skrevet dette,
Som nep er meer forstandig, end
Det Lam, der gik i Rette
Med hin Æsopi Ulv, fordi
Han det opsluge vilde,
Da dog Naturen lader i
En Ulv sig ej formilde.

77. Saaledes gaar det og med ham:
Al Udyd vil han hævne.
Den vilde Tiger gjøre tam,
Og slette det ujævne.
Han for sig selv en Landstings-Ret
Mod hele Verden fører,
Tilsporger Folk om det og det,
Og Vidner overhører.

78. See! sporger du ham, hvo der har
Forordnet ham til Dommer?
Du kun et philosophisk Svar
Af ham derpaa bekommer:

---

76. Niende Kammer, Str. 76—81, Autor.

77. Slette d. e. jævne, gjøre glat. Talemaaden forekommer ogsaa i Forfatterens „Castrum doloris":

„naar en Konge havde slettet
Saa ujævnt" —

At den Commission ham er
Af Sokrates paadraget,
At domme og forfolge hver
En Hoved-Skjelm til Kaget.

79. Men hav den stakkels Mand undskyldt,
At han sig saa formaster
Og er med Nidkjærhed opfyldt
Mod sine Tiders Laster.
Han mindes ej, at Sokrates
Er død med sine Dyder,
Og at en Ræv dog bider Gæs,
Hvor meget man end skyder.

80. Lad ham i Fred omløbe med
Sin Limstang udi Haanden,
At feje hvert et urcent Sted
Og at uddrive Aanden,
Som spøger i hans Nabos Huus.
Hvorfor han knap faar sovet;
Ret som han havde Flagermuus
Og Bremser i sit Hoved.

81. Lad ham med Ro arbeide paa
Sit Lud-Bad at oprette,
Hvorved han Verdens Tarter blaa
Og sorte Hud vil tvætte.

---

80. Limstang d. e. Kosteskaft, af en Lime, en Kost.

81. Hvis Tarter, som jeg formoder, er d. s. s. Tater, Tartar, saa er blaa her d. s. s. sort (sml. Blaamand) og begge Udtryk, „den blaa Tater og den sorte Hud" betegne kun en Neger, en Sort. Det hele altsaa en Omskrivning af Talemaaden: at

Hans Skærsild dog ej rense kan
De sudlervurne Sjæle.
En Hore vil dog have Mand,
Og Tyven vil dog stjæle.

---

vaske en Morian hvid. Ogsaa hos Reenberg, som Falster saa ofte efterligner, forekomme en Tater og en Morian forenede. Tartar har hos Bording stedse Tonen paa første Stavelse, og i Flertallet: Tartarne. I Udgaven af 1736 staaer: sorte Hund, ved en Trykfejl.

Om falske Venner. *)

1. Philotimus, en ærlig Mand,
Forsøgt iblandt Kalmukker,
Forsøgt i Verdens Jødeland
Og blandt dens Mamelukker,
Forsøgt i Venskabs falske Vægt,
I allehaande Farer
Blandt de Herodianers Slægt,
Kosakker og Tartarer.

---

*) Dette Stykke, som er en Satire i fortællende Form, er trykt i „Tredie Prøve af ziirlige og smukke danske Vers, Efter Anonymi Invitation aflagt in Aprili 1739". Holberg, som var Anonymen, indleder det med følgende Bemærkning: „Til dette Vers findes intet Mærke, hvoraf sluttes, at Autor har alene skrevet for at bære det begyndte Verk og at opmuntre andre. Poesien og Tankerne give ogsaa tilkjende, at Skribenten er en gammel og vel exerceret Poet." At Falster er Forfatteren, derom vidne alle criteria interna; det er ogsaa blevet antaget af C. A. Lund, i Minerva, Januar 1797, S. 36. (hvor der ved en Skrivfejl staar 4de, isteden for 3die Prøve), af Falsters Discipel, N. B. Krarup, i Minerva, Juli 1797, S. 42. samt af Rahbek og Nyerup.

1. Mameluk. Sml. Falsters Fordanskn. af Ovids Klagesange El. 2. v. 33, hvor Ordet udtrykker Ovids perfidus, troløs — og i Skyggeverk af Illuminationer:

„God Dansk jeg ogsaa er, og hvis jeg var det ikke,
Da burde jeg at dø i en Forræderstrikke,
Da burde jeg at faa en mamelukkisk Løn".

Herodianer (Matth. XXII. 16., Marc. III. 6. XII. 13.) egentlig Jøder, der sluttede sig til Romerne, fordi deres Fyrste, Herodes Antipas, var disses Vasal; her staaer det vel for Jøder i Almindelighed.

2. Da han omsider mærkte, at
Hans Levnets Aftenalder
Flux lakked ad den lange Nat,
Han sine Børn fremkalder
Og viser dennem Lykkens Ar,
Hvorledes han var plukket
Og utro Venskabs Mærke bar,
Forhugget og forstukket.

3. Han viser dem sit gamle Haar,
Der tidlig graa var blevet
Og, mestendeel i unge Aar,
Ved Falskheds Kam afrevet
For selv Naturen fik Forlov
At farve disse Blade
Forsølvet, eller af sin Skov
Dem at afplukke lade.

4. See — siger han — mit Endeligt
Og Afsked er forhaanden.
Jeg tænker derfor paa min Pligt
For jeg opgiver Aanden,
At vise eder, hvad Kompas
I maa nødvendig følge
Ved eders Levnets Roerglas
Paa Verdens Sø og Bølge.

5. Jeg tvivler ingenlunde paa
At, ligerviis som Kager
Og Sukker bedre for de Smaa
End Hug af Riset smager,

I ogsaa heller en Postej
Af Lykkens Haand vil have,
End tygge dens gemene Dej
Og muldne Skorpe gnave.

6. Men først jeg maa erindre her
At, ligerviis som Dukker
For Sundhed ikke tjenlig er
Af Honning eller Sukker,
Saa er for meget godt ej godt,
Da det gemeenlig hændes,
At Vellyst med en Bankerot
Paa gode Dage endes.

7. Dernæst, om I vil have sødt,
Skal Venskab sukret være;
Om I vil ikke leve dødt,
Skal Venskab Livet nære;
Om I vil sove tro og tryg,
Skal Venskab være Puden;
Lykksalighed er altid syg,
Som Venskab er foruden.

8. Men her I atter mærke maa,
Hvad sig til Venskab passer,
At Venner, som kun ere faa,
Er deelt i mange Klasser.
At I et livlos Skilderi
Ej for et Legem tager,
Som der er Liv og Aande i,
Og eder saa bedrager.

---

7. sukret. Maaskee bør her læses: Sukret, d. e. Sukkeret.

9. Først er her Venskab, som er gjort
Ved Ægteskabs Forpligter,
Som jeg anseer for noget stort
Naar Troskab ikke svigter,
Ja, for en Fæstning og Kastel,
Hvor Ærligheden strider
Som Commandant, og figter vel
Udi Belejrings-Tider.

10. Men her det ofte gaar, som i
Historier beskrives,
At der begaas Forræderi
Og Skandsen overgives,
Og at, naar Manden bliver til
En Fange og maa trænge,
Hans Hustru da ej hjælpe vil
Og løse ham med Penge.

11. Man hos Valerium kun to
Exempler anført finder
Paa ret bestandige og tro
Fornemme Ægtequinder,
Sulpitia og Thuria,
Som uadskilte vare
Fra deres Ægteherrer, da
De var i Nod og Fare.

---

9. Forpligter d. e. Forpligtelser, forekommer oftere hos Wording, f. Ex. Poet. Skrift. 1. S. 49:
„Vil nogen, at Forpligt skal skee,
Jeg den og snart kan give."
11. See Valerius Maximus, 6te B. 7 Cap.

12. For Resten er der dette i
Naturen at betragte
Af Ven- og Ægteskabs Værdi,
At hint er meer at agte
Og Ægteskabet overgaar;
Thi vil man Venskab tage
Fra Ægteskab, et Legem staar
Da uden Sjæl tilbage.

13. Til Ægteskab man lader tit
Af en utidig Brynde,
Af Haab til timelig Profit
Og Ære sig tilskynde.
Man derfor seer i Ægteskab
Saa meget ondt regiere:
Ukjærlighed, ja ofte Drab
Og andet saadant mere.

14. Men Venskab, som man kalde kan
Et Ægteskab i Sindet,
Som stiftes af en sund Forstand,
Unødt og uforblindet,
Det kan sig udi Vennenød
Ej mere selv fornægte,
End Guldet udi Ildens Glød,
Naar det er reent og ægte.

15. Næst Ægteskab da skulde man
Vel være i den Mening,
At Slægtskab ikke andet kan
End give god Forening;

At den i Venskabs-Fordring var
Berettiget for nogen,
Som selv Naturen hæftet har
Til Stamme-Hovedbogen;

16. Men naar man sig i Nod og Trang
Til Slægtninger vil hælde,
Da ere disse mangen Gang
Som Væggen, der af Ælde
Uvis og faldefærdig staar
Paa Hinke-Krobling-Fodder,
Som Krykken, der kun lidt formaar,
Som Træ med rodne Rodder.

17. Til klar Beviislighed herpaa
Jeg eder skal fortælle,
Hvad jeg har fristet selv i saa
Bedragelig Tilfælde,
Hvorledes jeg er skuffet mod
Forhaabning i min Vaande
Af den, som fælles Hjerteblod
Og Moders Liv gav Aande.

18. Med faa Ord sagt, min Broder kom
Engang til mig, og trængte;
Af Frygt for en Indforsels-Dom
Med Hovedet han hængte.
Bedrøvet han af Øine saae,
Fordi fra Handelsmanden
I Lybek ham paa Halsen laa
En Veksel efter anden.

19. Han klagede sin Nød med Graad,
Han vred vemodig Hænder;
Han vidste sig ej nogen Raad,
Hvis ikke Slægt og Frænder
Ham under Arme greb og fra
Hans Manere befri'de,
Da han sin Tid i Altona
Kom ellers til at slide.

20. Jeg holdt det for en Synd og Skam
At spare Kapitaler
I Broders Nød; jeg sendte ham
Ser hundrede Rigsdaler
Med Vilkaar, at ifald jeg fik
Dem siden selv fornøden,
Han dem paa ærlig Broderskik
Betalte ufortroden.

21. Hvad skede? Da han reddet var
Og jeg igjen omsider
Selv savned Meel udi mit Kar
Formedelst dyre Tider,
Blev efter Broderskabet han
Af mig om Hjælp anmodet.
Da jeg fornam, at ofte Vand
Er tykkere end Blodet.

22. Kort sagt, jeg havde lovet for
En Ven, der arm var blevet,
Hvis jeg ej i hans slette Kaar
Mig havde tilforskrevet

At være god for Mandens Gjæld
Saasnart i Dag som Morgen;
Men see, jeg havde samme Held,
Som fleer, der gaar i Borgen.

23. Jeg vidste ei af noget, før
Man sagde mig paa Gaden,
At Manden havde lukt sin Dør
Og var romt bort af Staden,
Hvorover jeg i Stikken stod,
Da Skyldneren slog Hale
I Vand med mig, og efterlod
Mig Gjælden at betale.

24. I denne Skynding gik jeg til
Min Broder og anmældte
Min utro Gjældners Mesterspil,
Hvorledes han giengældte
Min Trofasthed, og bad derpaa,
Han vilde mig forstrække
Et hundred Daler, og mig saa
Den Torn af Foden trække.

25. Min Broder svarte mig, at han
Mig ikke kunde ynke,
Som hjalp paa en bedragersk Mand,
Fordi han kunde klynke.
Han lod mig høre, at det var
Et ufornuftigt Stykke,
At gjøre sig til Lykkens Nar
For fremmed Folkes Lykke.

26. Jeg svarte ham: at gjøre godt
Mod dem, det ei fortjener,
Er Guds Natur, og ingen Spot,
Og mindst mod gode Venner!
At gjøre intet godt er slet
Og hør til Fæ-Forstanden,
At gjøre meget ondt, er ret
For den, man kalder Fanden.

27. Min Broder tog lidt Snustobak
Herpaa, og ponsed længe,
Erindrede derhos sin Tak
For sine laante Penge;
Men bad, jeg vilde tænke paa
At Tiderne var slette,
Og derfor ei for nøie gaa
Med Broderskab i Rette.

28. Han viste mig til den og den,
Som vare meget rige.
Undskyldte sig med Piger, Svend,
Med Børn og meer deslige.
Han spurgde, om jeg hannem Pant
Og Haandskrift vilde give —
Hvorved mit ganske Haab forsvandt,
Og jeg det lod forblive.

29. Imidlertid, da Lykken saae,
Hvor slet jeg blev belønnet;
Hvor lidt der blev i Noden paa
Min Redebonhed skjønnet,

Tog den mig an, og stod mig bi,
Og mig igjen lod finde
Min Regning i et Lotteri,
Til Skaden at forvinde.

30. Der jeg et Nys om dette fik,
Da, før det nogen vidste,
Jeg til min ene Svoger gik,
Hans Hjælpsomhed at friste.
Jeg bad, at han vort Svogerskab
Dog ikke vilde glemme
I min Betryk og Pengetab —
Men, der var ingen hjemme!

31. Jeg derpaa gik fra hannem hen
Til en, som havde været
Min salig Faders gamle Ven,
Og mangen Gang foræret
Mig i min Barndom Sukkerbrod,
Ja, undertiden Penge.
Ham bad jeg hjælpe i min Nød,
Ham bad jeg og ej længe.

32. Han svarte, skjønt han havde ej
Just daglig Mynt tilrede,
At hans Dukater vidste Vej
Til Redning at oplede.
Og hvis de kunde ej forslaa,
Da vilde han forskrive
Sig, til i Borgen selv at gaa,
Og Haand for mig udgive.

---

30. „Hvad vilde Narren der? Den skulde blevet hjemme", hedder det i „Betænkn. om Frieri og Giftermaal".

33. Jeg takkede, som mig tilkom,
Og sagde ham, at dette
Alene var en Prøve, som
Jeg vilde paa ham sætte,
At mine Frænder udaf ham,
Som var mig ganske fremmed,
Desbedre kunde see sin Skam
Og Troloshed beskæmmet.

34. I Unge — sagde han — forstaar
Heraf, at Venner kjendes
Ej i en Springedans, men naar
Os Lykke-Veenbrud hændes.
At man ej tit paa Nødens Dag
Kan tro sin Egen mere,
End Skipperen et Christen-Flag
Paa tyrkiske Galere.

35. Naturens Lovbog synes vel,
At den i Nøden tjener
Og viensynlig gjør Forskjel
Paa Fremmede og Venner;
Men vider, at et Venskab, der
Paa Dydens Perlemoder
Undfanget og opfostret er,
Gaar forved Slægt og Broder.

36. Jeg herhos og maa mælde om
De gunstige Patroner,
Der ofte ere ligesom
Fordærvede Limoner,

34. Galere d. e. Galej.

Som synes nok at have Saft,
Fordi de haver Farven;
Men til at lædske mangler Kraft,
Naar man behover Marven.

37. Ja, at jeg skal fortælle, hvad
For Vrid jeg selv i Livet
Har haft af dette Lokkemad
Og været nær forgivet,
Fordi jeg tænkte, min Patron
Var mig saa vis, som nogen
Lovskikket Obligation
I Landstings-Pantebogen —

38. Da var jeg i min Ungdom i
En Herres Huus antaget
Saa vel, som om jeg derudi
En Myndling var opdraget.
Han svor, at hjælpe mig, saasnart
Som Lykkens Dor blev aaben;
Men holdt ej meer, end mangen Part
Af Faddere ved Daaben.

39. Jeg tro'de ham paa Ord og Ed;
Men see, mig siden fejlte

---

38. Str. 38—44. Det er neppe tvivlsomt, at her sigtes til Falsters Forhold til Biskop Thura (som døde 1731), og de Omstændigheder, under hvilke han fik Rectoratet. Cfr. Oratio, quam in schola Ripensi idib. Janv. anno 1827 habuit P. N. Thorup, Ribe 1826, 4to, S. 5, og samme Forfatters Efterretn. om Ribe Skole, Femte Fortsf. S. 22. At Falster, uagtet han vedblev at staae i et ydre venskabeligt Forhold til Thura, i sit Hjerte bevarede Noget over en tilsigtet Krænkelse, lære vi af dette Sted.

Hans gode Paaskrift og Besked,
Da til en Brud jeg bejlte.
Han lunken skrev paa min Supplik,
Han stræbte for sin Egen,
Og voldt, at jeg derover gik
Med Kurven ud af Legen.

40. Da jeg saaledes saae mig en
Papist at have været,
At jeg en Dødning-Helgens Been
Forgjæves havde æret;
At mit Befordringshaab var falsk,
Tog jeg, for min Velynder,
Hvis Haand og Hjerte var spedalsk,
Selv Himlen til Formynder.

41. Hvad skede? See min Aftengraad
Den blev til Morgenlatter;
Min Himmel selv mig sendte Raad.
Jeg mig anmældte atter
Hos Kongen, hvor hans høje Mænd
Ved deres Forestilling
Udvirkede mig naadigst den
Forønskede Bevilling.

42. De fromme Herrer saae, hvordan
Min Velfærds Saar var blodig,
De hørte mine Sukke an
Ømhjertet og vemodig.

---

39. Til en Brud. Man erindre: „Chr. Falsters Brudevers til sit eget Bryllup med Riber Domskole".

De bragte mine Taarer frem
Paa allerbedste Maade,
At Majestæten maatte dem
Ansee med ynksom Naade.

43. De talte for mig, som for en,
Der havde været dennem
Paarorende i Kød og Been.
De trængte og igiennem,
Endskjønt Monarken havde min
Ansogning plat afslaget.
Og see, Patronen stod med sin
Uægte Gunst bedraget.

44. Bemældte Herrer ere nu
I Graven, een undtagen.
Men jeg skal komme dem ihu
I deres Aske-Lagen,
Fordi de Haanden rakte mig
I Havs- og Skibbrud-Noden,
Fordi de vilde vove sig
At redde mig af Gloden.

45. See, kjære Børn, det vilde for
Vidtloftig eder blive
At høre mine Levnets-Kaar
Udforlig at beskrive,

---

44. Bemældte Herrer: Chr. Lente var død 1725, J. G. Holstein 1736; men Fr. Rostgaard levede endnu (han døde først 1745).

Hvorledes jeg har tit forsøgt
Utroskabs Skalkestykke;
Hvor Vennespogelser har spøgt
Med mig og med min Lykke.

46. De Lærde disputere vil,
Om der skal ogsaa være
Tvetuller i Naturen til.
Jo! Verdens Venner ere
Tvetuller; det befinder den,
Som de med Ord forblinder,
At de i Medgang ere Mænd
Og udi Modgang Qvinder.

47. Til Slutning jeg advare maa,
At I omgaaes varlig
Med Venskabspagter at indgaa,
Da Verden er saa farlig;
At I er med Betænksomhed
Som de Italiæner,
Ei som Fransoser strax bered
Til at antage Venner.

48. For Resten vogter paa en sledsk
Omgængelse og Mine,
Thi Hjertet der er gjerne tredsk
Hvor Folk er meget fine.

---

48. „Jeg har altid troet at Falster har skrevet dette Vers. Og min Formodning grundes ej alene paa Poesien, som synes at ligne ham kjendelig, men og paa de to fyndige Ord til Slutning:

Og om I sikre leve vil,
Da vider, at oprigtig
Har intet Rim at passe til
Saa vel, som til forsigtig.

---

oprigtig, forsigtig; thi det var just hans Symbolum: Candide sed caute. Det hørte jeg som hans Discipel meer end een Gang". N. B. Krarup. — Falster har og indbragt dette sit Mundheld i „Den uforsvarl. Recommendation", Str. 21.

Den latinske Skriverstue *),

foreſtillet

H. H. H. i W.

til Tidsfordriv,

og en Deel af de Studerende til Eftertanke.

1. Jeg nylig paa vort Posthuus sad,
Da Posten var ankommet,
Med andre fleer at høre, hvad
Man skrev om Keiserdommet;
Hvad Kardinalen i Paris
Vel havde udi Gjerde,
Samt i den russiske Avis
Hvad nyt der var paa Færde.

*) Denne Satire er vindiceret Falster af hans Discipel, den dygtige Literator N. B. Krarup, i Minerva, Juli 1797, S. 42, hvor det hedder: „Ved at gjennemsee Worm om Falster, savner jeg ellers et lidet satirisk Skrift, ongefær paa to Ark, saavidt jeg kan huske, som jeg læste mange Gange, da det kom ud. Det var ongefær 1742, uden Navn. Siden har jeg ikke seet det. Titelen var: Den lat. Skriverstue, foreſtillet H. H. H. i W., som skulde betegne Hr. Henrik Hornemann (Sognepræst) i Welling; thi de vare udvalgte Venner fra den Tid, Hornemann var Hører og Cantor ved Riber Skole. — Han fingerer endeel Exempler, nogle latterlige; men ikke alle ere fingerte. Iblandt andre trækker han en Provst dygtig igjennem. Dennes Navn var N. S." —

1. Gjerde, af det oldnordiske Gerd, Verk, Gjerning. Følgelig er baade den Skrivemaade „i Gærde", som Falster har brugt, og „i Gjær", som forekommer i Holberg, mindre rigtig.

2. Postmesteren os til Gefal
Paa Frankfurt strax begyndte,
Og os det tydske Kejserval
Med andet nyt forkyndte.
Derefter gik han ind, at see
Sin Brevesæk igjennem,
Og, for at faa os til at lee,
Kom ind med et af dennem.

3. Vi med Forundring længe saae
Paa Skikkelsen af Brevet,
Men undrede end mere paa
Den Titel, som var skrevet
Deruden paa: **Monsieur, Monsieur**
Kjeld Madsen Sækkepibe,
Dernæst: **Tres humble Serviteur**
Presentement
à
Ribe.

4. En høifornemme verdslig Mand,
Som var med os tilstede,
Som havde meget god Forstand,
Fik største Hjertens Glæde

---

2. De i denne og foregaaende Strofe antydede Begivenheder angive Tiden, paa hvilken denne Satire er forfattet, nemlig imellem 1740 og 1742. Kardinalen i Paris er den franske Minister Fleury († 1743); det Nyt, der var paafærde i Rusland, vare Tronrevolutionerne efter Kejserinde Annas Død, og det tydske Kejservalg faldt paa Carl (VII) af Bayern.

3. Sml. Holbergs Ellevte Juni og Barselstuen (2 Act. 10de Sc.), hvor der skjemtes med lignende Udskrifter paa Breve.

Af denne kunstige Skribent,
Som han vel torde svære,
At det en højlærd ung Student
Ufejlbar maatte være.

5. Han greb til Blyantspennen, og
Af disse sorte Kunster
Tog Tegning i sin Tegnebog
Paa Titel-Form og Munster;
Thi slige Breve — sagde han —
Fra lærde Folk jeg gjemmer,
Og i den Handel være kan
En Breve-Kniplingskræmmer.

6. Han undrede sig meget paa,
At fra latinske Skoler
Letfærdighed man jævnlig saae
I Stilens Kaprioler;
At Geistlige ei blev ved vor
Medfødte Sproges Gloser,
Men at de deristeden for
Er tinted' af Franskoser.

7. Han nægted ei, at, dersom han
I Skole havde gaaet,
Og under en fornuftig Mand
Latinsk Oplysning faaet,

5. Munster d. e. Mønster, see Anm. til „Disse Tiders onde Optugtelse" 49de Strofe.

6. Franskoser d. e. Franskmænd, sml. „Om falske Venner", Str. 47.

Han da jo kunde ved sin Pen
Haft godt udaf Studering
I mange Poster, samt i den
Latinske Bogstavering.

8. „Jeg haver — sagde han — en Son,
Min lille skjelmske Ole,
Hans Morgen- og hans Aften-Bon
Er om, at han i Skole
Maa komme blandt de andre smaa
Studerende Krabater,
Han raaber uophørlig paa
Aurora og Donater.

9. Han foreholder mig, hvordan
Forvalter Lamberts Sonner
Jens, Frederik og Christian
Omkostningen belonner,
Som Faderen har gjort paa dem;
Hvor vakkert de studerer,
Hvorledes de er kommen frem
Og bleven Sekreterer!

10. Kort sagt, den Pusling med Gevalt
Forblive vil ved Bogen;
Jeg siger ja, men frygter alt,
At jeg faar Spot af Pogen;

---

8. Aurora og Donat vare to i Falsters Tid og lige til vore Fædres Dage almindelige Læreboger for de første Begyndere i Latinen. Donat anordnedes allerede ved Kirkeordinantsen 1537, og skriver sig fra Middelalderen (der haves en Udgave af den, trykt af G. v. Ghemen, den første Bogtrykker i Kbhvn). Aurora, af Th. Bang, udgaves første Gang 1638.

At, om han bliver lærd engang,
Han Nykker faar tillige,
Som blandt de Lærde gaar i Svang,
Og sig ej lader sige;

11. Jeg frygter, at hans Væsen da
Urimeligt vil blive,
At han som efter Algebra
Vil tale eller skrive;
At han paa Brandstod- eller paa
Et Provste-Brev vil tegne
Saaledes, at al Verden maa
Ham blandt Fantaster regne." —

12. En høj-indbildisk Klokker, som
Var lærd i sine Tanker,
Til Uheld i det samme kom;
Paa Forstu'-Dør han banker
Med Brev til: „Universitets
Pedel, Hr. Fortunatus,
Hans kongelige Majestets
Vellærde Atteststatus".

13. Sit Brev leverte han og gik,
Og derpaa blev der atter,
Da hin det udi Hænder fik,
En overmaade Latter.

---

11. Efter Algebra, cfr. Rector Thorups tit anførte Program, S. 43, og Dansk Digtek.-Hist. IV. S. 257.
Brandstød d. e. Brandhjælp.

12. Rahbek gjør opmærksom paa de mange skjemtsomme Sidehug i denne Satire, saasom Pedellens Navn Fortunatus, og Drengens Secretair-Udsigter i 9de Strofe.

„Ei — sagde han — hvad om vi saae
Vel dette Brevs Indvolde?
Hvad Polsemad og Finker maa
Det ikke indeholde?

14. Det er vel stilet, ligesom
Det Vers var sat paa Skrue,
Hvormed en Landsbypræst fremkom
Til Landsens høje Frue,
Den Tid han vilde være Visp.
Han bad: „„Hun til den Ære
Hos Kongen ved sin Raades Risp
Ham hjælpsom vilde være"".

15. Herpaa vort Selskab over alt
Istemmede tilsammen.
Enhver af dem kom med en Palt
Af Skriver-Lusekrammen
I de Latiners danske Stil,
Den mange vanskabt stober,
Og dermed ligesom April
Og med en Limstang løber.

16. Den ene os fortalte, da
Han udi Jylland tjente
Og Herren dode hannem fra,
At en et Vers indsendte
(En Kapellan af Aarhuus Stift)
Til Gaardens Sorgestue
Med dette lidet Trosteskrift
For Bornene og Frue:

17. „Velbaarne Frue! jeg i hendes Sorg beklager,
At jeg er ikke en Mirakelplaster-Mager;
Det smerter mig, at hun i salte Taare-Bylter
De smukke Øine og den hvide Kind indsylter.
Det gjør mig ondt, at jeg skal hende condolere —
Dog hvad? Hun intet ondt sig har at reprochere.
Hun veed jo, at de Børn, hun haver ved sin Herre,
Med god Samvittighed tilhobe ægte ere.
Hun gjorde ham jo ej til Hanrej nogensinde;
Hun taalte, at han gik til en og anden Qvinde.
Naar Lykken hannem gav af sin Krabaskes Snerte,
Var hun confectio Alkermes for hans Hjerte.
Naar han med sin Krabask var færdig Folk at myrde,
Da var hun som et Faar imod sit Huses Hyrde.
Al Verden hendes Dyd jo veed af Rygtets Bjælde.
En Apotheker snart sig skal igjen anmælde,
En Bejler, mener jeg, til Saaret at curere.
Godt Taal imidlertid min Frue balsamere!"

18. Dernæst oplæste den Person
Os nok et andet Stykke,
En Præstes Brev til sin Patron,
Hvori han ønskte Lykke

---

17. Alkermes eller Kermes er et Slags røde Bær eller rettere Udvæxter paa Bladene af et Træ (Ilex coccigera), og hvoraf en Flue af samme Farve kommer ud. Confectio er en Composition af Lægemidler, hvorved forskjellige Ingredienser forenes til een Masse. Den her omtalte ansaaes som et uforligneligt Middel mod en daarlig Mave. Af Kermes kommer Ordet Karmoisin.

Paa Græsk, Latin og Dansk iflæng,
Fordi der i hans Stue
En Junker laa i Barselseng
Ved Siden af hans Frue.

19. Skribentens Indfald vare de
(Saavidt jeg kan erindre):
Han kyste lille Junkers Ble,
Hans Kone ikke mindre;
Han ønskte, at den Lille snart
Forstand ej maatte samle,
Da Børn udaf en vittig Art
Ej gierne blive gamle.

20. Af det Hebraiske han og lod
Iblandt indflyde noget,
Da Herremanden ej forstod
En Toddel udaf Sproget,
Ja vidste knap sit Moders-Sprog
Og dessen Elementer
At læse, Brochman, Hvitfeld og
Vort eget Lands Skribenter.

---

20. Dessen, en Germanisme, for dets. Falster bruger det ogsaa et Par Gange i Ovids Klagesange, f. Ex. 1 B. Eleg. 5. I Holbergs „Orthographiske Anmærkninger" (fra 1726) hedder det: „Man har begyndt i vore Tider at skrive dessen for dens eller dets, og seer man neppe et Indlæg af en Procurator, der jo er ziret med en halv Snees slige dessens." Der er altsaa ikke Grund til, fra dette Udtryk at slutte til en tydsk Original, som Jens Møller gjør i Mnemosyne, 4 Bd. S. 18. — Ved Brochman menes Jesper Brochman, der fra 1639 til 1652 var Biskop i Sjælland, og iblandt hvis mange Skrifter den saakaldte „Brochmans Huspostil" længe var Almenlæsning. — Om Hvitfeld see „Den daarl. Udenlandsrejse," 4de Str.

21. Bemældte geistlig Mand udi
Sin Slutning udaf Brevet
En Overskrift til Junker i
Sin Vugge havde skrevet:
„Her hviler vores Herskab paa
Sin Lykkes Silkepude.
Gid han en Kjender blive maa
Af Heste, Ko'r og Stude!"

---

22. Alt dette med Taalmodighed
Anhorte jeg saalænge
Indtil jeg blev omsider kjed
Af de forslidte Strenge:
Postmesteren, vor gode Vært,
Sig til sit Kammer skyndte,
Og brød den Skumlen over tvært,
Da jeg igien begyndte:

23. Hør — sagde jeg — I brave Mænd!
Jeg ikke mig udgiver
For Stilemester, eller den
Der exemplarisk skriver;
Men da I mod en geistlig Pen
Saaledes gaar i Rette,
Tillader mig, at jeg igien
Maa sige eder dette:

24. Jeg nægter ingenlunde, at
Blandt dennem, som studerer,
Er mangen narrisk Abekat,
Der selsomt bogstaverer,

Der gjør saa plumpe Kragetær
At, hvis han kom i Skolen
Til Zacharias Olsen her,
Da kom han over Stolen.

25. Jeg nægter ej, at mangen vor
Studerings-Frænde stiler,
Saa han Vidunder er derfor,
Saa Cancelliet smiler;
Saa Visp og Universitet
Ved ham sig ofte skammer,
Der bliver af en Dreng beleet
Paa verdslig Skriverkammer.

26. Men om I ej fortryder paa
Jeg siger eder Sanden;
Da er der ikke heller faa
Af dem i Verdslig-Standen,
Endog fornemme Embedsmænd,
Der skrive eller regne
Langt mere fuskeragtig end
En Deel af vore Degne.

27. Jeg kunde en og anden til
Exempel her anføre;
Men jeg blandt dennem ingen vil
Sin Svaghed lade høre.
Jeg hverken vil ad dennem lee,
Ej heller vil jeg græde,
Fordi en Gejstlig Reglerne
I Stil kan overtræde.

28. Imidlertid, I gode Mænd
Med Kappe eller Krave,
Som haver været under den
Latinske Tugt og Ave;
Som haver for Grammatica
Og for Syntaxis faaet
Saa mange Øresigen, da
I har i Skole gaaet:

29. Fortæller mig, hvad er dog det,
Som eders Stil fortryller,
At den er ikke jævn og slet,
Men fuld af Narrekroller?
Hvad skal de Marelokker til,
Hvormed I den behænger?
Er det fordi I hedde vil
En Gjæk, en Grillenfænger?

30. Har Jesuiter eder bragt
Til saadant Skrivevæsen?

---

28. Mænd med Kappe eller Krave d. e. studerte Personer, eller Lærde. Sml. den daarl. Udenlandsreise, 20de Strofe. Fr. Horn i „Poesiens Misbrug" S. 148, beskriver en lærd Pedant som en, der mener:

„at Forstand og Aandens Gave
Hos en Student bestaar i Kappe og i Krave". —

Kappe var Studentens Ordensdragt. See Werl. Antegn. til Holb. S. 185. Saaledes synger og Reenberg, i Poet. Skrift. 1 D. S. 66:

„Hvad haver han at gjøre med
Studenter-Kap' og Krave".

Dem Prinds Ragozcy med Foragt
Har kastet udi Næsen,
At under deres Disciplin
Man lærde Mænd kan blive
I Pludren af spedalsk Latin,
Men Sinker til at skrive?

31. Maaskee I mener, at en reen
Naturlig Stil sig skikker
Ej til en Lærd, men en gemeen
Skjerslip og Kjedelflikker;
At andre eder dyrke skal,
I uretvise Stakler!
Blandt de udødeliges Tal
For eders Pens Mirakler?

32. Af eders Breve har jeg i
Mit Pakhuus hele Tylter,
Hvor somme løber løbsk udi,
Hvor somme gaar paa Stylter;
Hvor andre kommer ligesom
Fremkrybende paa Krykker —
Dog hvad? jeg vil ej mælde om
Deslige Gjække-Nykker.

33. Men at jeg skal bekiende, hvad
Mig allermeest fortryder,
Som man maa pege Fingre ad
Iblandt Skribenter-Lyder

---

30. Frantz Leopold Ragozcy (død i tyrkisk Udlændighed 1735) lod sig 1707 udraabe til Fyrste af Siebenbürgen, og fordrev Jesuiterne, som han holdt for Østerrigernes Venner, ud af hele Riget.

I geistlig Skriverstue, da
Ej noget stinker mere,
End naar der flyder Galde fra
Den Ordens Pennefiere.

34. Jeg haver mange Indlæg læst
Til By- og Landtings-Retter
Fra en og anden Provst og Præst
Af dem, som gierne trætter;
Jeg haver læst dem med en stor
Foragt, thi de gemeenlig
Af Brok- og Ræve-Underfôr
Er stinkende, ureenlig.

35. Jeg nylig horte et udi
Et Selskab at oplæse.
Ej fy! Det var et Aadsel i
Det hele Selskabs Næse:
En Borstenbinder skulde det
Bekjendt ej ville være
Og paa saa sort et Tavle-Bræt
Forsværte Navn og Ære.

36. Skribenten gav sin Vederpart
Et Stød af hans Forfædre,
Endskjont hans egen Æt og Art
Ej paa et Haar var bedre:
Han vrægede ham, at han var
En Verdslig, ustuderet,
Da den studerte dumme Nar
Af ham dog blev fireret.

---

36. Vrægede, d. e. vragede, slog Vrag paa.

37. Han fik hans Legemsskabning fat,
(Hvorpaa ej var at sige)
At han var tyk og undersat,
Med andet meer deslige:
Kort sagt, ihvor man saae sig om
I Stilen af Processen,
Saa allevegne forekom
Et Gjenfærd af Claus Jessen.

38. Ej, fy for Skam! Herr Sehsted, om
Du skalt i Sagen domme,
Da dom deri saaledes, som
Det kan en Sehsted somme.
Lad tre Lod Solv ej være nok
For denne vilde Basse;
Tænk paa en fattig Enkeblok
Og paa Justitsens Kasse.

39. Jeg snarere skal bede for
En ulærd Soldesetter,
End for en anden, der er vor
Studerte Ordens Fætter;

---

37. Undersat o: undersætsig.
Claus Jessen var formodentlig en paa Falsters Tid bekjendt Lovtrækker og maaskee en Præst. En saadan, A. H. (o: Augustinus Haar), som tilsidst blev jaget fra sit Kald, skildres i Amoen. phil. Tom. 2, p. 65.

38. Herr Sehested er Ivar Nicolaj Sehested, som paa den Tid, denne Satire er skrevet, var Justitsraad og Landsdommer i Jylland.

39. Soldesetter, bør vel skrives Saalesætter. Det er formodentlig det samme som Soldemager i „Daarers alamod. Leveregl." Str. 6.

Thi dersom hin er plump og grov,
Saa bliver han den samme,
Og geistlig eller verdslig Lov
Saa stort sig ei tør skamme.

40. Men naar en Geistlig figte vil
Med Skjeldsord ubeskeden,
Da er jo disse Vaaben til
At skænde Geistligheden,
Samt til at dræbe Dyden, som
Fornemmelig skal være
Studerings ægte Jomfrudom
Og Lærdoms største Ære.

41. Nok sagt! Men see, her er i den
Latinske Skriverstue
Et Kammer for højlærde Mænd
Fremdeles at beskue;
Et Kammer, hvor man seer kun Dolk
Og Spyd og Sværd til Fejde,
Hvorind jeg ustuderte Folk
Undseer mig at gelejde.

42. Her gaar det los paa Hug og Stik,
Her er Skribenter-Faner
Udgjort med Vaaben udaf Pik,
Af Prygl, og Partisaner,

Man kunde og sammenligne Holbergs Forsvarsskrift for Qvindekjønnet (i Rahbeks Udg.) S. 36 og 37:

Mon ej Natur faar Væmmelse,
Mon den sig ikke krymper,
Naar den ved Pennen * maa see,
Som burde saale Strømper.

Hvorunder de som tjene vil,
Maa ingen Ære spare,
Saafremt de selv med Ære til
Det lærde Navn vil svare.

43. Den ene sætter udi Vand,
Den anden contra-stævner.
De farer frem med Ild og Brand
Og neppe Livet lævner,
Fordi de haver om et Ord
I Hovedsproget Irring;
Ret saa, som Himmel eller Jord
Kom derved i Forvirring.

44. Den ene taaler ingen, som
Er af en anden Mening;
Den anden vil ej høre om
Et Ord til Freds-Forening.
De lider ingen Vedermaal.
Modstanderen de sætter
I rette Mod paa Brand og Baal
Som en forforisk Kjetter.

Adieu Messieurs!

---

44. Vedermaal d. e. Gjenmæle, Replik.

Mod. I den lüxdorphske Text staaer: mod. Ordet er maaskee her brugt, som flere Steder hos Reenberg (f. Ex. 2 D. S. 185), isteden for Overmod.

Om Børnetugt.

D. J. Juvenals fjortende Satire

i det danske Sprog oversat.

1. Der er adskillig ond Bedrift,
Hvorved en Ære tabes,
Hvorved den bedste Dydens Skrift
Som ved en Klak vanskabes.
Men hvad? Forældre selv et Barn
Om Haand og Pen jo holder:
At Sønnen bliver til et Skarn
En Fader selv forvolder.

2. Naar Børn de Gamle seer udi
Et Kort- og Brætspil hænge,
Strax er de Spillemænd deri,
Og slaar paa samme Strenge.
Tænk, spiller Pogen, medens han
Endnu er spæd og liden,
Hvad bedre Tanker skulde man
Da faa om ham med Tiden.

3. Har Faderen, den gamle Nar,
Hans Gane villet vise,
Hvad nydeligt og lækkert var
Fornemmelig at spise;

1. Forældre selv. Saml.: „Disse Tiders onde Optugtelse" Strofe 3 og 9.

Har han den unge Smag og Lugt
Vant til at være kræsen,
Og efter Syltetoi, samt Frugt
Og Vildt at spidse Næsen,

4. Da, naar den Glut er otte Aar
Og nys har fældet Tænder,
Hvis han ej Lækkerbidsken faar,
Han snart af Skindet render.
Sin Faders gamle Kjokkensvend
Han ikke kan forsage,
Om tusend Tugtemestre end
Ham derfra vilde jage.

5. Er Rutilus vel Fromheds Spejl,
Hvoraf hans Søn kan lære
Med Sindighed en liden Fejl
Og Brøst at overbære?
Betænker han, at Herrens Been
Hos Tjenerens er taget?
At hin og denne Mynt af en
Naturens Malm er slaget?

---

5. Rutilus, et bestemt Navn for enhver tyrannisk Fader, som handler ilde mod sine Underhavende.

Herrens Been etc. see: Disse Tiders onde Optugtelse, 35te Strofe, 4de Linie. Falster bemærker her: „Jeg nødes her at give tilkjende, at forbemældte Digt er født paa min Stavn, paa det jeg ikke skulle synes at have taget disse Vers, som deruddinden findes, fra en anden, og være kommen ulovlig til dennem." Dette skriver Falster 11 Aar efterat hans Satire var udkommen; han synes altsaa at have været en sin Tids Great Unknown, som dog alle kjendte.

6. Han lærer jo, den Busemand,
Paa Bøddelviis at herske,
Hans Hjertens Glæde er, at han
Et fattigt Skind kan tærske:
En Nattergal er ei for ham
Saa sød, som Pryglens Stemme.
Han bruger Polyphemi Kam
Til sine Folk at kæmme.

7. Da lykkes først hans Tyranni
For ham, naar en og anden
For et uskyldigt Tyveri
Skal brændes udi Panden.
Tænk, naar den unge hannem seer
Saa haard mod en Misdæder;
Hvad Under da, at denne leer,
Naar andre Stymp're græder?

8. Hvo vil en ærlig Mand vel spaa,
Paa Largæ Datters Vegne,
At han ei Hanrej-Horn skal faa?
See, om hun skal opregne

---

6. Om Polyphemi Grumhed er adskilligt at lære hos Poeterne. F.

8. Larga maa have været en navnkundig Coquette. F.

„Disse Hanrej-Horn erindrer jeg mig at have afbildet i forbemældte Satire ved de Bogstaver V og K. Jeg erindrer og, at en høj Herre ved en Skrivelse forlangede at vide, hvad disse Bogstaver skulde betyde; hvorpaa jeg svarede med en Historie, kaldet: Raillerie recompensée, som begynder saaledes: Une dame, qui avoit ôté l'I Romain du nom de son mari, pour y mettre l'Y grec, c'est à dire, qui avoit planté des cornes à son mari ..." F.

Sin Moders Lefle-Brødres Tal,
Da ere de saa mange,
At hun sin Aande drage skal
Vel fyrgetyve Gange.

9. Hun selv jo i sin Barndom gik
I Skole hos sin Moder
Og Monster udaf hende fik
Paa alle Elskovs Noder;
Hun saae, hvad hendes Moder skrev,
Hun nu det samme skriver,
Og til Befordring hun sit Brev
Sin Moders Tjener giver.

10. Saa gaar det af Naturen til
At, som Forældre ere,
Saaledes allersnarest vil
De unge ogsaa være:
Hvad Sønnen af sin Fader seer
Som af sin Læremester,
Det da saa meget desto meer
Hos hannem Rødder fæster.

11. Jeg nægter ej, Naturen saa
Jo somme Børn omstæmpler,
At de med Afsky træder paa
Forældrenes Exempler;
Men derimod den samme Trold,
De samme Udyds-Farver,
Som staar i deres Fædres Skjold,
De fleste gjerne arver.

---

9. Moders Tjener: „Som er et gammelt Postbud, der forstaar at omgaaes med Kjærlighedsbreve". F.

12. Du da, som Fader est, see til
Du flyer onde Sæder,
At ei dit Barn, som gierne vil,
I dine Fodspor træder;
Betænk, at Catilinæ Art
Dig møder allevegne,
Men at det er i Verden rart
En Cato at begegne.

13. Lad i dit Huus ej dine Smaa
Det mindste see og høre,
Hvorover de forarges maa
Og lade sig forføre;
Lad Skiøgen ikke have Gang,
Hvor dine Døtre ere;
Lad Drukkenboltens Horesang
Fra dig forbandet være.

14. Man allermeest sig bør undsee
Og gaa for Børn tilside.
Hvad du begaar, det maa ei de
Tillige see og vide.
Tænk ei, hvad ligger derpaa Magt?
Mit Barn er jo umyndigt?
Tag dig saameget meer i Agt
At gjøre noget syndigt.

---

12. Catilina var et stort Skarn til Rom, Cato derimod en romersk Heros. F. — Begegne, møde.

14. Rahbek bemærker ved dette Sted, som gjengiver det berømte Udsagn: maxima debetur puero reverentia, at dette er maaskee svageſt gjengivet i det hele Arbejde; men gjør tillige opmærksom paa, at Falster strax hæver sig igjen.

15. Thi om du seer din Søn begaa
Med Tiden grove Laster;
Om han din Ondskab slægter paa,
Ja værre sig formaster;
Hvad Ret og Ære har du da
Imod hans Fejl at mukke?
Og udi Testamentet fra
Hans Arv ham udelukke?

16. Hvor kan du dristig skiende paa
Hans Forholds onde Lader?
Hvad Frihed har du til at staa
Paa Frihed som en Fader,
Naar du en ældre Djævel est
Og værre til at spøge;
Naar du hos Doktor eller Præst
Om din Forstand maa søge?

17. See, naar en fremmed Herre dig
Besøgelse vil gjøre,
Maa hver i Huset skynde sig
At feje Gulv og Døre;
At skure Sølvet blank og klar
Og Spindelvæv nedrive:
En Pidsk du selv i Haanden har,
Paa dine Folk at drive.

18. Saa bange est du, han skal see
Dit Huus ureent at være,
Da en af Kokkedrengene
Alt Støvet kan udbære;

Men at der ligger for dit Barn
I hver en Vraa og Kammer
I Hobetal Udyders Skarn —
Derved du dig ej skammer.

19. Smukt er det, at du har en Søn,
Naar du ham saa vil vænne,
At han sig Tak og Æreløn
Af Landet kan fortjene;
At han i Krig og Fred kan staa
Udi sit Herskabs Raade;
Men vild, at sligt beroer paa
Hans Undervisnings Maade.

20. En Stork med Snog- og Slange-Mad
Opklækker sine Unger,
Med Øgle-Traktement paa Fad
Fordriver deres Hunger.
Naar disse faar nu Klædning paa,
De strax af deres Rede
Begynder ud paa Jagt at gaa
Og efter Øgler lede.

21. En Ravn fra Reden flyver hen
Til Aadselet af Hunden.
Derfra den kommer hjem igjen
Med Stumpen udi Munden;
Naar Ungen selv skal holde sig
Omsider Kost og Kammer,
Sit Maaltid den da idelig
Ved samme Bord annammer.

En Ørn i Buskekrat og Skov
Opsøger Raa'r og Harer,
Hvorfra den med sit fede Rov
Til Reden siden farer;
Knap kommer Ungen for en Dag,
For den sin Gaffel laver
Til Haresteg, hvorpaa den Smag
I Vuggen faaet haver.

Centronius, en Bygnings-Nar,
Forskrev fra andre Steder
Hvad Marmor dyrebarest var,
Og bygte Herresæder
Snart paa en cajetanisk Plads,
Snart Tibur og Præneste,
Trods Lykkens Tempel og Pallads,
Trods Herculis det bedste.

Posides Capitolium
Ej gjorde saa til Skamme!
Men der Centronius en Sum
Nu havde paa det samme
Forodt, dog noget efterlod —
Hans galne Søn det ilde
Forodte alt, som Trods imod
Sin Fader bygge vilde.

---

23. Caieta, en By i Latien, nu Gaeta; Lykken (Fortuna) havde et prægtigt Tempel i Præneste, nu Paleſtrine, og Hercules et i Tibur (nu Tivoli), to Stæder i Nærheden af Rom.

24. Posides, en Favorit ved Kejser Claudius's Hof, anvendte sine Rigdomme paa Bygninger, prægtigere end det romerske Capitolium.

25. See, en sabbatisk Fader jo
Saa sine Børn forleder,
At de af jødisk Overtro
Til Firmamentet beder.
Ja, disse holder for, som hin,
Ej Underskjed at være
Imellem Kød af dem og Svin.
De lade sig omskære.

26. Fremdeles vor romanske Ret
Og Lov uefterlevet,
De intet holder uden det,
Som Moses haver skrevet;
De lærer Mosen udenad,
De holder Mosis Sæder;
De heller gjør, jeg veed ei hvad,
End Mosen overtræder.

27. De ingen tørstig Vandringsmand,
Som kommer dem imøde,
Vil vise Vej til en Drik Vand,
Hvis han er ej en Jøde.
Men Faderen er Skyld deri,
Den gamle Grillenfænger,
Den Løverdagens arbejdfri
Og løse Ledliggænger.

---

25. Sabbatisk, o: som iagttager Sabbathen.
Til Firmam. beder, fordi de svøre ved Himmelen, som Christus selv forbyder dem hos Matth. V. 34. F.
Underskjed, Forskjel. Meningen er: de have ligesaa stor Afsky for at spise Svinekød, som Menneskekød.

28. Dog alle disse Laster vil
Jeg lade saa passere,
Thi Born jo selv har Lyst dertil:
Men undrer intet mere,
End at et Barn ved Hals og Haar
Til Karrigskab skal trækkes,
Og udi sine unge Aar
Til Gjerrighed opklækkes.

29. Hvorfor? — For denne Lyde sig
Med Dydens Skin forklæder,
I det den synes tarvelig
Og ærbar udi Sæder.
Ja Pugen roses jo, som den,
Der haver lært at spare;
Der bedre sine Midler, end
En Drage kan forvare.

30. Han — siger den gemene Mand —
Sin Fordeel veed at søge,
Sit Gods og Kapital kan han
Og det Slags Folk forøge;
Men lige godt hvorledes, naar
Han kun i Arbejd sidder;
Naar kun hans Myntehammer gaar,
Naar han kun Penge smidder.

31. En gjerrig Fader dem især
Lyksalig derfor priser,
Som haver Pengeposen kjær.
Thi — siger han — hvo viser

---

29. Pugen, see „Gjerrigheds Afmaling" v. 69.

Mig nogen ret lykſalig Mand
Saalænge han maa trænge?
Ja, ſine Børn formaner han
Og, til at ſøge Penge.

32. Han udi deres ſpæde Bryſt
De første Elementer
Af Gjerrighed og Pengelyſt
I deres Barndom prenter:
I Børneverk han tvinger dem
Til Karrigſkab at lære,
Og, naar de kommer længer frem,
Umættelig at være.

33. Han ſine Folk tilvejer Mad
I Lodder og Ovintiner.
Sit eget Liv og ſlunkne Rad
Han ſelv med Sult forpiner.
De muldne Stykker af hans Brod
Saa dyrebare ere,
At han ej nænner ved ſin Død
Dem ſamtlig at fortære.

34. Han til Oktober lægger hen
Septembers Plukkefinker,
Saa koger han dem op igjen.
Ja Plukkefiſk, ſom ſtinker,
Han i ſit Spiſekammer med
Sit Segl for Døren gjemmer;
Men først hvert Stykke paa ſit Sted
At tælle ej forglemmer.

35. En Vetler skulde væmmes, om
Han kom til Bords med denne.
Men tænk, hvad nytter Midler, som
Man maa saa suurt fortjene?
Er den ej daarlig, er ej han
Et Galenskabs Spektakel,
Som, for at do en Herremand,
Vil leve som en Stakkel?

36. Imidlertid, naar Sækken fuld
Til Brædden op er proppet,
Da see, jo flere Tønder Guld
Du deri haver stoppet,
Jo flere du forønsker dig;
Men tværtimod et Øje,
Der aldrig saae saa meget, sig
Med lidet lader noje.

37. En Gaard kan ikke da forslaa,
Du skalt jo eje flere.
Dit Gods og Ejendomme maa
Du endelig formere.
Din Nabomark dig saa begvem
Samt Skov og Træer ere,
At han til dig maa sælge dem,
Om han med Fred vil være.

38. Thi vil han ej, om Natten du
Dit sultne Fæ henjager,
Den Grøde, som er grøn endnu,
At æde af hans Ager.

---

36. Forønsker o: ønsker hestig.

Ja Fæet maa ej vende om
For Gulvet reent er fejet;
For hele Sæden ligesom
Med Segel er afmejet.

39. Tænk dog, ved saadan syndig Daad
Hvor mangen sig beklager,
Som haver maatt med Suk og Graad
Sig skille ved sin Ager!
Betænk, hvor du af alle Mand
Med Skam maa ilde hore,
Og lade dig om By og Land
Af Folkemunde fore!

40. Du svarer vel: Jeg derad leer;
Hvad kan mig Rygtet skade?
Jeg agter ikke ved en Fjer,
Om end den hele Gade
Mig roste for en ærlig Mand,
Den Stund jeg havde neppe
En Haandfuld Jord og Sædeland,
Og intet i min Skjeppe.

41. Men om du ene havde end
Saa mange Agergrunde,
Som fordum alle Romermænd —
Mon du med dennem kunde
Fra Sorrig og Bekymring, fra
Den Sotteseng dig kjobe?
Mon Timeglasset derfor da
Deslænger skulde lobe?

42. See, naar Soldaten fordum var
I Krigen gammel blevet;
Naar han kom hjem med mange Ar
Paa Skind og Pande, skrevet
Af Pyrrhus eller Hannibal,
Og havde vovet Livet,
Blev ham for Saar i Sneskatal
Knap to Dags Plojning givet.

43. Det var ham nok; han af sit Land
Ej større Løn begierte.
Sig selv paa dette Jordsmaal han
Samt Børn og Kone nærte;
Han sine vorne Sønner bød
At grave eller pløje,
Som med en Aftens Gryde Grød
Godvillig lod sig noje.

44. Sligt Sædeland kan ej forslaa
Til Haver nuomstunder.
Hvorover Folkes Hjerne saa
Mangfoldig Ondt udgrunder,
Saa at for Penge bliver nu
Den meste Part forgivet;
De fleste Halse brudt itu,
Den største Deel aflivet.

45. Thi de, som rige være vil,
Vil hastig være rige:

---

42. Pyrrhus, den tapre Konge i Epirus; Hannibal, Karthaginiensernes navnkundige Feltherre, begge tvende af Romernes farligste Fjender.

En Gjerrig løber løbsk dertil
Og lader sig ei sige
Af Skam, af Frygt, af Lovens Magt.
Men see engang tilbage
Og hør, hvad Lærdom der blev sagt
Til Born i gamle Dage:

46. „I Unge, lader eder med
Vor lille Hytte noje
Og dette ringe Bolig-Sted!
Ja kommer, vi vil ploje
For vort fornødne Levnets Brod.
Det lider Ceres gjerne,
Som os for Bog har givet sød
Og saftig Korn og Kjærne.

47. Mod Dyden ingen sig forsee!
Ej nogen skamfuld være
Ved Bondersko i Kuld og Sne
Samt lojen Pelts at bære!
Lad Purpurdragten have Sted
Paa udenlandske Steder;
Thi alle Laster følge med
De fine Purpurklæder."

---

45. Løbsk: Falster skriver: lubsk, formodentlig fordi han udtalte Ordet efter sin Fødeøes Dialekt. See „For Sandhed", 2 Bd. S. 156; at man ikke maa tænke paa glubsk, lærer Originalens properans avarus.

46. Bog eller Agern berettes istedenfor Brød at have været de ældgamle Tiders Føde. Falst.

47. Lojen d: lodden.

48. Saaledes har de Gamle smukt
De unge Børn tiltalet;
Men nu, naar Lyset nys er slukt
Og Hanen knap har galet,
Da staar en gjerrig Fader op
Om Vintermidnats Tider,
Og Sonnens søvnetunge Krop
Fra Sengelejet slider.

49. Han raaber: Op! Tag Pennen fat,
Og sæt dig til at skrive.
Vær vaagen, gjør dit Bedste, at
Du faar en Sag at drive.
Studeer ved Lovens Læsning paa
At tjene dig en Skilling;
Hvis ikke det, da søg at naa
En Hovedsmands Bestilling.

50. Men her skal purret Hoved til,
Samt lange Haar i Næsen,
Ja, brede Skulderblade vil
Der og til dette Væsen.
Her maa du tjene saa, at, naar
Du haver figtet længe,
Du da en høj Commando faar,
Som giver dygtig Penge.

---

49. Drive d. e. føre.

50. Purret o: ukæmmet, upyntet. Dette, saavel som den haarede Næse og brede Skuldre, ansaae de romerske Officerer som et anbefalende Tegn paa Mandhaftighed, Behjertethed og Legemsstyrke. — Falster henviser til Veget. de Re Milit. L. I. c. 6.

51. Men hvis du ej har Lyst til Krig,
Og frygter for en Finde,
Da, paa det du kan vorde rig
Og dobbelt Penge vinde,
Agt ikke det for nogen Skam
Af alle Slags at kjøbe,
Og med en Skinder-Bissekram
I Landet at omløbe.

52. Gevinst er dejlig, uanseet
Den er paa Modding funden.
Betænk de Ord, som en Poet
Dig haver lagt i Munden:
„Hvem kræver Regnskab af en Mand,
Hvorfra hans Midler ere?
Det er jo andre nok, naar han
Dem ikke kan undvære."

53. Saaledes til at skakre maa
Et Barn sig lade ave,
For han kan neppe ene gaa,
For han har lært at stave.
Men maatte jeg vel spørge den,
Som vil paa saadan Maade
Sin Son til Penge heller, end
Til gode Dyder raade:

54. „Siig mig, du Daare, hvorfor vil
Du haste saa for Tiden?

---

51. Skinder d. e. Garver, Felbereder; her: en, som har med Skind at bestille; maaskee, som handler dermed.
52. En Poet, nemlig Ennius. F.

Din Søn — forsikrer jeg dig til —
Din Mester bliver siden.
Ja, i at være pengekjær
Han rigtig Trods dig byder,
Som Ajax og Achilles hver
Sin Fader udi Dyder.

55. Forskaan et Barn, naar Udyd ham
Endnu ej har betagen:
Det er jo baade Synd og Skam!
Lad ham faa Skæg paa Hagen,
Saa skalt du see, naar ikkun een
Ham giver noget ringe,
Hvor han skal sværge sig om Meen,
Og vidne falsk til Tinge.

56. Gaar nogen velbemidlet Brud
Til hannem ind med Penge,
Hun snart igjen et Lig gaar ud,
Hun lever ikke længe:
Hun faar en Sovne-Dvale-Drik!
Saa veed han, slige Poster
At samle i et Øjeblik,
Som dig Besværing koster.

57. Thi der skal ingen Arbejd til
Det onde at forrette.
Men du maaskee mig svare vil:
„Hvad Skyld har jeg i dette?
Naar har jeg vel opladt min Mund
Til ham om slige Lyder?“ —
Jo, du har lagt den første Grund
Til alle hans Udyder!

58. Thi den, som raader Born, at de
Skal have Penge kjære,
Som dem det gyldne A B C
Saa tidlig lader lære,
Som giver dennem Frihed til
Sin Næste at besvige
Saa meget, som de kan og vil,
Naar de kun blive rige:

59. Han er jo som en Kjoresvend,
Der lader Hesten løbe,
Og siden ej kan styre den
Uagtet Pidsk og Svobe.
Saa, ihvor megen Frihed du
Den unge end tilstæder,
Vil han dog have meer endnu,
Og Skrævet overtræder.

60. Tænk, naar du siger: „Det er Spot
At hjælpe sine Venner.
Den er en Daare, som gjør Godt
Og den Betrængte tjener": —
Da lærer jo dit Barn af dig
At røve og besvige
Og uretfærdig Rigdom sig
Ulovlig at tilsnige.

61. For hvilken du dit Liv og Blod
Langt heller skulde give,

61. For hvilken, nemlig Rigdom. F.

End Decii sig fordum lod
For deres Land aflive.
End Kreons Søn for Thebe Stad
Er Frelse-Offer blevet,
Om det er ellers Sanden, hvad
De Græker haver skrevet.

62. Saa skal den Ild og Lue, som
Du selv i Brand har stukket,
Opblusse, sluge, lobe om,
Og aldrig vorde slukket:
Ja, selv du bliver ikke fri.
Din Loveunge slæber
Dig bort omsider, og udi
Sin Roverkule dræber.

63. En Stjernekiger sporger han,
Hvor snart din Død vil komme,
Men ej for Længsel bie kan
Til Stævnedag er omme.
Din Puls for seen og langsom slaar,
Du hindrer ham for længe;
Han derfor dig af Dage faar.
Saa kan han arve Penge!

---

61. Decierne, to Herrer i Rom, som opofrede deres Liv for Fædrelandet. F.

Kreons Søn, som efter Oraklets Svar stak sig selv ihjel for at frelse Staden Thebæ. F.

Efter denne Strofe findes nogle Vers i den latinske Text (3 Linier), „hvilke saasom de bryde Poetens Mening noget over tvært, saa har jeg dem som en unyttig Lem, fra det øvrige Legem afskaaren". F.

64. Men vilt du leve Aaret om,
Da maa du Lægen bede,
Dig Mithridatis Lægedom
Imod Forgift berede.
En Fader og en Konge maa
Af dette Pulver tage,
For han til Bords kan sikker gaa
Og nogen Smule smage.

65. Imidlertid om nogen vil
Et Lyst-Spektakel skue
Trods noget artigt Goglerspil,
Trods nogen Julestue;
Da veed jeg ingen Ting, som meer
Kan kildre Sind og Øje,
End naar man Gjerrighed beseer
I al sin Sværm og Moje.

66. Betragter man en Gjerrig i
Sit Livs og Rigdoms Fare,
Naar han i Castors Sacristi
Sin Kiste vil forvare,
Helst efterat en Tyv og Skjelm
Sig nylig haver vovet

---

64. Mithridates, den berømte Konge i Pontus, havde opfundet et Medikament, ved hvis daglige Brug han troede, at sikre sig mod enhver Gift. Efter den Komposition, som Plinius og Serenus Sammonicus beskrive, mælder vor lærde Joh. Rhodius at have gjort Prøve, da den store Pest Anno 1631 grasserede i Italien, men uden ringeste Virkning. F.

66. Castors Sacristi: Saasom der holdtes Vagt. F. Man hensatte, for Sikkerheds Skyld, sine Penge i Templerne.

I Kirken, Martis egen Hjelm
At stjæle af hans Hoved.

67. Da maa man jo med Rette lee
Ad denne Mars Haandtering,
Da er det jo en Lyst at see
Den Puge=Pikkelhering.
See, om en Linedanser saa
Pudseerlig sig vel svinger
Som den, der af den ene paa
Den anden Bolge springer;

68. Der, udaf Pengegjerrighed
Og for Gevinst at nyde,
Maa altid hoppe op og ned
Og Vejrets Pibe lyde;
Der til og fra Corycium
Samt Den Creta farer,
At lade der sit Skiberum
Med Vin og Kryddervarer.

---

66. At stjæle af hans Hoved: Her beleer Poeten aabenbare den Afgud Mars, der som en Helt blandt Guderne haver ladet sin Stormhue af en Kirketyv bortstjæle. F.

67. Pikkelhering, en Gøgler, Nar.

„Jeg heller paa Comoedi=Leg
Vil høre Pikkelhering."

Bordings poet. Skrif. I. S. 49.

Werlauff bemærker, i Antegn. til Holb., at Gøgleren eller Hovedpersonen i de ældre theatralske Forestillinger havde Navn af hver Nations Yndlingsspise, som Pikkelhering, Hans Wurst, Jean Blaye, Jack Pudding.

68. Corycus eller Corycum et Sted i Lilleasien.

69. En Linedanser springer jo
For bare Mad og Klæder.
En Gjerrig gjør sig meer Uro;
See, Havet alle Steder
Af Bolgevogne vrimler fuld,
Som tusendfold Talenter,
Samt Herregaarde, Solv og Guld
Tilbage hannem henter.

70. De fleste ere nu til Sos
Og Havets Furer plojer:
Det gaar kun paa Gevinsten los,
Og hver sig did forfojer,
Hvor han sig Fordel vænte kan;
Han indtil Verdens Ende
Forbi Gibraltars Vestervand
Sin Sohest lader rende;

71. Ret som han havde faaet fuld
Værdi for sin Umage,
Naar han kan komme hjem med Guld
I Tondertal tilbage,
Naar han en kostbar Krambod i
Sit Skib kan have inde,
Og veed, hvad Dyr der er udi
Det store Hav at finde.

72. Enhver er gal paa sin Maneer.
Den ene sig indbilder

---

69. En Talent var en imaginair Penge, som udgjorde 6000 Drachmer. Den attiske Talent, som var den største, havde en Værdi af henved 1600 Rbd.

At han de tre Gudinder seer,
Som Sind og Sans forvilder:
Den anden mener, naar en Tyr
Af Slag for Panden vraaler,
At Ithacus af samme Dyr
Samt Agamemnon skraaler.

73. Men den, som fylder Skib med Kram
For Midler sig at sanke,
Saa at der kun imellem ham
Og Døden er en Planke,
Den er jo en afsindig Mand,
Den trænger jo til Ave,
En Daarekiste hans Forstand
Fornøden kunde have.

74. Han raaber, naar han er til Søs,
Den Korn- og Peber-Kræmmer,
At Skib og Tov skal gives los,
Skjønt Storm og Torden klemmer.
Han siger: dette sorte Tag
Af Skyer os ei rører,
Den hede Aarets Sommerdag
Jo Lynild med sig fører.

---

72. Ved disse tvende Grillenfængere forstaaes Orestes og Aiax. F. Orestes blev, fordi han havde dræbt sin Moder, forfulgt af Furierne (de tre Gudinder); Aiax blev rasende af Harme over at Agamemnon havde tilkjendt Ulysses, og ikke ham, den faldne Achilles's Rustning, og nedhuggede i sit Raseri en Flok Oxer, menende at det var Ulysses (fra Ithaca) og Agamemnon, han dræbte.

75. Hvad skeer? En Storm den samme Nat
Hans Reise forulykker,
I Tov og Takkel griber fat
Og slaar hans Skib i Stykker:
Han plumper i det dybe Vand
Omsider, og som Hunden
Han kommer svømmendes til Land
Med Pungen udi Munden.

76. See, saa maa han, som sig ej lod
Med hele Verden noje,
Opvarme sit forfrusne Blod
Med Betlerpjalt og Troje;
Han til en liden Smule Brod
Maa lære da at trænge,
Og bede i sin store Nod
Om lidt til Rejsepenge.

77. Saa vogtes det kun med Fortred,
Som samlet er med Fare.
Den Rige har besværligt ved
Sin Rigdom at bevare.
En Licinus sin dyre Skat
Paa alle Husets Sider
For Ild og Tyve har besat
Med Vagt om Nattetider.

78. Men en Diogenes ej tør
For nogen Fare grue.

---

77. Licinus, Augusts Frigivne, samlede store Rigdomme ved at udsuge sin Provinds Gallien.

En Tyv ham ingen Skade gjør,
Ej heller Ild og Lue;
Hvor slet man end hans lille Bøl
Den ene Dag tillaver,
I Morgen den en anden Kjol
Igjen paa Kroppen haver.

79. Der Alexander saae ham saa
Fornøjet i sin Hytte,
Han ufejlbarlig tænkte paa,
At hin ej skulde bytte
Med ham, som hele Verden lod
Sig angelegen være,
Som maatte vove Liv og Blod
For hver Bedrift og Ære.

80. Hvor Viisdom er, der er og hver
Af Guderne tillige.
En falsk Gudinde, Lykken, der
Ej noget har at sige.
Men du maaskee mig sporge vil,
Hvormeget man har nødig?
Hvad Midler man behøver, til
At have overflødig?

81. Jeg svarer dig for mig, at, naar
Jeg Klæder har og Føden,
Jeg intet mere da attraar,
Jeg intet har fornøden;

---

78. Boel d. e. Hytte, Bolig; her om Diogenes's Tønde.

Mit Legem jeg med Havegræs
Som Epicurus mætter;
Som en fornøjet Sokrates
Mit Kokken jeg indretter.

82. Naturen og Philosophi
Dig dette viser begge.
Men jeg maaskee et Tyranni
Dig synes at paalægge;
Velan, om du dig efter mig
Vil rette nogenlunde,
En Ridders Capital jeg dig
Da gjerne vil forunde.

83. Og dersom den kan ej forslaa;
Om du endda fortryder,
At jeg til Nødtørft dig for faa
Og ringe Midler byder:
Velan, jeg lægger dobbelt til,
At jeg dig kan fornøje.
Ja jeg til trendedobbelt vil
Endnu din Sum forhøje.

84. Men er det ikke nok endda,
Hvad vil da Xerxis Rige
Samt Croesi Rentekammer, ja
Narcissi Rigdom sige,

---

80. Havegræs o: Haveurter.

82. Ridders Capital, hvilken bestod efter den romerske Mynt i 400 Sestertier, d. e. [henved] 20000 Rd., som enhver Ridder til Rom i det allerringeste skulde eje. F.

84. Narcissus, Claudius's Frigivne, skaltede og valtede efter Behag med Statens Penge, og havde saadan Magt over sin

Den Kejser Claudius tillod
At gjøre, hvad han vilde,
Ja, Kejserindens eget Blod
Endogsaa at forspilde!

Herre, at han, uden at oppebie dennes Befaling, vovede at lade dræbe hans Hustru Messalina.

Jeg tillader mig her at tilføje en Anmærkning, der ved Forseelse er udeladt paa det Sted, den hørte til. Den i „Den uforsvarlige Recommendation", Str. 43, omtalte romerske Herre var Heliogabal, som kan sees af denne Kejsers Levnets-Beskrivelse ved Lampridius, det 6te, 12te, og Slutn. af det 28de Capitel.

A.ANDREASSEN

